

[Oluf Pedersen.]

teatrene, og man får mindre fornøjelse, medens staten ikke har fået andet ud af det, end at man har fået taget fornøjelsen fra folk, skønt det ikke koster noget, at de sidder i biograferne, og de nu i stedet for render på gaden. Nogle folk straffer man altså ved at nægte dem fornøjelser, og andre giver man statstilskud til. Det er der ikke megen mening i.

(Kort bemærkning).

Rager: Jeg vil rette en betinget tak til finansministeren for det svar, jeg fik. Det lover os en skønnere fremtid end den fortid, vi har levet i, men belært af erfaringerne tør jeg ikke gøre min tak endelig i dag. Vi er i virkeligheden enige i realiteten, at disse penge tilkommer Københavns kommune, og den skulle egentlig have dem med en vis tilbagevirkende kraft, men, højtærede minister, hvis vi nu meget snart får gang i sagen, skal jeg ikke mere vende tilbage til den. Det er dog rarest, når vi har det godt sammen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1—668 og lovfor-
slagets tekst, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

*Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.*

Formanden: Tillægsbevillingslovforslaget går nu til fornyet behandling i finans-
udvalget.

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

I skrivelse af dags dato anmoder ministe-
ren for handel, industri og søfart om, at
der må blive foretaget valg af 4 medlemmer
til den i § 2 i lov af 4. maj 1955 omhandlede
licitationskommission.

Folketingets næste møde afholdes i mor-
gen, tirsdag den 17. maj, kl. 9 med følgende
dagsorden:

1) *Eventuelt: tredje behandling af:*

Forslag til lov om forøgelse af den kom-
munale ejendomsbeskatning i købstæ-
der m. v.

2) *Eventuelt: tredje behandling af:*

Forslag til lov om tillægsbevilling for
finansåret fra 1. april 1954 til 31. marts
1955.

Mødet hævet kl. 15⁸.

108. møde.

Tirsdag den 17. maj kl. 9.

Formanden: De på dagsordenen opførte
sager kan kun med tingets samtykke be-
handles i dette møde, men hvis ingen gør
indsigelse, betragter jeg samtykket som
givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

*Tredie behandling af forslag til lov om for-
øgelse af den kommunale ejendomsbeskatning
i købstæder m. v.*

(Anden behandling findes i tidenden sp.
4311).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

*vedtoges med 103 stemmer mod 2; 1 medlem
tilkendegav, at han hverken stemte for eller
imod.*

Formanden: Lovforslaget vil nu blive til-
stillet statsministeren.

Man gik derefter til:

*Tredie behandling af forslag til lov om til-
lægsbevilling for finansåret fra 1. april 1954
til 31. marts 1955.*

(Anden behandling findes i tidenden sp.
4312).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ordføreren (Thestrup): På finansudvalgets vegne skal jeg indstille, at forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1954 til 31. marts 1955 vedtages uden ændringer i den skikkelse, som det har fået ved anden behandling.

Efter indregning af ændringsforslagene i lovforslaget kan der opstilles følgende oversigt over driftsregnskabet for det pågældende finansår:

Indtægterne er efter finansloven ca. 3 223 mill. kr., efter forslaget til tillægsbevillingslov ca. 173 mill. kr. og efter ændringsforslagene ca. 16 mill. kr., eller ialt ca. 3 412 mill. kr.

Udgifterne er efter finansloven ca. 3 216 mill. kr., efter forslaget til tillægsbevillingslov ca. 147 mill. kr. og efter ændringsforslagene ca. 17 mill. kr., eller ialt ca. 3 380 mill. kr.

Der fremkommer således et overskud på ca. 32 mill. kr. eller nøjagtigt 31 762 250 kr.

Poul Hansen (Kalundborg): Det folketingsår, hvis arbejde vi forhåbentlig nu slutter, har været præget af mere dramatik end sædvanligt — og mere, end godt er. Denne karakteristik har gyldighed helt til det sidste; jeg tænker her på begivenhederne i Klaksvig. Efter den højtærede stats- og udenrigsministers redegørelse i går finder jeg iøvrigt ingen anledning til at gå nærmere ind på hele det begivenhedsforløb, som knytter sig til Klaksvigsagen. Vi kan fra mit partis side takke for redegørelsen, ligesom vi fuldt ud kan slutte os til de synspunkter, den gav udtryk for. Vi er tilfreds med, at det ved den højtærede finansministers forhandlinger på Færøerne lykkedes at nå en løsning på hele denne beklagelige sag, således at man på fredelig og fordragelig måde nåede tilbage til lovlige og ordnede tilstande igen.

Når jeg taler om folketingsårets dramatik,

tænker jeg ikke på den del af arbejdet, som vedrører vore forhold udadtil. Her er ganske vist truffet beslutninger af stor betydning, og ved en enkelt af disse beslutninger var der en afgørende modsætning mellem det store flertal og mindretallet her i folketinget; men heri var intet overraskende. Stillingen, som den blev i sine hovedlinier, har kunnet forudses, jeg tør vel sige: gennem flere år. Det er naturligvis tilslutningen til Vesttysklands optagelse i Atlantpagtsamarbejdet, jeg tænker på. Det mest forbavsende i denne sag var vel, at der blev et så stort flertal, som tilfældet var.

Gennem denne beslutning ydede vi fra dansk side vort bidrag til at opretholde sammenholdet i den vestlige verden og styrke dens forsvar. Formålet hermed var for os som for andre lande ikke alene at tilvejebringe øget sikkerhed af freden og friheden i vor del af verden, men også at yde vor beskedne medvirken til at skaffe et gunstigere udgangspunkt for forhandlinger mellem øst og vest og dermed for afspænding.

Afspænding og nedrustning og opbygning af et stedse mere omfattende internationalt samarbejde er de mål, vi stadig må holde os for øje. Hertil hører også at yde den beskedne støtte, vi formår, til at sætte de store områder af verden, hvor hundreder millioner af medmennesker lever under yderst fattige vilkår, i stand til at hæve deres levestandard. I disse henseender kan vi fra mit partis side erklære os ganske enige med de målsætninger, man enedes om på den FN-konference, som blev afholdt i KB-hallen den 7. og 8. maj.

Af modstanderne mod Vesttysklands tilslutning til Atlantpagten blev det fremhævet som et væsentligt argument, at denne tilslutning ville umuliggøre forhandlinger mellem øst og vest og skærpe modsætningerne. Der er intet i det hidtidige begivenhedsforløb, der giver denne betragtning ret. At der nu også er dannet en østeuropæisk enheds-overkommando og afsluttet en østpagt, må nok tillægges mindre reel end formel betydning.

[Poul Hansen (Kalundborg).]

Løvrigt kan denne nydannelse — som det også ved en tidligere lejlighed er nævnt af den højtærede stats- og udenrigsminister — meget vel tænkes at blive et skridt i retning af en mere universel rustningskontrol. På den anden side kan glædelige træk i retning af afspænding noteres, f. eks. afslutningen efter 10 lange år af en østrigsk fredstraktat og de udsigter, som har åbnet sig for et fremagtsmøde på højeste plan.

Foruden spørgsmålet om Vesttysklands stilling i det vestlige forsvar har vi af større udadvendte spørgsmål drøftet de samtaler, som har fundet sted mellem den danske regering og den vesttyske forbundsregering om mindretallets stilling nord og syd for grænsen. Det er vor forventning, at disse samtaler og deres resultater vil bidrage til, at den uundgæelige nationalitetsbrydning i grænselandet fremover må kunne ske i en atmosfære af fordragelighed og god vilje. I denne forbindelse vil jeg gerne sige, at vi med stor glæde har set de gode resultater for den sydslesvigske danskhed ved de sidste kommunevalg dernede.

Det dramatiske i folketingsarbejdet har knyttet sig til vor hjemlige økonomiske udvikling og de lovgivningsforanstaltninger, den har nødvendiggjort.

Man kan pege på to linier i udviklingen, en gunstig og en mindre gunstig. Det må betegnes som et gode i sig selv, at beskæftigelsen, industriproduktionen og industrieksporten som helhed har været inde i en betydelig fremgang.

Billedets anden side er nedgangen i valutastillingen, som skyldes landbrugets forringede høst i fjor og den omstændighed, at forbrugsstigningen løb foran forøgelsen i det samlede produktionsresultat. Gennem flere faser er der lovgivningsmæssigt grebet ind mod valutavanskelighederne. Navnlig omkring september- og martsforanstaltningerne opstod der stærke politiske modsætningsforhold, som jeg om lidt skal vende tilbage til, men ved begge lejligheder blev der i folketinget et flertal for et sæt af foranstaltninger til forøgelse af overskuddet på statsregnskabet og dermed til begrænsning af forbruget og den noget for stærke efterspørgsel.

Ved disse foranstaltninger og ved forliget om boliglovene tog man sigte såvel på

de akutte valutavanskeligheder som på det mere langtidspregede problem i denne forbindelse.

Der føres fremdeles i offentligheden en vis diskussion om de gennemførte økonomiske forlig, og det er der intet at sige til. Det hører vel så at sige til naturens orden, at den presse, som er knyttet til de partier, der stemte imod forligene, vedligeholder en stadig kritik bl. a. af afgiftslovene. Selv om de samme partier, hvis de havde vedkendt sig et medansvar, måtte have gennemført noget lignende, kan man vel hverken vente eller forlange, at deres presse skal lade mulighederne gå fra sig til at søge at vedligeholde den størst mulige utilfredshed med den nuværende regering.

Men det må vel være tilladt i al stilfærdighed at sige, at kritikken til tider får et noget krampagtigt præg, og at den synes præget af et næsten totalt hukommelsestab med hensyn til de skatter og afgifter, som blev gennemført under den forrige regering.

Det har også undret mig at se den sikkerhed, hvormed man forskellige steder mener at kunne slå fast, at de gennemførte foranstaltninger ikke er nok, og at det hele ingenting nytter. Det er ganske vist rigtigt, at udviklingen i valutastillingen endnu ikke er vendt til fremgang. Ingen ved dog, hvorledes stillingen havde været uden de indgreb, som er foretaget siden sidste sommer, og man kan derfor heller ikke slå fast, at de ikke har gavnet. Hvad man derimod kan sige med sikkerhed, er, at navnlig de økonomiske forlig fra dette forår simpelthen endnu ikke kan have virket i særlig stort omfang. De nye afgifter er ikke slået igennem endnu, og virkningerne af de øvrige foranstaltninger har vi også i det store og hele tilgode. Jeg mener derfor ikke, at man med udgangspunkt i den aktuelle valutastilling kan fælde nogen endelig dom over den førte politik.

Vi ved allesammen, at valutaudviklingen fremover vil være præget af forhold, som ingen dansk regering er herre over. Jeg tænker først og fremmest på dette års høst og på pris- og afsætningsforhold ude i verden.

Der er dog for mig ingen tvivl om, at det, der er gennemført, vil virke i den ønskede retning; og enten man nu synes om regeringen eller ej, må de tilkendegivelser, der

[Poul Hansen (Kalundborg).]

på forskellig måde er fremkommet, navnlig fra den højtærede stats- og udenrigsminister, om regeringens fremtidige økonomiske politik, tillægges stor vægt. Jeg tænker i denne forbindelse bl. a. og navnlig på de udtalelser, som ministeren fremsatte på De samvirkende Fagforbunds generalforsamling den 12. maj.

En central betragtning heri var det, at forbruget må holdes noget tilbage, for at der af det årlige produktionsresultat kan blive en tilstrækkelig andel til erhvervs-mæssige investeringer, altså til udbygning af produktionsapparatet med henblik på den fortsatte størst mulige produktionsforøgelse.

Dette synspunkt har betydning i mange henseender. Det har betydning som en lille del af det store problem, forholdet mellem øst og vest. Vi bekender os til den demokratiske leveform og ønsker, at den skal klare sig i en fredelig kappestrid med den totalitære. En betingelse herfor er, at den kan hævde sin overlegenhed også i økonomisk henseende. Dette forudsætter en udvikling i produktionsevnen, som kan stå mål med udviklingen hinsides jerntæppet, hvor man jo med hårdhændede midler kan holde forbruget tilbage til fordel for produktionsapparatets opbygning. Vi hverken kan eller vil benytte tilsvarende metoder; des mere nødvendigt er det, at vi med de midler, som er naturlige for et demokratisk samfund, søger for ikke at sakke agterud. Dette rejser også problemer omkring lønarbejdernes stilling og indflydelse i det økonomiske liv — problemer, som jeg imidlertid ikke skal komme ind på ved denne lejlighed.

Dernæst er udbygningen af produktionsapparatet en forudsætning for en stigende levestandard og for den eksport, hvormed vi uden at løbe ind i hyppige valutakriser kan betale den store indførsel fra udlandet, som altid vil være nødvendig i et land som vort.

Både af hensyn til, at landbruget ikke kan beskæftige landdistrikternes befolkningsoverskud, og af hensyn til at skaffe arbejdsmuligheder til de store årgange af unge er en udbygning af industrien nødvendig. Det er i denne folketingsamling lykkedes at gennemføre nogle love med henblik på at fremme beskæftigelsen i de

såkaldte arbejdsløshedsøer. Det er vi fra vor side tilfredse med, og vi håber på et godt resultat af de muligheder, der er åbnet; men der er jo noget om, at landkommunerne som helhed har tendens til at blive en arbejdsløshedsø. Landbrugets mekanisering gør det meget vanskeligt for den ufaglærte arbejdskraft at finde beskæftigelse året rundt. Jeg håber, at der ved den kommende industriudbygning vil blive taget hensyn hertil. Vi bør ikke lade landdistrikterne i stikken og udelukkende koncentrere industrien i de større byer og deromkring.

I forbindelse med omtalen af disse spørgsmål vil jeg gerne sige et par ord om det toldproblem, der gennem nogen tid har været behandlet i toldlovskommissionen, og hvorom der fornylig er afgivet indstilling. Fra socialdemokratiets repræsentanter i kommissionen er der givet tilslutning til et forslag om regulering af toldsatserne indenfor tekstilområdet. Også det konservative folkepartis repræsentanter har givet tilslutning, men under forudsætning af, at tekstilomsætningsafgifterne nedsættes med et beløb, som svarer til de toldmerindtægter, der kan påregnes, hvis forslaget gennemføres.

Formentlig kan de konservative selv se, at de herved gør den sag, de foregiver at tjene, en bjørnetjeneste. De kan dog ikke vente, at regeringen ved at acceptere den konservative betingelse nu skal tilsidesætte det forlig, som for kort tid siden blev indgået til anden side her i folketinget.

Nu har jeg ganske vist i pressen set udtalelser, som kan tydes derhen, at de konservative kunne tænke sig at opgive den forudsætning, de for så kort tid siden har opstillet. Overfor så hastigt svingende standpunkter er dog vist en vis forbeholden holdning nødvendig. Jeg kan i hvert fald godt forstå, at regeringen under disse omstændigheder har taget den stilling ikke nu at ville fremsætte toldlovsforslaget, men at se tiden an til efteråret og afvente en afklaring i det konservative folkeparti, ligesom man så også kan tage den videre udvikling indenfor tekstilbranchen i betragtning.

Det kan jo ikke bestrides, at der i denne branche har fundet en produktions- og beskæftigelsesnedgang sted, som gør toldproblemet aktuelt. Jeg har imidlertid det indtryk, at der ikke alene er tale om en uden-

[Poul Hansen (Kalundborg).]

landsk dumpingpræget konkurrence, men at der også gør sig et andet forhold gældende, som vi ikke kan råde bod på ved lovgivningsforanstaltninger, men hvor befolkningen som helhed kan hjælpe til. Når man ser de mange vinduesudstillinger og hører et og andet om, hvorledes handelen foregår, kan man ikke frigøre sig for den fornemmelse, at der findes et ikke ringe snobberi for udenlandske varer, ofte ganske uden sammenhæng med de prismæssige forhold. Det er derfor på sin plads — som bl. a. Landsforeningen Dansk Arbejde gør det — at fremhæve, at befolkningen ved sine indkøb kan medvirke både til at støtte den danske tekstil- og beklædningsindustri og til en valuta-mæssig forbedring.

Selvom de økonomiske debatter og den økonomiske lovgivning i sammenhæng med valutaforholdene har stået i forgrunden i offentlighedens interesse for samlingens arbejde, skal det dog ikke glemmes, at det også har omfattet andre sager af væsentlig betydning. Må jeg nævne, at det på grundlag af meget bred enighed er lykkedes at føre den nye monopollov igennem; de traditionelle forbrugsafgifter er blevet underkastet en moderniserende revision, og der er foretaget en delvis omlægning af dem; de enlige mødres kår er forbedret, og vi har fået en ny færdselslov. I en noget reduceret skikkelse er også forslaget om en udvidelse af „Ungdommens uddannelsesfond“ blevet til lov. Også andre betydningsfulde gennemførte love kunne drages frem.

Lægger vi hertil resultaterne fra folketingsåret 1953—54, vil meget heraf falde ind under de områder, hvorom vi fra socialdemokratisk side i 1953 tilkendegav, at der tiltrængtes en reformpolitik. Såvel ved det, der er gennemført, som ved de forelagte lovforslag og det arbejde, der iøvrigt har været i gang, har regeringen fulgt den linie, den ved sin tiltræden forpligtede sig til. Påstanden om, at socialdemokratiet har svigtet sit løfte om at føre en reformpolitik, er derfor ikke rigtig.

Vi har ganske vist ikke fået vore ønsker fuldt opfyldt. Enhver mindretalsregering må jo forhandle sig frem i folketinget; den kan ikke gennemføre andet og mere, end der kan skaffes flertal for. Det er lige så givet, at der må tages hensyn til de økonomi-

ske muligheder, hvilket vi ikke på noget tidspunkt har benægtet. Når disse vilkår tages i betragtning, kan vi meget vel være de opnåede resultater bekendt.

Med de forbehold, det er nødvendigt at tage i en usikker tid, kan vi vel nu regne med, at folketinget, når det igen samles til efteråret, vil kunne samle kræfterne om de opgaver, som vi ikke nåede at løse i dette folketingsår.

Vi venter, at det vil lykkes at komme til realitetsforhandlinger om forslagene om skattereformen og skolereformen, der begge er fremsat, og vi håber på et resultat heraf i næste folketingsår.

Der er som bekendt nedsat et politisk udvalg, som skal modtage oplysninger med henblik på de ændringer, som dels vore egne erfaringer, dels fremkomsten af de nye våben nødvendiggør for forsvarsordningens vedkommende. Det foreligger i hvert fald som en mulighed, at dette arbejde kan nå så vidt frem, at vi også her kan skride til ny lovgivning næste vinter eller forår.

Endelig er det bekendt, dels at folkeforsikringskommissionen er meget nær ved at afslutte sine overvejelser om en folkepensionsordning, dels at der forhandles om at tilvejebringe et grundlag, hvorom der kan samles et flertal. Disse forhandlinger føres — som det er meddelt i pressen de sidste dage — mellem repræsentanter for det radikale venstre og socialdemokratiet, men vi ser meget gerne, at der i denne sag som i de andre, jeg har omtalt, kan skabes et bredt flertal for den løsning, man kommer frem til. Hvad nu folkepensionen angår, venter vi fra vor side, at der senest til næste forår vil være vedtaget en ordning, hvorved man i hvert fald går i gang med denne reform. Det vil efter vor opfattelse meget vel være muligt at finde en sådan form for finansieringen, at der ikke skulle knytte sig økonomiske betænkeligheder hertil.

De forventninger, vi nærer til næste folketingsår, har bl. a. deres udgangspunkt i den politiske situation, der foreligger i dag efter vinterens dramatiske brydninger omkring de økonomiske forlig og omkring et vigtigt anliggende som standsningen af landarbejderkonflikten og mejerilockouten. Oppositionen her i tinget bestred i efteråret den nuværende regerings ret til at være regering. Man løb storm imod den, og da storm-

[Poul Hansen (Kalundborg).]

løbet mislykkedes, nægtede man at deltage i de økonomiske forhandlinger. I en lidt varieret og afdæmpet form gentog det samme sig i marts, og vi fik en genopblussen af den „hårde“ linie ved afgørelsen af landarbejderkonflikten. I den udstrækning, oppositionen ved sin taktik søgte at sætte regeringen mat, mislykkedes bestræbelserne. I dag består der ingen tvivl om regeringens ret til at fortsætte fremover. Hermed skulle der vel være skabt en gunstig atmosfære for arbejdet og samarbejdet, når vi mødes igen.

Jeg har ved at læse pressen lagt mærke til, at man står yderst følsomt på vagt overfor, hvad vi fra socialdemokratisk side siger i retning af, at regeringen på det ene eller det andet område politisk har klaret sig godt, eller at det skulle være gået mere eller mindre uheldigt for oppositionen. Sådanne udtalelser bliver med megen forargelse betegnet som storagtige. Da jeg nødvendig vil betegnes på denne måde, skal jeg — med formandens tilladelse — gennem nogle korte citater fremdrage, hvad der fra ikke-socialdemokratisk side er sagt herom.

Efter afslutningen af forliget i marts talte det ærede medlem hr. Sønderup i Bellinge på Fyn den 22. marts. Ifølge referat i „Fyns Tidende“ sagde han bl. a.:

„Regeringen fik gennemført sine krav.

Da forliget var en kendsgerning, var socialdemokratiet lykkeligt — ikke uden grund. Det var en stor sejr.“

I en ledende artikel den 4. april anlagde dagbladet „Information“ det skøn, at regeringen H. C. Hansen nu sidder fast i sadlen et godt stykke tid fremover og måske hele valgperioden ud.

Den 5. maj fik den højtærede statsminister fra „Lolland-Falsters Folketidende“ den venlige hensyn, at han havde præget de forløbne måneder i meget høj grad, og at det ville være tåbeligt at nægte, at han havde haft succes — i hvert fald hvad det rent taktiske angår. Dette er altså ikke-socialdemokratiske bedømmelser hentet fra forskellige ikke-socialdemokratiske sider.

Som et modstykke til disse vidnesbyrd om vurderingen af regeringens stilling kan jeg minde om den forandring, der i løbet af nogle måneder er foregået i den radikale vurdering af venstres leder, det ærede medlem hr. Erik Eriksen. Det er en forandring,

der — for nu ikke at bruge for stærke ord — har bevæget sig fra det venlige til det kølige. Man kan også sige det sådan, at forandringen er udtryk for dalende tillid til det ærede medlems lederegenskaber. Det er mit indtryk fra tidligere udtalelser af det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at han ikke er ganske ufølsom overfor vurderingen på radikalt hold, og jeg tror derfor, at den nævnte forandring vil gøre et vist indtryk, så meget mere som den kan tænkes at afspejle stemningen i videre kredse.

Men hermed bliver det klart, at oppositionen ikke alene har lidt en alvorlig skuffelse i sine bestræbelser for at få regeringen fjernet. Dens andet store mål: at få den såkaldte liberale front genrejst af asken som en strålende Fugl Fønix, ligger det også lidt tungt med. Hvor nøjsom man i denne henseende er blevet, synes jeg fremgår af det frydeskrig, der opløftede sig i „Fyns Tidende“ den 1. maj, efter at den liberale front i et kort glimt havde gjort sig gældende omkring hyreretsbestemmelsen i færdselsloven. Bladet tolkede sin nøjsomme glæde i følgende lyriske vendinger — jeg beder om tilladelse til et citat:

„Det var næsten som en hel forårsrengøring. Megen mug er forsvundet. Her stod den konservative O. Weikop og sagde til Helga Pedersen, at nu ville han stemme for flertalsforslaget, og han håbede så også, at hun ville tage imod hans arm, når de mødtes ved næste liberale korsvej.“

Og hvad skulle Helga Pedersen sige? Hun takkede og slog bly øjnene ned og begyndte at nynne „Det er så yndigt“. Og lærken slog sine triller, og den konservative Jørgen Jørgensen, den radikale A. C. Normann og retsstatsmanden Tholstrup meldte sig som forlovere, medens kommunisten naturligvis ikke skulle have noget af at være i det selskab. Det var, som det skulle være. Der var forår i luften.“

Man må sige, at når en sådan sag kan fremkalde et sådant udbrud, må man være nøjsom med hensyn til spørgsmålet om den liberale front. Jeg er endog så kættersk at tro, at selv det tætte og højt priste sammenhold mellem venstre og det konservative folkeparti vil vise sig at have taget skade af vinterens begivenheder. Et ubrydeligt

[Poul Hansen (Kalundborg).]

fostbroderskab er naturligt, så længe man føler sejren vinke lige om hjørnet, og hvis man har en fornemmelse af at stå lige overfor den endelige forening. Men nu har vi jo forstået, at de to partier skal vedblive at være to partier. Så er det også nødvendigt, at de hver for sig fører en politik, som vælgerne kan skelne fra den anden parts, ellers vil det vel hurtigt gå sådan, at vælgerne spørger: Hvad skal vi med to partier? Vi må kunne undvære den mindste af de uadskillelige, vi har nok i den store — således som de var meget nær ved at sige, da Knud Kristensen regerede i venstre. Jeg tror altså på, at de konservative for deres egen tilværelses skyld bliver nødt til at videreføre den selvstændighed, de viste ved deres stilling til boligstøtteleven.

Det negative resultat af oppositionens taktik, herunder at de på vigtige områder satte sig selv udenfor indflydelse, har, tror jeg, skabt sangbund i størstedelen af befolkningen for den opfattelse, som klarest kom til udtryk i en ledende artikel i „Kristeligt Dagblad“ den 4. maj. Jeg skal ikke skjule, at denne artikel var hårdt kritisk også mod socialdemokratiet, men aktuelt havde den bud til oppositionen herinde, når det hed — jeg beder om tilladelse til et citat:

„Tilbage står nu for venstre og konservative at erkende, at en opposition ikke kan leve af opposition alene. Kommunismens og retsforbundets fremgang i henholdsvis 1945 og 1950 kunne måske tyde på det, men de to partiers nederlag i henholdsvis 1947 og 1953 har vist, at det negative ikke er nok til at bære partier frem. Der må positivt arbejde til.“

Denne sidste sætning: der må positivt arbejde til, svarer ganske nøje til, hvad der gennem årene har været hovedledetråden for socialdemokratiet. For vor egen skyld kan vi vel græde tørre tårer, hvis venstre og det konservative folkeparti vil holde sig udenfor. Vi kan heller ikke have noget imod, at der tegner sig klarere og mindre kompromisprægede linier for dansk politik. Men det er jo rigtigt, at den måde, hvorpå befolkningen i øjeblikket fordeler sig økonomisk og politisk, taler for, at man søger resultater opnået gennem samarbejde. Regeringen har søgt samarbejdet i den nu

svundne vinter, og skønt nogle i vigtige situationer holdt sig udenfor, blev der opnået samarbejde i et sådant omfang, at arbejdet kunne føres igennem. Vi har tro på, at det også vil lykkes fremover.

Erik Eriksen: Når der nu her ved tillægsbevillingslovforslagets tredie behandling skal gøres en slags politisk status, d. v. s. at linierne skal trækkes op for, hvad regeringen og oppositionen har været enige eller uenige om, skal jeg naturligvis ikke i detaljer gennemgå de udenrigspolitiske problemer, som folketinget til dato har beskæftiget sig med. Ikke fordi disse problemer ikke er vigtige, tværtimod, men for det første fordi de i forvejen er indgående debatteret her i tinget, og for det andet fordi regeringen og det parti, jeg repræsenterer, på disse områder i det store og hele har været enige.

Enigheden omfatter Atlantpolitikken, Vesttysklands optagelse i NATO og bestræbelserne for at udbygge det nordiske samarbejde, hvorom vi forøvrigt skal have en debat her i tinget, når vi igen samles til efteråret. Vi har videre været enige om gennem forhandling at sikre vore sydslesvigske landsmænds rettigheder som ligeberettigede borgere i det vesttyske statssamfund. Det er med glæde, vi har konstateret dette problems oprykning fra et lokalt til et forbundsanliggende. Jeg vil håbe, at den forståelsespolitik, man i Bonn er gået ind for, vil kunne føre til yderligere resultater og i hvert fald forhindre lokale nationalistiske aktioner.

Uden som sagt at gå i enkeltheder vil jeg gerne benytte lejligheden til at understrege, at jeg tror, at den politik, der på disse områder er ført — jeg ser her bort fra regeringens efter min opfattelse ikke altid heldige hånd, når der har været tale om handelspolitiske forhandlinger, det har vi jo tidligere været inde på — har været rigtig. Fra forskellig side er det hævdet, at den udenrigspolitiske kurs, de vestlige demokratiske nationer og altså også Danmark har anlagt, har svækket mulighederne for fredelig forhandling og forståelse mellem øst og vest. Jeg synes, at udviklingen og ikke mindst den senere tids udvikling i høj grad tyder på, at disse betragtninger er urigtige og altså ikke bygger på realiteter.

Efter disse bemærkninger skal jeg knytte nogle udtalelser til den redegørelse, som den

[Erik Eriksen.]

højtærede statsminister gav her i tinget i går vedrørende den såkaldte Klaksvigsag. Jeg må da begynde med at sige, at vi har jo alle stor interesse i, at forholdet mellem Færøerne og os hernede er det bedst mulige og dermed det sundest mulige. Jeg har selv som minister haft en del at gøre med færøske problemer og var aktivt med i arbejdet, da vi i sin tid udformede hjemmestyreloven, den lov, der er vedtaget af både den danske rigsdag og det færøske lagting, og som vi altså har et fælles ansvar for. Med denne lov fastsloges det, at Færøerne er et selvstyrende folkesamfund indenfor det danske rige, dog således, at udenrigspolitikken varetages af riget. De øvrige anliggender er som bekendt opdelt i to grupper; den ene gruppe har Færøerne selv overtaget, og den anden er fællesanliggender.

De områder, der således ved denne såkaldte Klaksvigaffære vedrører os, er retsvæsen, politivæsen og hospitalsvæsen. Selve lægestriden har den højtærede statsminister redegjort for, og jeg finder ingen grund til at føje noget til. Det, der interesserer, er dette, at nogle færinger med vold har forsøgt at trodse deres eget folkevalgte organ. Det må naturligvis fastslås, at det ikke under nogen omstændigheder kan tolereres, at man søger at tage sig selv tilrette og sætter sig op imod de regler, der gælder i et retssamfund. Jeg har tidligere her i tinget peget på nødvendigheden af, at denne Klaksvigsag blev bragt ud af verden, og jeg har henstillet til regeringen, at det skete på et betydeligt tidligere tidspunkt. Nu er det altså, som det også fremgik af den højtærede statsministers redegørelse, over et år siden, at lagmand Djuhuus rettede en opfordring til statsminister Hans Hedtoft om, at dette skete.

Statsministeren nævnte i går, at daværende statsminister Hans Hedtoft havde svaret lagmanden, at regeringen på samme måde som den tidligere regering ville være villig til indenfor rimelige grænser at yde landsstyret den fornødne hjælp. Jeg går ud fra, at der ikke i ordene „indenfor rimelige grænser“ ligger noget som helst i retning af tvivl om, at den tidligere regering ubetinget ville stå bag de lovlige myndigheder på øerne. Det gjorde vi uden forbehold, og jeg vil gerne sige, for at der ingen misforståelse

skal være, at jeg er mig ikke bevidst, at den tidligere regering nogensinde overfor lagmand eller landsstyre har brugt den her citerede vending.

Under de forhandlinger, der i den sidste tid er ført mellem regeringen og partierne om denne sag, har vi da også stærkt understreget nødvendigheden af, at vi hernedefra ubetinget stod bag landsstyret. Vi havde ikke noget imod, at finansministeren under denne naturlige forudsætning rejste til Færøerne, så meget mindre som det jo er understreget, at det også skete på anmodning af landsstyret. Vi har understreget overfor regeringen, at vi ikke ville være med til nogen egentlig mægling imellem de lovlige myndigheder og urostifterne. Det har været ud fra den overbevisning, at det ikke blot ville virke uheldigt i forholdet mellem Færøerne og riget, men også meget hurtigt ville undergrave det færøske hjemmestyres helt nødvendige autoritet. Vi har altså, understreger jeg, stillet os helt og fuldt bag landsstyret. Vi har videre hævdet, som jeg vil gøre det i dag, at de ansvarlige bagmænd naturligvis må stå til regnskab for deres gerninger.

Om det, der nu ved den højtærede finansministers mellemkomst er opnået enighed om, skal jeg kun sige, idet jeg går ud fra, at der ingen tvivl kan opstå om, at regeringen også af hensyn til fremtiden har givet landsstyret al den støtte, dette måtte ønske, at det afgørende nu er afslutningen på affæren deroppe. Jeg forstår, at der skal etableres en ekstraordinær undersøgelsesret, vel det, vi kalder en kommissionsdomstol. Rent umiddelbart vil de fleste nok undres over, at en almindelig politiundersøgelse ikke er bragt i anvendelse. Jeg forstår videre på statsministerens redegørelse, at kommunalbestyrelsen i Klaksvig har henstillet, at der ved afgørelsen af tiltalespørgsmålet tages hensyn til det, den kalder specielle forhold.

Lad mig hertil sige, at det ikke under nogen omstændigheder må være sådan, at det kan betale sig at sætte sig ud over loven, at trodse myndighederne og lege oprørere, som vi har set det i Klaksvig. Hvis det sker, bliver konsekvenserne nemlig meget alvorlige for forholdet Færøerne—Danmark, men også for landsstyret og for hele hjemmestyret. At der her er nogle få, der har søgt at fiske i rørte vande, er ganske åbenbart. Derfor siger jeg, at disse folk må ikke gå ud af

[Erik Eriksen.]

denne affære med et slet dulgt smil på læberne. Det skylder vi os selv, men det skylder vi først og fremmest Færøernes befolkning og de folkevalgte ansvarlige myndigheder deroppe.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed fremsætte flere bemærkninger til den redegørelse, den højtærede statsminister har givet vedrørende Klaksvigsagen.

Jeg skal dernæst gå over til de politiske områder, hvor — for at tale med det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) — enigheden ikke har været særlig fremtrædende.

Jeg vil begynde med at nævne, at i den tid, vi har haft socialdemokratiske regeringer, har ministeriet to gange grebet administrativt ind for at dæmpe valutakrisen, og andre to gange har den haft held til her i det høje ting at finde flertal for en hastigt sammenflettet lovgivning imod denne krise. Det kan vel egentlig ikke kaldes politisk kunst blot at søge klaret de vanskeligheder, der melder sig. Kunsten må vel siges at være en politik, der forhindrer, at vanskelighederne eller kriserne opstår; men det kan vist ikke siges at være den kunst, som den nuværende regering i særlig grad har dyrket.

Jeg kan ikke lade være med at sige her i dag, at der er vel ingen af os, der har glemt, hvorledes socialdemokratiet kom til magten efter to valgkampe med løfter om guld og grønne skove til vælgerne. Den nuværende regering holdt sit indtog med flyvende faner og klingende spil, og der var ingen grænser for, hvad der nu skulle rettes op af forgængernes skader. Men selv om regeringen som sagt i enkelte situationer har haft et udpræget politisk held, må det vist alligevel siges at være så som så med de flyvende faner i dag, og det klingende spil har i visse perioder helt måttet tie.

Flertallet af regeringens medlemmer dukker stiltfærdigt hovedet, mens andre har det utaknemlige hverv at undskylde og forklare. Hvorfor? Fordi det indtil nu er gået helt anderledes end lovet.

Jeg har nok set, at den højtærede statsminister i sin 1. maj-tale i Fælledparken talte om et skibbrud for venstre og det konservative folkeparti. Det må være et mægtigt og opløftende syn for den socialdemokratiske statsminister på en sådan dag.

Ministeren sagde videre, at de to partier ikke har ret, når de fortæller, at regeringen intet har nået. Jeg skal iøvrigt senere vende tilbage til denne tale, der på flere punkter var ret interessant.

Lad os her se ganske kort på, hvad regeringen har lovet, og hvad den har nået. Jeg har i den anledning kigget lidt i de brochurer, socialdemokratiet udsendte forud for valget i september 1953. Det er meget hurtigt overskuet, hvor mange af de givne løfter der er opfyldt.

På forsiden af en pjeces har man under overskriften „Stop dette“ strøet nogle agitatoriske gloser som „byggekaos, forvirring, roderi“.

Sådan var det nu ikke, men sådan blev det — det kan jo nok fastslås.

Inde i pjecen finder man en hel del løfter, som jeg måske må citere af i flæng; jeg beder om tilladelse til her og senere at bruge et par citater. Man siger i pjecen:

„Der er kun een vej til den store reform, som folkeforsikringen er, nemlig at støtte og styrke socialdemokratiet.“

Hvordan er det nu gået med folkepensionen? Fra venstres og og fra konservativ side har vi forlængst forlangt arbejdet afsluttet; men der er endnu ikke afgivet betænkning, og forklaringen er vel den, at regeringen ikke har ønsket det. Jeg ser i bladene — det var vist i forgårs — og hørte nu af den ærede socialdemokratiske ordfører, at regeringen har foretaget det usædvanlige skridt at føre separatforhandlinger med et andet parti udenom den kommission, man ikke har villet skulle afslutte arbejdet. Det er noget usædvanligt. Jeg ved ikke, om det er en art dårlig samvittighed, der er forklaringen, eller om regeringen i det hele taget mangler agitationsstof.

Et andet sted hedder det:

„Lavest mulig rente af hensyn til erhvervslivet og byggeriet.“

Nu er lavest mulig et noget vidt begreb. Efter regeringens tiltræden har nationalbanken i forståelse med regeringen — i stedet for at nedsætte — forhøjet diskontoen, så vi i dag har en højere rente end andre vesteuropæiske lande.

Et tredje sted sagde man: „Flere boliger. Billigere boliger. Stabil byggerytme.“ Man vil i det hele taget se, at ordene er formet,

[Erik Eriksen.]

så de er umiddelbart let tilgængelige for alle. Og de lyder også godt, men det er rigtignok ikke gået, som man har anvist.

Huslejen er fra oktober 1953 til april i år i pristalsfamiliens budget steget fra 927 kr. til 1 015 kr. og får i den kommende tid en yderligere stigning. I omtrent det samme tidsrum, fra oktober 1953 til januar 1955, er byggeomkostningsindekset steget fra 267 til 276, og den store forøgelse af antallet af boliger, som socialdemokraterne taler om, når de er i opposition, har vi heller ikke fået, tværtimod.

Om dogmet grundskyld hedder det i den samme pjece: „En grundskyldsreform, når grundskyldskommissionen har afsluttet sit arbejde.“ Hvorfor tøver man egentlig? Kommissionen har jo forlængst afsluttet sit arbejde, og der har været rigelig tid til at udarbejde og fremsætte et forslag.

Lad mig også nævne, at der naturligvis var en side, der fortalte om kvindernes politik. Her hedder det bl. a.: „Husmoderen ønsker billigere priser og gode varekvaliteter. — Det er kvindernes politik. Dette er socialdemokratiets politik.“ Jeg har allerede antydnet, at priserne ikke ligefrem kan siges at have haft en faldende tendens i denne regerings tid. Detailpristallet er fra oktober 1953 til april i år steget fra 219 til 229. Jeg ved meget vel, at faktorer, som regeringen ikke er herre over, har været med til at fremkalde en del af denne stigning, men regeringen kan ikke af denne grund fraskrive sig sit ansvar for den stigning i hele vort omkostningsniveau, der måtte blive følgen af den politik, regeringen har ført og fortsat vil føre. Hvad spørgsmålet om bedre varekvaliteter angår, er det sandsynligt, at der til dato er sket en bedring, men det er dog først og fremmest takket være den frigørelse af handelen, som den forrige regering gennemførte. En fortsættelse af denne politik ville give endnu billigere priser og endnu bedre varekvaliteter, men det er ikke ligefrem åbenbart, at det er den vej, ministeriet H. C. Hansen

vil betræde. Foreløbig synes det, som om man indenfor regeringen og regeringspartiet interesserer sig mere for fordyrende omsætningsskatter og toldbeskyttelse.

Hermed har jeg gerne villet sige, at den socialdemokratiske regering i dag sidder og administrerer en politik, som på afgørende områder er stik modsat den, partiet gik til valg på. Jeg skal ikke... (Afbrydelse). Hvad sagde det ærede medlem? Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard siger, at det må jeg være glad for. Jeg må sige, at rent politisk er det også derfor, jeg har fremdraget det her fra talerstolen, og jeg kommer om et øjeblik, hvis jeg nu ikke får for mange afbrydelser, også til et afsnit, som jeg ved vil interessere det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, og hvor jeg igen vil kunne konstatere, at hans og mine tanker på mange områder falder sammen. Jeg skal altså som sagt ikke opholde mig længere ved dette noget triste kapitel.

Enhver kan i dag se betydningen af, at der er et sundt grundlag for dansk økonomi, men enhver kan — og det er derfor, jeg har peget på disse ting — forhåbentlig også se, at socialdemokratisk regering og uorden i vor økonomi på en mærkelig måde synes at følges ad som manden og hans skygge. Sidst, da vi fik et forlig i anledning af valutakrisen, var det i flere henseender et trekantet forlig, først og fremmest fordi det vel med sikkerhed kan siges at være endnu en gang lapning. Vort valutaunderskud blev ikke bragt ud af verden, og vort valutaproblem er således langtfra løst. Der er noget, der tyder på, at den tredie socialdemokratiske valutakrise på mindre end to år allerede begynder at vise sig i horisonten. Det eneste sikre ved det sidste forlig er, at skatteyderne igen skal punge ud. Før lød ordsproget, at når man ikke vil høre, må man føle. I den moderne tid hedder det, at når en socialdemokratisk regering ikke vil høre, må befolkningen føle. Det er nemlig netop det, der er sket.

De sidste kriseforlig har rettet slag på slag mod opsparingsviljen hos den jævne

[Erik Eriksen.]

mand. Vi er nået dertil, at vi ikke blot må beskæftige os med spørgsmålet om opsparringsevnen, men også med spørgsmålet om opsparingsviljen. Det er nemlig meget alvorligt, hvis denne opsparingsvilje forsvinder. Vi kan nu engang ikke true folk til at spare; vi må gå den modsatte vej. Ser jeg mig om i den kreds af mennesker, som jeg kender, møder jeg mange udtryk for, at opsparing i mere end een henseende er blevet problematisk. Med rette, forekommer det mig, taler man om beskatning, der ikke i tilstrækkelig grad præmierer opsparing, når henses til pengenes stadig aftagende købeevne og så fremdeles. Jeg ved meget vel, at der kan være forskellige syn på opsparingen — i hvilket omfang det skal være de private eller det offentlige, der foretager den.

Det var med betydelig interesse, jeg forleden dag i „Politiken“ læste en kronik af professor Bertil Ohlin, formanden for Sveriges liberale parti, der bl. a. også var inde på problemet forbrug og opsparing. Han peger her på, at

„i efterkrigstiden synes det at blive en med kortere mellemrum opstående problemstilling, at summen af forbrug og investering — d. v. s. totalefterspørgslen — truer med at blive for stor.“

og siger så, at efter hans opfattelse

„kunne en sådan udvikling i hovedsagen forebygges, hvis de styrende konsekvent og på lang sigt indstillede sig på at opmuntre den frivillige opsparing og altså begrænsede forbruget af denne vej. Samtidig burde man ved en alsidigt udbygget kreditpolitik og tilpasning af de offentlige investeringer nå frem til, at det totale investeringsvolumen holdt sig indenfor den ramme, der var angivet gennem opsparingen.“

Det vil vel på jævnt dansk sige, at vi i højere grad skal opmuntre den private opsparing, som må bestemmes omfanget af, hvad vi kan tillade os at binde an med, også offentligt. Således ser svenske liberale altså på dette problem.

Venstre her i landet kan ganske tilslutte sig dette syn. Der er for mig ingen tvivl om, at vi trænger til en langtidsforanstaltning på dette område. Jeg har tidligere her i salen været inde på lignende tanker, bl. a.

peget på afskrivningsreglerne og på ønskeligheden af at nå frem til, at der virkelig blev adgang til skattefrie henlæggelser i gode år. Det skal jeg ikke gentage.

Nu kommer jeg så til det, som kom i min tanke, da jeg hørte det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards afbrydelse for et øjeblik siden. Jeg har også i hans blad, i „Skive Folkeblad“, set lignende betragtninger; bladet var inde på, at man f. eks. skulle forhøje grænsen for skattefriheden på formuer fra de 20 000 kr. op til f. eks. 50 000 kr., og tilføjede, at gjorde man samtidig renteindtægter af tilsvarende beløb skattefri, var man inde på metoder, der nok skulle få opsparingen til at blomstre; det var en langtidsforanstaltning, der kunne mærkes år for år i pengeinstitutternes sparekonti. Som jeg erkender, at dette er venstrepolitik, er det jo altså også radikal politik i Skive; tænk, om det nu også kunne blive det i Lejre! (Afbrydelse: — og omegn!). Ja, og omegn, det har det ærede medlem ret i, og i denne henseende vil jeg håbe at hans omegn vil brede sig helt til Lejre.

Når jeg har nævnt denne tanke, er grunden den, at det, det drejer sig om i denne forbindelse, er — om jeg må sige det på den måde — at få opsparingen gjort til hvermands sag. Forbrugsskatter betyder naturligvis nedsat forbrug hos alle de mennesker, der ikke har nogen opsparing; men for dem, der kunne og ville spare op — det være sig 10, 100 eller 1 000 kr. — betyder de øgede skatter en mindsket opsparing. Naturligvis kan beskatningen til en vis grad og i en given situation dæmpe forbruget, det er klart, men jeg tror, at med den beskatningshøjde, vi nu har nået, vil vi komme til at opleve, at således som vi nu rammer sparerne, vil forbruget blive hævet. Jeg frygter for, at dette vil blive et karakteristisk træk i udviklingen, og da der vel iøvrigt er almindelig enighed om, at vor valutasisituation er et langtidsfænomen, er det noget meget væsentligt, vi her står overfor. Ikke mindst nu, under kreditstramningen, må erhvervslivet stole på sig selv og sin egen opsparing. I denne situation er opsparingsmulighederne blevet væsentligt forringet i stedet for at blive støttet. Derfor mener jeg, at der set fra et liberalt synspunkt virkelig er god grund til at nære betænkelighed. Det er noget fundamentalt, noget, der angår hele

[Erik Eriksen.]

det fremtidige samfunds struktur, vi her står overfor. Derfor skal det understreges, at det ikke i sine konsekvenser er ligegyldigt, om det er staten eller de private, der foretager opsparingen.

Med det tempo, der nu synes at herske, kan man være helt overbevist om, at kun en brøkdel af næste generation vil være i stand til at foretage opsparing. Hvis vi så tillige betragter planerne om kapitalvindingskat og andet, er vi — stadig set i et liberalt perspektiv — nået til noget meget skelsættende. Men tilbage til den øjeblikkelige stilling.

Der er jo en del, som i de sidste to år hverken har fået stigende priser eller stigende avancer. Må jeg her spørge den høje regering — det bliver vel den højtærede landbrugsminister — om dens bedømmelse af landbrugets stilling i dag. Folketinget får jo nu ferie til oktober. Regeringen har tidligere ført forhandlinger med landbruget; jeg tænker her på fælleshenvendelsen fra husmands- og landboforeningerne og de ønsker, som indeholdtes i denne henvendelse.

Jeg må indrømme, at jeg regner med store vanskeligheder for dette erhverv — vanskeligheder, der ikke alene vil komme til at berøre den enkelte landmand, men hele samfundet, fordi produktionsnedgangen og likviditetsmanglen resulterer i en nedgang i valutaindtægten.

Jeg behøver vist ikke at sige meget om afsætningsvanskelighederne. Leverancerne af svin til England er blevet væsentligt nedsat, foreløbig for månederne maj, juni og juli. Det er sket ved en nedsættelse af vægtgrænserne; ellers måtte disse for store mængder formentlig udbydes på det europæiske marked — d. v. s. trykke priserne på tredielandsmarkederne.

Denne udvikling har således medført for det første mindre valutaindtægter end beregnet og for det andet produktionsmæssige vanskeligheder for landbruget. Jeg ved ikke, om denne situation er øjeblikkeligt bestemt, men jeg tror det ikke; intet tyder i dette øjeblik på, at den skulle være det. Såvidt jeg ved, skal der fra 1. oktober optages forhandlinger om leverancerne i det kommende år. Langtidsaftalen gælder som bekendt til 1956; men ifølge aftalen kan priserne nedsættes eller forhøjes med 10 pct.

Alt dette må naturligvis være drøftet i regeringen, ligesom den må have dannet sig en forestilling om konsekvenserne, der jo forøvrigt ikke blot bliver af valutarisk art. Kan man slutte fra meddelelser i pressen, er der ingen interesse for en kortordning, som vi kender fra tidligere tid. Det vil altså sige, at det bliver så kornimporten, der kommer på dagsordenen — jeg regner forøvrigt med, at likviditetsmanglen nok vil melde sig på disse områder med sine problemer, når vi når frem til den nye høst.

Jeg skal ikke komme nærmere ind på landbrugets fælleshenvendelse og regeringens stilling hertil. Jeg skal nøjes med at pege på det noget ejendommelige i det, der er sket på dette område. Landbruget har i den forløbne del af folketingsåret af lettelser opnået sin part af nedsættelsen af sygehusudgifterne og også tilsagn om en ordning af konsulenternes forhold mod, at landbruget giver afkald på forskellige andre statsbevillinger. Til gengæld er der ved sidste forlig indført forhøjede forbrugsafgifter, der vel rundt regnet vil koste landbrugserhvervet 100 mill. kr. Det vil altså sige, at regeringens hjælp til landbruget vil blive et minus på omkring 70 mill. kr.

Den byrde, man har pålagt erhvervet, er måske noget mindre end den, mange andre erhverv må bære, men til gengæld har disse erhverv heller ikke haft indtægtsnedgang på grund af dårlig høst og afsætningsvanskeligheder, der vil øges yderligere. Derfor er det, det ville interessere mig at vide, om regeringen i sine overvejelser af disse problemer og konsekvenserne af dem, likviditetsmæssigt og valutarisk, har gjort sig nogen tanke om, hvad fremtiden kan bringe, eller om den højtærede landbrugsminister ser ret optimistisk på udviklingen.

Jeg ved ikke, om regeringen — det er i hvert fald ikke officielt kommet til udtryk — nærmere har overvejet, hvad der kan gøres, ikke alene for at begrænse det valutatab, der her er udsigt til, men også for at øge vore valutaindtægter, og jeg må måske i denne forbindelse have lov til at stille det spørgsmål, om ikke tiden er inde til at foretage en undersøgelse af, hvorvidt det skulle være muligt at aktivisere vor udenrigstjeneste. Der er for nogle år siden sket en udvidelse af antallet af handels- og landbrugsattachéer, men der er jo mange af

[Erik Eriksen.]

erhvervslivets folk, som hævder, at vi på dette område tilsyneladende er bagefter andre lande. Fra venstres side vil vi, hvis regeringen ikke selv kan tænke sig at tage et initiativ, forbeholde os, når folketinget igen mødes, eventuelt gennem en kommissionsundersøgelse at få fastslået, om udenrigstjenesten er tilstrækkelig effektiv, og om de store bevillinger, den lægger beslag på, kan anvendes på en mere hensigtsmæssig måde — det vil i denne forbindelse sige en sådan måde, at dansk erhvervsliv, om muligt, kan få større hjælp fra udenrigstjenesten. Jeg håber, der vil være almindelig tilslutning til en sådan undersøgelse.

Må jeg så igen henvende mig mere direkte til den højtærede statsminister. I sin 1. maj-tale, som jeg før sagde indeholdt flere interessante punkter — nogle var fornuftige, andre åbenbart urimelige — sagde statsministeren om arbejdet i den forløbne del af folketingsåret:

„Adskillige love har kunnet gennemføres i bred enighed, men overfor de økonomiske foranstaltninger delte vandene sig, og vi måtte støtte os til et samarbejde først og fremmest med det radikale venstre. Vi har grund til at anerkende dette partis ansvarsbevidste holdning. Om der herfra kan trækkes videre perspektiver for den kommende udvikling, ved jeg ikke — det får tiden vise.“

Den højtærede statsministers udtalelse om den radikale ansvarsbevidsthed må jeg opfatte som en bebrejdelse mod venstre og det konservative folkeparti for ikke at have stemt for september- og martsforligene som helhed.

Venstre har ved behandlingen af de enkelte led i forligene redegjort for, hvorfor vi ikke kunne godkende regeringens planer. Vi ønskede først og fremmest at gå besparelsesvejen for at genoprette valutastillingen og økonomien; men denne vej kunne vi ikke komme. Iøvrigt havde vi ud fra synspunkter, som jeg senere skal vende tilbage til, ikke tillid til, at den nuværende regering, selvom den fik de penge, den foreslog, havde evne til at overvinde de delvis selvskabte vanskeligheder. Den samme opfattelse tør jeg roligt sige gør sig gældende ikke blot i venstrekredse, men såmænd nok også i socialdemokratiske

kredse, og det er vel egentlig ikke så underligt, når man — det må jeg have lov til at nævne — ser på den økonomiske udvikling her i landet i tiden efter regeringens tiltræden og til dato.

På skæringsdagen for regeringsskiftet i september 1953 var der et valutaoverskud på 390 mill. kr. Den 31. marts i år var det forvandlet til et underskud på 306 mill. kr. på trods af de forskellige administrative og lovgivningsmæssige indgreb, der siden er foretaget. Er det ansvarsløst at sige nej til at fortsætte en politik, der fører til sådanne resultater? Skal vi endelig tale om ansvarsbevidsthed, vil jeg gerne spørge statsministeren, og det er vel rimeligt at gøre det i hans egenskab af udenrigsminister: Hvorledes tror den højtærede minister at regeringen ville have siddet i det, hvis venstre og det konservative folkeparti som det radikale venstre havde nægtet at medvirke ved ratifikationen af Parisaftalerne, ved sikringen af de nødvendige militære bevillinger, ved forlængelsen af loven om værneskat?

Efter at regeringen havde sluttet forlig med de radikale om nedskæring af beredskabsstyrkerne, om en udsættelse af genindkaldelserne o. s. v., er det min opfattelse, at venstre og det konservative folkeparti både politisk og moralsk med fuld berettigelse kunne have overladt til regeringen at søge støtte andetsteds til gennemførelse af den lovgivning, jeg her har omtalt. Vi gjorde det ikke, fordi følgerne heraf antagelig ville være blevet, at Danmark havde måttet bryde indgåede mellemfolkelige aftaler. Men jeg spørger altså den højtærede minister, om ikke der ved nærmere eftertanke skulle være et og andet at tilføje, når han taler om ansvarsbevidsthed. Jeg spørger blot.

I den udtalelse af den højtærede statsminister, som jeg lige har citeret, tales der om videre perspektiver for samarbejdet mellem regeringen og det radikale venstre. Jeg ved ikke, om det er denne udtalelse, der er anledningen; men jeg har, ligesom andre, hørt rygter om, at det er statsministerens hensigt i sommerens løb at søge medlemmer af den radikale folketingsgruppe optaget i regeringen. Det er imod sædvane, at jeg viderebringer et rygte, og jeg ved også, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard

[Erik Eriksen.]

ikke kan fordrage rygter, så måske tjener jeg endda et fælles ideal ved at få dette rygte undersøgt! Men når jeg altså mod sædvane viderebringer et rygte, er det desuden i relation til mine udtalelser om og definition af begrebet ansvarsbevidsthed og den i visse kredse rådende opfattelse af lovgivernes moral. Jeg anmoder ikke den højtærede minister om et dementi, men kun om hans mening med udtalelsen om de videre perspektiver, idet jeg rent ud sagt anser det for utænkeligt, at et parti, der er modstander af hele Atlantpolitikken, kan gå ind i en regering, der står som garant for denne politik.

Jeg har altså bemærket mig regeringens karakteristik af oppositionen og dens egen bedømmelse af dens styrke; men jeg savner en bedømmelse af den fremtidige økonomiske udvikling, og med hensyn hertil vil jeg gerne sige, at det sidst vedtagne forlig — her ser jeg bort fra det principielle i indholdet, som vi tidligere har givet udtryk for vort syn på — vil vise sig utilstrækkeligt overfor udviklingen. Fra forskellig side indenfor erhvervslivet er det stempet som hastværksarbejde i sit saglige indhold.

Jeg forstår derfor godt de erhvervsrepræsentanter, som føler, at afstanden mellem regeringen og dens hjælpere på den ene side og det erhvervsliv, der skal skaffe beskæftigelse og valuta, på den anden side er voksende. Det har jo altid været socialdemokratiets Akilleshæl, og det ligger vel i hele grundlaget for partiets politik, at det mangler kontakt med det praktiske liv.

Er der således grund til at kritisere forliget, må det imidlertid også siges, at dele af det under andre omstændigheder ville have været et muligt udgangspunkt for forhandlinger om en endelig afslutning af valutakrisen. Men her som i andre forhold gælder det, at en snæver teoretisk, økonomisk betragtning ikke er tilstrækkelig; det er også nødvendigt at anlægge en politisk vurdering. Vi må hæfte os ved den kendsgerning, at der ikke foreligger ydre årsager til den nuværende valutakrise; den er i alt væsentligt begrundet i den politik, der føres her i landet.

Socialdemokratiet, og nu sidst den højtærede statsminister, taler meget om refor-

mer. Også jeg er tilhænger af reformer på en række områder, men efter min mening er det mindre vigtigt at tale meget om ønskelige reformer, end det er i handling at skabe grundlaget for deres gennemførelse. Den forrige regering nåede langt i retning af at skabe grundlag for nye reformer. Den nuværende regering har med sin økonomiske politik fået dette grundlag til at smuldre og nødvendiggjort en længere reformpause.

Vi er fra vor side overbevist om, at havde vi støttet denne regering i sidste omgang, ville vi have risikeret, at den endnu en gang administrativt ville bringe landet ud i økonomiske vanskeligheder, og vi har ikke ønsket at række hånden til det. Vi tror ikke på bærekraften i det grundlag, hvorpå dansk erhvervsliv i dag arbejder. Derfor har vi åbent sagt, at vi ønsker, at der sker en sanering efter 1½ års socialdemokratisk styre, at tilliden til fremtiden får lov til at vende tilbage i vort økonomiske liv, at opsparingen får de betingelser, som er nødvendige for nye fremskridt, at liberaliseringen kan fortsætte til gavn for forbrugere og konkurrenceevne, og at der hermed skabes reelle muligheder for en stabil beskæftigelse — også når de store årgange af unge melder sig på arbejdsmarkedet.

Disse synspunkter, som har dikteret vor holdning, har man kaldt for taktik. Hertil må jeg sige, at denne opfattelse er forkert. Lad mig føje til, at jeg har indtryk af, at venstre og det konservative folkeparti her ser ganske ens på udviklingen. Vi har naturligvis nøje overvejet spørgsmålene omkring valutakrisen. Det var vor bedste overbevisning, vi gav udtryk for, når vi sagde, at landet for tiden ikke havde råd til en socialdemokratisk regering og en socialdemokratisk politik. De reformer, befolkningen med rette ønsker, kan ikke gennemføres under en permanent krise; de kræver en bæredygtig økonomi, om de skulle kunne gennemføres. Det var ud fra denne indstilling, vi søgte, om vi kunne få tilslutning til et regeringsskifte. Det er ikke et spørgsmål om taktik; det er ganske enkelt et spørgsmål om, hvem der skal administrere og tilrettelægge lovgivningen i dette land.

Jeg skal ikke gøre mig til dommer i min egen eller oppositionens sag, men vi har så stor tillid til, at vor vurdering har betyde-

[Erik Eriksen.]

lig tilslutning i befolkningen, at vi har gjort vort bedste for at overlade sagen til vælgerne. Andre har ikke ønsket, at befolkningen skulle tage stilling til den førte politik. Derfor kan heller ingen være i tvivl om, hvor ansvaret for situationen, som den er i dag, ligger.

Indtil videre fortsætter valutakrisen. Dag for dag mindskes vore valutaerreserver. Det sker ikke helt så hurtigt som før det sidste kriseforlig. På den anden side er jeg overbevist om, at regeringen og dens partnere nærer for stor tillid til forligets helsebringende virkninger. Det har ikke været muligt at slække på kreditstramningen. Det betyder, at vanskelighederne for erhvervslivet og ganske særlig for de unge virksomheder, ganske særlig for eksport-erhvervene, fortsætter på dette område med uforandret styrke.

Jeg har peget på de vanskeligheder, der er på vej for landbrugets vedkommende. Efter min vurdering af eksportmulighederne i det hele taget ligger de ikke nær så gunstigt, som de gjorde for nogle måneder siden. England, Norge og nu sidst Sverige har måttet gennemføre diskontoforhøjelser for at dæmpe den økonomiske aktivitet. Samtidig har forskellige oversøiske lande grebet ind overfor en ugunstig handelsbalance. Disse foranstaltninger må alle betyde vanskeligere kår for vor eksport, også og måske især industrieksporten. Samtidig må vi vente, at de indenlandske vanskeligheder for erhvervslivet vil vokse. Vi så allerede sidste år, hvorledes overskuddet gik ned i en række af vore eksportvirksomheder. Jeg frygter for, at denne udvikling vil gentage sig i år. Man behøver ikke at være profet for at forudse, at der sker nye lønforhøjelser til efteråret; og bliver nogen forundret, om lønningerne også går i vejret til næste forår?

Vi har derfor en situation, hvor voksende verdensproduktion og mindre import i en række lande øger den internationale konkurrence føleligt. Samtidig forhøjer vi vort hjemlige omkostningsniveau og gør det derigennem vanskeligere for vort erhvervsliv at klare sig i konkurrencen. Dette kan aldrig være nogen bærekraftig politik.

Gennem den sidste tid har den internationale prisudvikling været stabil. Men

vil det fortsætte? Hvorledes bliver den politiske og økonomiske udvikling i England efter valget? Får landet en regering, der vil arbejde henimod den frigørelse af valutaerne, som vi ikke er rede til at følge? Eller får England en regering, der vil stramme grebet om erhvervslivet? Vil fremgangen fortsætte i Amerika? Eller kommer der tværtimod en ny tilbagegang?

Når der så til disse spørgsmål føjes, at vi ikke kender noget om den nye høst, er vi vel alle klar over, at der er al mulig grund til at fare med den størst mulige lempe. Vi må nødvendigvis konsolidere vor stilling. Vi må ruste os mod kommende vanskeligheder, både hvad angår skuffelser udefra og den kommende tids økonomiske problemer herhjemme. Det er klart, at vi ikke kan fortsætte med et valutaunderskud på hverken 50 mill. eller 15 mill. kr. om måneden. Vi må påny til at forøge vore reserver. Alle synes at være enige herom, og tiden vil så vise, om regeringen har en politik, der tager konsekvensen. Jeg tror det ikke.

Regeringen får nu et stykke tid til at arbejde i fred med problemerne. Hver 14. dag vil opgørelsen af valutastillingen minde om, hvor alvorlig stillingen i det hele taget er. Oppositionen kan kun håbe, at regeringen ikke som sidste år ved denne tid lægger sig til hvile på laurbær, der ikke findes. Indenfor venstre vil det ikke komme som nogen stor overraskelse, hvis en ny stillingtagen til økonomiske problemer ikke kan vente til oktober. Uro og angstelse er stadig tilstede i erhvervslivet og i hele befolkningen. Herfra rettes blikket naturligt mod regeringen. Før eller senere må den erkendelse vinde frem, at befolkningen ikke kan være tjent med valutakriser hvert halve år og med påfølgende hastværksforlig. Jeg medgiver den høje regering, at den unægtelig hidtil har været tilsmilet af heldet på disse områder. Vist endda mere, end den selv turde håbe. Men vi har stadig ikke en politik, som kan bære på længere sigt. Regeringen og dens parlamentariske rygdækning må alene bære ansvaret herfor.

Aksel Møller: Jeg takker den højtærede statsminister for den redegørelse, han gav for begivenhederne omkring lægeforsøgene i Klaksvig. Må jeg tilføje, at det er noget

[Aksel Møller.]

af det mest lidenskabsløse, jeg har hørt om en sag, hvori der var så megen lidenskab som i denne. Med denne redegørelse og den tone, hvori statsministeren gav den, har han yderligere understreget Danmarks tilbageholdenhed i denne sag.

Det konservative folkeparti har i alt fald for sit vedkommende stadig rådet den højtærede regering til at yde Danmarks støtte som en bistand til det færøske landsstyre og dermed som et bidrag til at sikre det færøske hjemmestyres autoritet nu, da det første gang blev udsat for en meget alvorlig indre prøvelse. Der har da heller ikke — det vil jeg gerne have fastslået — på noget tidspunkt været tale om en mægling mellem landsstyret og de færinger, der modsatte sig, at loven kunne ske fyldest i Klaksvig. For naturligvis gælder den lov også på Færøerne, at der mægles ikke mellem myndighederne og lovbyrderne.

Jeg har forstået den højtærede statsministers redegørelse således, at også for ham og hans regering var både politiets færd og den højtærede finansministers sidste besøg på Færøerne en følge af opfordringer fra landsstyret. Jeg har håbet, at denne bistand til de færøske autoriteter har været en god hjælp til en endelig løsning af lægestriden, og jeg håber, at genoprettelse af ro og orden på Færøerne dermed er sket. Men ro og orden vil ikke kunne opretholdes på Færøerne fremover, hvis urostifterne kan komme ustraffet fra det, de har gjort, og mit parti går derfor ud fra, at der ikke er givet noget løfte til nogen om at forme den offentlige tiltale således, at retten bøjes.

I den tale, den højtærede statsminister har holdt den 1. maj, og som det ærede medlem hr. Erik Eriksen har beskæftiget sig indgående med, var det, som først sprang i øjnene, den foragt, som den højtærede statsminister lagde for dagen for den opposition, som hans parti havde haft i dette høje ting. Han talte om, at den havde „reserveret sig de ansvarsfri pladser på den billige langside“, og om „den enestående fiasko“, som venstre og det konservative folkeparti alligevel havde lidt.

Jeg fremdrager denne tale som et eksempel på, at selv store begavelser kan komme til at sige flade bemærkninger, som de vel burde rødme over, når de bagefter ser dem

på tryk. En statsminister vil måske ikke altid føle sig for god til at skildre sine modstandere som en slags løjsere, der handler ud fra de laveste instinkter, men mit 30-årige kendskab til Danmarks nuværende statsminister siger mig, at i alt fald han burde være hævet over den slags.

1. maj-talens demagogiske fordeling af sort og hvidt har ikke meget med virkeligheden at gøre. Det ærede medlem hr. Erik Eriksens påvisning af, hvorledes denne sal deler sig i så afgørende spørgsmål som forholdet til Danmarks udenrigs- og forsvarspolitik, burde have advaret den højtærede statsminister imod en sådan demagogik, for det er ikke noget sanddru billede af de politiske forhold, som den højtærede statsministers tilhørere fik tegnet i statsministerens tale. Jeg tvivler på, at tilhørerne har troet på det, statsministeren sagde ved den pågældende lejlighed om, at oppositionen virkelig er så tåbelig som skildret, for var det tilfældet, burde den højtærede statsminister jo have opnået betydelig større resultater, end han faktisk har.

Hvad er det, der er lykkedes for den høje regering? Det er at undgå valg. Det spørgsmål melder sig imidlertid umiddelbart: Hvordan er det gået med de løfter, som socialdemokratiet gav på valgdagen i 1953? Man lovede os en ny politik hertillands. Hvor blev den af? Det ærede medlem hr. Erik Eriksens gennemgang af valgbrochurerne skal jeg ikke fortsætte. Jeg skal blot spørge den højtærede statsminister, om han finder, at lovgivningen i den folketingssamling, som nu er ved at afsluttes, dækker, hvad socialdemokratiet har lovet. Behøver jeg at spørge til den lave rente eller til tilslagnet om et ekstraordinært stort boligbyggeri eller til folkepensioneringen eller til skattereformen uden skattefradragret eller i det hele taget til noget andet reformarbejde, som den højtærede statsministers parti samlede under etiketten „En ny politik“?

Vi har i dag den højeste rente, vi nogen sinde har haft, og der er intet, der tyder på, at der er nogen udsigt til, at den skal blive lavere foreløbig. Bremserne er sat i for boligbyggeriet, således at byggerytmen forlængst er slået i stykker, og ser vi på den lovgivning, der er gennemført i samlingens løb, er den, forsåvidt angår reformer, blevet

[Aksel Møller.]

ændret under tingets arbejde, så den kun bærer få mindelser om en socialdemokratisk regerings initiativ. Lejeloven, boligstøtteloven, monopolloven og loven om „Ungdommens uddannelsesfond“ har fået et udseende, der meget lidt ligner de oprindelig fremsatte forslag.

Jeg har vel lagt mærke til, at den højtærede økonomi- og arbejdsminister beklager, at vi ikke kom i gang med boligstøttelovens revision for 2—3 år siden; det var dengang, vi herhjemme spurgte, hvorfor den højtærede minister sad i New York. Han ville efter min mening med den anskuelse, han nu har lagt for dagen, have været værdifuldere hjemme på et tidspunkt, da socialdemokratiet modsatte sig enhver revision i den retning, den har bevæget sig i i denne folketingsssamling.

Når mener den højtærede stats- og udenrigsminister at hans og hans partis indsats har været så fuld af succes, at det berettiger ham til at betegne sine modstanderes gerning som en fiasko? Hvis den højtærede stats- og udenrigsminister endelig selv finder, at det afgørende for ham har været at bjærge sin regerings liv, kan han jo, når alt kommer til alt, ikke engang takke sig selv og sine for det, men er nødt til at adressere takken til det radikale venstre, som i tre afgørende situationer foretrak at opretholde den socialdemokratiske regering fremfor gennem nyvalg at bane vej for en anden.

Sådanne tre gentagelser må dog overbevise alle om, at det radikale venstre har truffet sit valg mellem den højtærede stats- og udenrigsminister på den ene side og det ærede medlem hr. Erik Eriksen på den anden. Hvor langt denne erkendelse vil række, og hvor åbent den vil blive lagt for dagen i den kommende tid, ved jeg ikke. Den højtærede statsminister har ved flere lejligheder både i fortid og nutid kredset om tanken om et endnu mere intimt samarbejde mellem socialdemokratiet og det radikale venstre.

Om nogle timer er regeringschefen foreløbig fri for det høje tings daglige indblanding, og tidspunktet er vel da inde for den rekonstruktion af regeringen, som jo må komme, om ikke af andre grunde, så fordi det ikke vil være rimeligt, at de to højeste

poster i regeringen fortsat hviler med fuld vægt på een mand alene.

Men dermed kommer „raden“ igen til det radikale venstre. At den højtærede statsminister gerne ser de radikale repræsenteret i regeringen, er der ingen tvivl om. Han er i dag betydelig mere tilfreds med det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, end han var i den forrige regerings tid. Jeg beder om den højtærede formands tilladelse til nogle citater i det følgende, først og fremmest et citat fra sp. 297 i folketingstidende for 1952—53, hvor vi kan læse, hvorledes den højtærede statsminister som oppositionens ordfører raillerede over det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards indsats, men dog lod vejen åben til et fremtidigt samarbejde. Det daværende ærede medlem hr. H. C. Hansen sagde:

„Jeg håber, at det er mig, der har taget fejl; jeg tror nemlig, at det ærede medlems og mit parti også fremefter kan have en opgave sammen, hvis vi kan mødes på saglig og realistisk grund i arbejdet.“

Som man vil se: en bejlen på vilkår. De vilkår, som den højtærede statsminister som oppositionens ordfører dengang fandt anledning til at understrege, er det værd at minde om den dag i dag. Den højtærede minister sagde dengang herom:

„En første forudsætning herfor er, at det radikale venstre bliver klar i sin stilling til forsvaret — en sådan klarhed eksisterer jo ikke. Formelt erklærer det radikale venstres ledere, at Danmarks tilslutning til Atlantpagten er en realitet, som man nu engang må affinde sig med, men ingen af partiets ledere eller talere iøvrigt eller blade affinder sig hermed i virkeligheden. Her må der, og her bør der, af hensyn til landets interesser skabes klarhed. Tør det ærede medlems parti bidrage hertil, eller vil partiet forbeholde sig også fremefter at skælde os andre ud for nødvendige, forsvarsmæssige foranstaltninger?“

Såvidt jeg ved, er denne klarhed endnu ikke tilvejebragt. Hvis den skulle være det, er det i alt fald af betydning, at vi får det at vide. For kun nogle dage siden gik det radikale venstre skarpt imod ratifikationen af Parisaftalerne. Hvis partiet i dag skulle opfylde den betingelse for et samarbejde,

[Aksel Møller.]

som den højtærede statsminister dengang som ordfører for sit parti opstillede, må en pludselig omvendelse have fundet sted. Det er dog vist ikke troligt, når man kender det radikale venstre. Jeg går ud fra, at den højtærede statsministers spørgsmål derfor stadig står som en hindring for et regerings-samarbejde mellem de to partier. Eller har den højtærede statsminister på sin side tænkt sig at kunne opgive denne betingelse for til gengæld at have sine livreddere med sig i båden fremfor at skulle sætte sin lid til, at de nok når ud til ham, når søerne slår ind?

På baggrund af den interesse, som der er i befolkningen i disse dage for, hvad der skal ske med regeringen, når folketinget tager på ferie, er det vel ønskeligt, at der — for at bruge den højtærede statsministers ord — „af hensyn til landets interesser“ skabes klarhed.

Den, der ser på regeringen som lederen af landets indenrigspolitik, kan formentlig tage det temmelig overlegent, om det radikale venstre sidder i den eller er udenfor. Det har denne folketingssamling vist til overflod. Men den, som også tillægger regeringens sammensætning og parlamentariske vilkår udenrigspolitisk betydning, må nødvendigvis drage meget alvorlige konsekvenser af en eventuel radikal deltagelse i en dansk regering. Enten vi har den nuværende socialdemokratiske regering eller den forrige liberale, er udenrigspolitikken principielt den samme, byggende på Atlantpagten og alle de aftaler og kontraktlige forpligtelser, som er indgået under denne pagts organisation.

Det radikale venstre har bestandig bekæmpet denne udenrigspolitik, og venstre og det konservative folkeparti, som har villet bidrage til, at denne vigtige side af dansk politik kunne løftes op over partiskellene, har på deres side måttet påtage sig den opgave at være garant for denne politik, uanset om de var i opposition eller ej. Jeg kan derfor sige, at for det konser-

vative folkepartis vedkommende vil vort syn på vore forpligtelsers omfang skifte karakter, hvis det radikale venstre også formelt skal have hånden på roret.

I vore øjne vil et sådant regeringssamarbejde betyde en lammelse af dansk udenrigspolitik og fremkalde en højst uheldig tvivl om landets forsvarspolitik. Der er derfor god grund til at tvivle på, at der kommer et regeringssamarbejde mellem socialdemokratiet og det radikale venstre.

Hvad der er det mest overraskende i situationen, er, at den højtærede statsminister overhovedet kan nøjes med den slags. Han må nøjes med forvisningen om, at det radikale venstre vil opretholde hans ministerium som støtteparti. Det var denne forvisning, den højtærede statsminister lagde for dagen, da han den 14. marts i år (folketingstidende sp. 2937) sagde, at vi først ville få valg om et par år eller måske endda først ved valgperiodens udløb. I al den tid føler han sig overbevist om at det radikale venstre i de indenrigspolitiske spørgsmål vil være nødt til at støtte regeringen og nødt til at hjælpe den igennem alle de vanskeligheder, som måtte opstå. Ja, selvom valutastituationen skulle blive forværret og de ved det radikale venstres hjælp gennemførte foranstaltninger vise sig utilstrækkelige, tror han ikke på, at det vil være muligt for det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og hans parti at frigøre sig for medansvar for den førte valutapolitik og derfor heller ikke muligt for det radikale parti at undrage regeringen sin støtte.

Jeg er tilbøjelig til at tro, at den højtærede statsminister her vurderer ret. Det er også min opfattelse, at det radikale venstre i den grad har forpligtet sig overfor den førte valutapolitik, at partiet ikke har anden mulighed end at indfri den højtærede statsministers forventning om, at valget er skubbet ud til en fjern fremtid. Men det betyder naturligvis noget for den politik, der skal føres forinden, for foretager man en sammenligning af stillingen ved begyndelsen af dette folketingsår med den,

[Aksel Møller.]

som nu foreligger ved årets afsluttende politiske debat, er forandringerne øjensynlige og det politiske klima, hvori folketingset skal handle, væsensforskelligt fra dengang.

Oppositionens ønske om et valg, der kunne bane vej for en ny regering, er ikke blevet opfyldt. For min skyld kan man kalde det nederlag, så meget man vil. Ingen tør bestride, at ønsket havde sine gode grunde og sin stærke støtte i den velforståelige utilfredshed, som rådede i landet med resultatene af den socialdemokratiske regerings økonomiske politik. Det radikale venstre ville det anderledes og har dermed gjort fælles sag med socialdemokratiet. Det betyder, at vi ikke blot undgik et valg i dette folketingsår, men at regeringen nu åbent kan indrette sig på en uantastet tilværelse i endnu henvend 2 år.

Men regeringens sejr — og i denne forbindelse er ordet „sejr“ såmænd lige så tomt som ordet „nederlag“ om oppositionens resultat — er altså opnået på bekostning af alle valgløfter om en ny politik. Jeg synes ikke, regeringen har nogen ros at hente for det, den udrettede, for det var noget ganske andet end det, den ville. Kun få af dens vekslere er blevet indfriet, og nu er vekselgælden tilmed efter den højtærede statsministers 1. maj-tale blevet forøget med nye, udstedt på en mager fremtid.

Enten man nu synes om disse vilkår eller ej, må landets politik imidlertid indrette sig under dem. Landet har jo krav på at blive regeret. Efter at have oplevet udformningen af kriseforligene i denne samling er der en voksende utryghed i vide kredse ved tanken om at overlade denne opgave for så lang tid til det, som de radikale og socialdemokraterne kan enes om. Denne utryghed må oppositionen give udtryk for, og den må få konsekvenser for oppositionspartiernes politik. Deres kamp mod den socialdemokratiske politik må føres på længere sigt og på flere fronter.

Venstre og det konservative folkeparti har fulgtes ad i alle bestræbelser for at fremkalde det regeringsskifte, som de to partier er enige om er den bedste og billigste vej til økonomisk helbredelse. De to partier har gennem årene haft megen erfaring for, hvilken hindring det er for opnåelse af deres storpolitiske mål, at snart det ene og snart

det andet parti yder en socialdemokratisk regering støtte. Omvendt har de de bedste erfaringer for, hvad sammenhold under en fælles regering kan føre til. Det ærede medlem hr. Erik Eriksens regering — båret af venstre og det konservative folkeparti — fik et længere liv end nogen anden borgerlig regering i de sidste 30 år. Man skal derfor ikke regne med, at der i disse to partier er nogen stemning for at sætte samarbejds-mulighederne til. I alle spørgsmål om, hvor regeringsmagten bør være her i landet, vil man også i fremtiden kunne finde dem side om side. Det konservative folkeparti glæder sig derfor over, at der imellem de to partier er oprettet et samarbejdsudvalg — et samarbejdsudvalg, hvori de ikke blot kan bestyrke deres enighed, men også udglatte de modsætninger, som naturligt må eksistere mellem to selvstændige politiske partier med hvert sit historiske udgangspunkt og med hvert sin vælgerhær bag sig.

Det kan godt være, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og hans parti — og jeg ser, at det ærede medlem allerede tager forskud på glæderne — kan finde opmuntring i disse modsætninger, når de melder sig i praktisk politik, men i al stilfærdighed skal jeg minde det ærede medlem om, at det ikke behøver at være udtryk for svaghed at marchere adskilt, når man blot slår samlet, og at det ofte kan være klogt at marchere frem ad hver sin vej, når retningen peger frem mod det fælles mål. (*Bertel Dahlgaard*: Det gør den!). Jeg er glad ved at høre, at det ærede medlem synes, det er godt; der er ikke noget så behageligt for mig, som at det ærede medlem viser sin noksom berømte munterhed, der altid, når den viser sig, dækker over et splittet sind.

I hvilken retning går så denne march, som de to partiers samarbejdsudvalg skal sørge for? Den går efter min mening nu, da den skal vare i mindst to år efter den højtærede statsministers vurdering, således, at det, det gælder om som det første fornødne, er at fastholde den høje regering på dens pligt til at gøre valutakrisens bekæmpelse til det afgørende hensyn, hvorefter den øvrige politik må indrettes. Vi har nu gentagne gange siden den anden verdenskrig oplevet valutakriser. Vi har bekæmpet dem, bragt dem til en løsning, men desværre altid kun til en foreløbig løsning. Løsning-

[Aksel Møller.]

gerne har bestandig krævet store ofre af befolkningen, og vi må nu, belært af disse bitre erfaringer, kræve en regeringspolitik, som ikke påny gør dem forgæves.

Det var dette, som det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen i sin tale den 14. marts i det høje ting ivrede så stærkt for. Desværre førte det ærede medlems tilslutning til regeringens kriseforslag ikke til den rammeoverenskomst, som han ønskede, og som efter hans opfattelse helst 3—4 år frem i tiden skulle omfatte hele landets udgiftspolitik, derunder det vigtige spørgsmål om dækning af kapitalbehovet ved en fortsættelse af obligationssalget. Det ærede medlem ønskede at befri os for siksak-kursen. Når det ærede medlem nu endelig ville stå inde for krisepolitikken, kunne jeg have ønsket mig, at han havde gjort sig kostbar; så havde han vel f. eks. kunnet undgå de sparebeviser, som bare betyder, at man skubber en del af vanskelighederne fra 1950'erne ud til 1960'erne, og så havde regeringen måske været mere imødekommende, da han tilbød den sin berømte livrem. Nå, den socialdemokratiske finansminister, som er den voksen, er næppe født endnu. Til gengæld fandt der en ordveksling sted mellem det ærede medlem og den højtærede statsminister om dette problem. Overfor det ærede medlems advarsler beskyldte den højtærede statsminister sin regerings gode vilje. Den højtærede statsminister sagde (sp. 2935):

„Jeg siger til det ærede medlem, at alle må være interesserede i, at der nu i de kommende år søges tilvejebragt fasthed og stabilitet i dansk økonomi. Det er regeringens bestemte vilje og hensigt at følge denne linie og søge dette tilvejebragt.“

Denne forpligtelse er det reb, som den højtærede statsminister skal fastholdes i. Vi noterer, at han i sin majtale krævede tilbageholdenhed overfor nye udgifter og agtpågivenhed overfor rimelige sparemuligheder, og især har vi opmærksomheden henvendt på den tale, han holdt på De samvirkende Fagforbunds kongres. Dens påvisning af, hvad der er nødvendigt for en sund økonomi, svarede nøje til, hvad der ofte er blevet sagt af andre i denne sal, men det er aldrig før sagt af en socialdemo-

kratisk statsminister. Så sandt som en omvendt synder skal hilses med glæde, skal den højtærede statsminister ikke have utak for den måde, hvorpå han skildrede sin forestående opgave. Mit parti er enigt med ham i, at det må være dansk politik's opgave nu at styrke eksporterhvervene, muliggøre produktionsapparatets udvidelse og forbedring, dæmpe stigningerne i omkostningsniveauet og reservere nationens kræfter til udbygning af de produktive anlæg. Men indtil jeg får syn for sagen, har jeg mine tvivl om den høje regerings praktiske politiske muligheder for at følge denne kurs, og jeg er ikke engang sikker på, at vi helt forstår hinanden, når dette program skal omsættes til virkelighed.

Lad mig nævne nogle eksempler. Det lyder lovende, at udgiftskrævende reformer ikke skal gennemføres, uden at dækning anvises.

Men i den aktuelle situation må det unægtelig tilføjes, at dækning ikke må tilvejebringes ved, at man flytter midlerne fra opsparing til forbrug. Den rigtige erkendelse: at man må holde forbrugets andel tilbage for at forøge udbygningen af de produktive anlæg, bør få en væsentlig indflydelse på lovgivningen, bl. a. på den højtærede finansministers skatterreform. Forøgede selskabsskatter og formueskatter vil jo i vid udstrækning netop overføre midler fra produktiv anvendelse til offentligt forbrug.

Lad mig iøvrigt i denne forbindelse udtrykke håbet om, at der nu kan skaffes enighed om en skattereform, men vel at mærke en skattereform, hvor beskatningsreglerne udformes efter den målsætning, den højtærede statsminister har givet for sin økonomiske politik, altså således at de opmuntrer til forøget flid, til større opsparing, til mere omfattende investeringer. Den højtærede finansminister har jo været nødt til at opgive sit attentat på skattefradragsretten, og det er ikke den eneste indrømmelse, han må belave sig på at gøre for at opnå enighed om en skattereform; men den er den afgørende betingelse for, at forhandlinger i det hele taget kan komme i gang.

Desværre har regeringen jo allerede nu ved at ændre de ekstraordinære afskrivningsregler fjernet en vigtig spore til for-

[Aksel Møller.]

øgede investeringer i produktive anlæg. Det forekommer mig svært i landets nuværende valutanød at begrunde en hårdere beskatning af den reder, som påtager sig at bygge skibe. Opbygningen af Danmarks handelsflåde er jo først og fremmest muliggjort gennem de ekstraordinære afskrivningsregler. Nuvel, de var rundhændede, men netop derfor særlig egnede til en hurtig opbygning af et stort valutaindtjenende erhverv. Er vor situation nu således, at vi har råd til at give afkald på en fortsat udbygning af dette erhverv? Hvilken interesse knytter der sig da nu til at forringe disse bestemmelser?

Når den højtærede statsminister mener det alvorligt med ordene om at forøge investeringerne, bør han rejse spørgsmålet om disse afskrivningsregler overfor sin finansminister, og han kan forsåvidt tage spørgsmålet om afskrivning på maskinellet både til landbruget, industrien og håndværket op i samme forbindelse. Der går efter mit partis opfattelse en af vejene til en varig forbedring af vor økonomi. Men lad os se, om regeringen vil gå den.

Jeg har her vist, at den højtærede statsministers gode mening endnu ikke har gennemsyret hans politik. Jeg håber på en bedre overensstemmelse i fremtiden. Vi undervurderer sandelig ikke betydningen af, at den højtærede statsminister klart erkender den uheldige indflydelse, omkostningsstigninger nu har på landets økonomi.

Selvom mit parti ikke vil modsætte sig det radikale venstres forslag om nedsættelse af et særligt udvalg til, hvad man kunne kalde en akademisk analyse af den økonomiske sammenhæng, tillægger vi det unægtelig langt større betydning, om statsministeren i gerning — nu da den tid nærmer sig, da fagbevægelsens krav formuleres — vil følge sin tale fra De samvirkende Fagforbunds kongres op. Den højtærede statsminister har som formand for socialdemokratiet og medlem af De samvirkende Fagforbunds forretningsudvalg et stort ansvar for denne udvikling. (*Afbrydelse*). Den højtærede statsminister oplyser, at han ikke er medlem af De samvirkende Fagforbunds forretningsudvalg; men han er forhåbentlig stadig formand for socialdemokratiet, og han har som sådan i alt fald et stort ansvar

for denne udvikling, og såvidt jeg kender ham, ønsker han ikke dette ansvar deponeret i et professorudvalg. Vi fra konservativ side foretrækker da også nøje at vide, hvor den ansvarlige er at finde.

På baggrund af dette ansvar venter vi, at den højtærede statsminister vil holde igen på reformpolitikken. Reformen er sjældent billige, og de bør være særligt påkrævede for nu at nyde fremme. Jeg og mit parti gør dog to undtagelser. For det første er vi enige med andre i dette, at skolens reformering er sat på dagsordenen. Den rapport, som fornylig kom fra Nykøbing F. om elevernes standpunkt, tyder på, at den skoleordning, vi har, er brudt sammen, hvis den overhovedet nogensinde har haft en særlig værdi som kundskabsmeddelende for dem, der må gå den almindelige folkeskoles vej, og det er derfor ingenlunde for tidligt nu at søge udveje til en skolereform, som forbedrer kundskabs- og karakterstandpunktet. Den anden påkrævede reform er folkepensioneringen, ikke fordi vi i dette land og i denne situation har overflod af give af, men fordi inflationspolitikken og skattepolitikken, som den er ført, har forarmet store folkegrupper, der før kunne klare sig selv. Folkepensioneringen er ikke en gave fra et velstående demokrati, men en erstatning fra et, som levede over evne.

Samfundet skylder selvpensionisterne hjælp. Allerede for et år siden, i maj 1954, har mit parti stillet sit forslag herom i folkeforsikringskommissionen, så af hensyn til os har socialdemokratiet ikke behovet at holde sig tilbage. Vi har nu hørt, at det er meningen, at socialdemokrater og de radikale vil udarbejde et fællesforslag. Det bliver naturligvis deres sag, men vi må insistere på, at kommissionsbetænkningen, som er færdig til at underskrives, nu sendes til offentligheden, så en vejledende debat om de forskellige forslag kan komme i gang. Under en sådan debat stiller vi os på ønsket om, at folkepensioneringen udformes således, at den, som sparer til sin alderdom, ikke straffes ved urimelig nedskæring af aldersrenten og pensionen. Samfundet kan simpelthen ikke undvære den inspiration til opsparing, som bekymringen for alderdommens vilkår er.

Den voksende forståelse, som statsmini-

[Aksel Møller.]

steren nys lagde for dagen af forbindelsen mellem konkurrenceevne og valutasisituation, kan heller ikke undgå at få følger for regeringens holdning til dansk udenrigshandel både på kortere og længere sigt.

Jeg melder mig blandt dem, som er begyndt at tvivle på, at den hidtidige opfattelse af årsagerne til vor valutanoed er den hele sandhed. Krisen er, hvad der kommer ud af en udpumpning af penge, et voksende pres på den indenlandske efterspørgsel og den indenlandske aktivitet udover, hvad vi kan finansiere, og den „førstehjælp“, som må anvendes, hedder derfor overbalancering eller forbrugsbegrænsning. Det er forøvrigt et spørgsmål, om denne politik er ført igennem. Jeg ved ikke, om den højtærede finansminister for sit vedkommende vil hævde, at vi fører en overbalanceringspolitik i dag. Såvidt jeg kan læse de oplysninger, der foreligger om landets økonomiske stilling, er forholdet klart det, at statens kapitalbehov er så meget større end den forventede overbalancering af driften, at der snarest er tale om en underbalancering, i alt fald et langt stykke tid frem. Men vi kan jo ikke blive ved med som politisk og økonomisk middel at skære forbruget ned. Det er i alt fald en baglæns march, og den kunne marcheres endnu nogle mil, hvis forbrugets stigning var den eneste årsag til misæren. Men er den nu det? Stigningen har — efter nogles mening — endda været mindre end den, som produktionen kan opvise. Vil vi en varig bedring, må vi også have opmærksomheden henvendt på den skævhed, som kommer fra vor udenrigshandelspolitik.

Vi beklager os over den ugunstige udvikling af bytteforholdet mellem eksportvarer og importvarer. Men gør vi noget for at rette på forholdet? Tager vi det ikke bare som noget uomgængeligt, noget udefra dikteret? Danmark har jo arbejdet ærligt med på liberaliseringen — ærligt ja, men også blåøjet. Man har jo narret os! Samtidig med at vore handelspartnere og konkurrenter frigav deres handel, forhøjede de deres toldbeskyttelse. Vi stod bare og så på! I 1952 gjorde den forrige regering et forsøg på at få det høje ting til at revidere dansk toldlovgivning, men socialdemokratiet, som dog burde forstå denne sag,

drev også dengang politik på toldloven. Siden er det blevet værre.

Der er udviklet en utrolig opfindsomhed hos vore konkurrenter, ikke bare med toldpolitik, men med dobbeltpriser, statsgarantier, skattelettelser, tilskud, rabatter, flagdiskriminering og valutapremier. Kun en gang værgede vi virkelig vort. Det skete, da den forrige regering gennemførte dollarpræmieringen. Og læg vel mærke til, at det lykkedes. Den dollarbeholdning, som nu er den høje regerings trøst, hver gang valutaisituationen drøftes, havde vi aldrig kunnet samle uden denne handlen i selvforsvar. Og hvad er det, der er i færd med at ramme vor svineproduktion? Enhver kan se, at det er vanskeligheder med afsætningen. Skal udvejen nu være at skære produktionen ned fremfor at forsøge, om en mere aktiv handelspolitik kan åbne markederne?

Jeg opfordrer den høje regering til at overveje en revision af vor udenrigshandelspolitik. Mit parti nægter at tro på, at Danmark bare skal tage mod lussingerne.

Hvad vil den høje regering i det hele taget gøre, hvis september- og martsatudikken ikke gør overskud til overskud? To af dens våbendragere, De samvirkende Fagforbunds formand og kontorchefen i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, har jo sagt forbløffende ting. Jeg er overbevist om, at den høje regering vil afvise ethvert råd, som truer kroneværdien — men en bekræftelse på dette kan jo aldrig være overflødig. Til gengæld er jeg mindre overbevist om, at regeringen ikke går med importreguleringer i tankerne.

Men hvorfor vælge nogle af disse onder, så længe en toldpolitik er uforsøgt? For nogle dage siden afsluttede toldkommissionen sit arbejde vedrørende et af den højtærede finansminister stillet forslag om ændring i vore todsatser.

Den skæbne, som har ramt dansk tekstilindustri, er en levende illustration af de vanskeligheder, dansk erhvervsliv møder i konkurrencen. Udlandets høje todsatser umuliggør det for dansk tekstileksport at finde afsætning på dets markeder, medens vort marked med de laveste todsatser, noget land kan opvise, ligger åbent for den udenlandske produktion. Alt, hvad der er opbygget i tekstil- og beklædningsindustrien, er i fare i disse år. Udfra et traditionelt

[Aksel Møller.]

konservativt syn på Danmarks erhvervs-politik i forhold til udlandet er det derfor ganske naturligt, at det konservative folkepartis repræsentanter i toldkommissionen er kommet den højtærede finansminister i møde.

Vi har ikke ønsket den biltold, som han bragte i forslag, fordi der i de øjeblikkelige vilkår ikke er nogen begrundelse derfor, men så meget stærkere har vi ønsket, at der ud af kommissionens arbejde skulle komme et forslag, der skaber større ligestilling mellem dansk tekstilindustri og udenlandsk.

Sandheden er jo da også den, at der er principiel enighed i alt fald mellem socialdemokratiet og det konservative folkeparti. Alligevel kommer der ikke noget tekstiltoldforslag til behandling i det høje ting. Arbejdet her skal afsluttes og usikkerheden om denne store industris fremtidige muligheder bevares endnu en rum tid fremover. Af flere grunde beklager jeg dette.

Den højtærede finansminister har ved fremsættelse af sit regeringsforslag i toldkommissionen skabt forventninger, som regeringen nu nægter at opfylde. Er dette rimeligt overfor en industri, som er så hårdt ramt af de ulige konkurrencevilkår som denne? Det er i det hele taget svært at forstå regeringens nølen i denne sag. Vi befinder os jo dog i en valutakrise, og en væsentlig årsag til denne krise er, at forbruget af udenlandske konsumvarer overstiger vor betalingsevne. Findes der da en mere direkte vej til genoprettelse af sunde tilstande end importafgifter? Frankrig, hvis økonomiske situation jo meget minder om vor, veg ikke tilbage for en sådan politik, og når vi nu ved, at på tekstilområdet har importen et betydeligt omfang, hvorfor så ikke begrænse den gennem en rimeligere toldpolitik end den, vi hidtil har ført?

Jeg ved godt, at der er dem, der ikke kan lide argumentet: at beskytte tekstilbranchen, men det burde dog ikke være svært at indse, at man gennem en toldrevision kan beskytte landets valutabalace og ophjælpe den valutareserve, som man fra alle sider erkender er en nødvendig forudsætning for en opretholdelse af landets levestandard.

Den højtærede statsminister, og i dag også det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg), har søgt at dække regeringens til-

bagetog i toldpolitikken ved at vende sig imod det konservative ønske om, at toldforhøjelsernes provenu skulle gå til nedsættelse af omsætningsafgifterne på tekstilvarerne. Jeg ved ikke, hvorfra det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) har den opfattelse, at dette konservative ønske er en forudsætning eller en betingelse for et forlig. Det ærede medlem har formentlig — eller burde have — indhentet oplysninger om, hvad der står i betænkningen af 13. maj 1955, som toldkommissionen afgav, og hvoraf jeg tillader mig at citere, hvad det konservative folkepartis repræsentanter har sagt om denne sag. Det konservative folkepartis repræsentanter, som altså går ind for et forslag, om hvilket der har kunnet opnås enighed i kommissionen, tilføjer:

„Men for at undgå en yderligere forøgelse af forbrugernes og handelsstandens byrder og for at modvirke en samfundsmæssig uheldig prisudvikling skal vi foreslå, at omsætningsafgiften nedsættes samtidig med, at den påkrævede toldrevision gennemføres.“

Det er mig bekendt hverken en forudsætning eller en betingelse. Hvis den høje regering på sin side mener, at den ikke kan gå med til en ændring af de nugældende satser for omsætningsafgiften, så har den høje regering jo blot at tilkendegive dette; dermed er vejen banet for en gennemførelse af toldforslaget uden denne ændring.

Men hvorfor skulle den høje regering egentlig modsætte sig en nedsættelse af disse satser? Jeg fatter ikke, at denne tanke skulle være så urimelig — eller uanstændig tror jeg oven i købet det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) sagde — at den ikke skulle kunne gennemføres.

Loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger er ganske vist vedtaget af socialdemokratiet og det radikale venstre for 2 år; men det er dog vel ikke en lov, som ikke kan revideres? Jeg håber, at jeg ikke tager fejl, når jeg mener, at denne idé: at anvende denne tolds provenu til nedsættelse af omsætningsafgiften på tekstilvarerne, stadig står in mente. Toldforslaget skal jo ikke gennemføres, for at der kan komme flere penge i statskassen, det er ikke meningen med det, i alt fald ikke den første mening. Grunden til, at det skal gen-

[Aksel Møller.]

nemføres, er at bringe dansk valutabalancen støtte. Men loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger ønsker da vel heller ikke det radikale venstre opretholdt uden revision i to år? Mon den højtærede finansminister på sin side mener, at denne lov har vist sig at have sådanne dyder, at man kan fortsætte med den, som den er?

Jeg har een gang før oplevet en lovgivningsskandale i folketinget; det var, da vi i sin tid gennemførte loven om tvungen udlejning af enkeltværelser. Det var en lov, som slet ikke passede til den virkelighed, der fandtes udenfor Christiansborg; vi havde alle vore store betænkeligheder ved den, og den kunne faktisk ikke administreres; det var en oplagt lovgivningsskandale.

Jeg er bange for, at loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger for tekstil- og beklædningsvarenes vedkommende også vil bidrage til at ødelægge folketingets anseelse. I dag kan enhver se, at denne lov var dårligt gennemtænkt, at administrationen havde fået altfor kort tid til at overveje alle de problemer, som opstod, når afgiften skulle lægges i engrosledet. Vi har jo før haft det, man har kaldt den lede skat, en omsætningsafgift på tøj. Den lod sig dog administrere, fordi den lå i detailledet og derfor ikke tvang branchen til en fuldstændig omlægning af hæderkronede handelssædvaner. Men den nugældende lov har skabt en forvirring udover alle grænser. Den umuliggør de gamle forbindelser mellem engrossalg og detailsalg; den fører til oprettelse af nye engrosforretninger, hvis eneste eksistensberettigelse er, at man derved kan opnå den lavest mulige beskatning; den forhindrer detailhandlerne i at importere direkte og i at sælge varer til hinanden. Og føj så hertil: den sondring mellem yderbeklædning og underbeklædning, som loven bygger på, gør denne lov uforståelig både for dem, der direkte er under den, og for den forbrugende befolkning.

At filthatte er yderbeklædning og derfor kun beskattes med 10 pct., kan man nok forstå, men at stråhatte er underbeklædning og skal beskattes med 15 pct., det går over min forstand. At skjorter er yderbeklædning, fremgår direkte af loven, og de beskattes derfor kun med 10 pct., men at slips skal kaldes underbeklædning og be-

skattes med 15 pct., det forekommer mig ærlig talt at røbe en vis vilkårlighed i fortolkningen af loven.

Jeg tror ikke, det vil være klogt af de i denne sag samarbejdende partier og den høje regering at lade disse urimeligheder blive stående i to år; tværtimod synes jeg, at den højtærede finansminister så hurtigt som muligt skulle tage denne lov op til revision. Den højtærede finansminister har jo vist, at han på andre områder har blik for de vildskud, som er opstået i forbrugsafgiftslovgivningen, og har sørget for, at en del af dem er blevet skåret bort.

Jeg opfordrer den høje regering til at sørge for, at noget tilsvarende sker med denne lov, og jeg beder finansministeren i denne forbindelse tænke på, at han stadig har et ordførerudvalg, som han kan ulejlige og rådføre sig med med hensyn til revision af loven.

Mener regeringen og især den højtærede finansminister efter de erfaringer, der allerede er indvundet, at kunne forsvare, at afgifterne bliver liggende i engrosledet, så melder der sig to spørgsmål, som regeringen ikke i ret lang tid vil kunne komme uden om at tage stilling til.

For det første: Er det regeringens mening, at detailhandelen, som ved sit vareindkøb betaler afgiften, skal bære tabet ved prisnedsættelser f. eks. på udsalgsvarer? Det er klart, at en stor del af handelen i tekstil- og beklædningsbranchen foregår som udsalgshandel. Er det virkelig meningen, at detailhandelen skal dække sådanne tab?

For det andet må regeringen tage stilling til, hvorledes der skal forholdes med detailhandelens varelagre, når loven om to år udløber og afgiften bortfalder. Det er klart, at når lovens udløb nærmer sig, vil det få den mest forstyrrende indvirkning på hele det normale handelsliv, medmindre der er truffet ganske bestemte afgørelser om, hvorledes der skal forholdes med den skat, som er betalt for de varer, der ligger i detailhandelen. Er det meningen, at detailhandelen skal bære disse tab?

Den høje regering burde bruge en del af sommeren til at spekulere på disse spørgsmål. Har den ikke, når vi mødes igen, selv fundet svarene, vil mit parti sørge for, at denne sag kommer til forhandling igen i det høje ting.

Tingets arbejde skal altså nu afsluttes,

[Aksel Møller.]

og ansvaret for den høje regerings handlinger i de kommende måneder vil i endnu højere grad end før blive regeringens eget.

I den nuværende situation er der betydelige opgaver for regeringen, og den betydeligste er at administrere således, at landets valutariske stilling styrkes. Den højtærede statsminister har i sine sidste taler røbet megen viden om, under hvilke forudsætninger dette kan ske. Vi vil følge hans vej fra ord til handling med opmærksomhed. Spørgsmålet om, på hvilken måde vi skal møde hans regering, når tinget genoptager sit arbejde, afhænger af, om han kan skabe overensstemmelse mellem talen og gerningerne.

Bertel Dahlgaard: Den sidste dag, folketinget holdt møde forud for ferien, skete der noget, der kan synes lidet opsigtsvækkende, men som på en måde alligevel kan være som et symbol på denne vinters parlamentariske arbejde. Denne symbolik indtraf, da folketinget ved tredje behandling af færdselslovsforslaget vedtog den frie hyreret uden begrænsning af vognenes antal, skønt regeringen ikke kunne tiltræde denne bestemmelse, og justitsministeren altså nu har underskrevet en loy indeholdende bestemmelser, han ikke kunne billige. Noget tilsvarende er sket een gang før. Det var, da folketinget i samlingen 1946—47 vedtog loven om kvindelige præster i en affattelse, som den daværende kirkeminister ikke kunne tiltræde, men som han alligevel i sit navn indstillede til stadfæstelse.

Sådanne begivenheder er udtryk for, at der er undervejs en forståelse af, at systemet med mindretalsregeringer forudsætter en meget rummelig form for det parlamentariske liv. Mindretalsregeringer betyder en magtforskydning fra regering til folketing, en større magtkoncentration i folketinget. Vil man ikke bøje sig for denne kendsgerning, bliver følgen af mindretalsregeringer hyppige ministerkriser og valg.

Ud fra disse synspunkter er vinterens arbejde forløbet normalt. Folketingssamlingen har i egentligste forstand været folketingets. Betydelige reformforslag er formet eller omformet her i tinget: monopollov, huslejelov, byggestøttelov, færdselslov.

Disse omfattende love er i afgørende grad præget af folketingets intensive arbejde med problemerne. Der ligger ikke heri nogen underkendelse af regeringens arbejde og virksomhed. Tværtimod, der ligger heri en anerkendelse af regeringens medarbejderskab og dens vilje til at tilpasse sig de politiske vilkår. For den nye statsminister har det været en prøve, som han efter mit skøn har bestået, og som har konsolideret hans stilling.

Ved denne afslutning af folketingssamlingen tror jeg ikke der for befolkningen som helhed knytter sig stor interesse til det gravearbejde i gamle citater og avisartikler, som socialdemokratiets og venstres ordførere har foretaget her i dag. Men jeg tror, der er stor interesse i befolkningen for enkelte af de spørgsmål, der er afgørende for landets produktion og for landets økonomi, og herom vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger.

Jeg udtalte her i tinget ved folketingssamlingens begyndelse, at der sikkert ville være bedre muligheder for lovgivningsarbejdet, end de fleste tænkte sig. Det har bekræftet sig. Forsøgene på at blokere folketingets saglige arbejde strandede. Trods åbenbar modvilje fra lederne af venstre og det konservative folkeparti er de to partier bogstavelig talt blevet trukket med ind i arbejdet. Kun kriselovgivningen holdt de to partier sig helt udenfor. Men de to partier åbenbarede ikke i vinterens løb på noget tidspunkt, hvilke valutaforanstaltninger de selv kunne tænke sig at bringe i anvendelse. Til gengæld afgav de to partiers fhv. finansminister, det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, en erklæring om, at han i det væsentlige selv ville have foreslået en lovgivning som den, der blev vedtaget.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen talte her i dag fornuftige ord om opsparing og havde glædeligvis lært af udtalelsen fra Skive, men har han selv anvist veje af nogen art på dette område? Foretog hans egen regering sig noget som helst? Nej, hans regering udskrev forhøjede skatter til en milliard kroner i stedet for at opspare dem, og det er sikkert, at de to partier ikke nu sidst i september ville have gennemført de store militærbesparelser, og at de derfor måtte have gennemført betydelig højere skatter, hvis de skulle have rådet. Det

[Bertel Dahlgaard.]

fremgik også tydeligt af det ærede medlem hr. Erik Eriksens tale.

Det radikale venstre vil hertil gerne føje, at de omfattende ekstraordinære afgifter kun blev tiltrådt af os, fordi vi simpelthen ikke turde bære ansvaret for at undlade indgreb overfor valutaudviklingen. Vi tog derfor medansvaret for kriseforanstaltninger, som må afvikles, når en økonomisk balance atter er indtrådt. Når vi ikke turde løbe den risiko at lade valutasituationen udvikle sig uden drastiske indgreb, skyldtes det ikke alene, at en forøgelse af valuta-beholdningen udeblev, men det skyldtes tilige, at vi ikke havde nogen sikkerhed for, hvorledes begivenhederne kunne tænkes at udvikle sig, når overenskomsten vedrørende Den europæiske Betalingsunion udløber til 1. juli. Forhåbentlig bliver overenskomsten fornyet på en måde, der ikke skærper Danmarks forpligtelser, men dette usikkerhedsmoment manede os til yderligere forsigtighed.

Det er jo øjensynligt, at Danmarks valutavanskeligheder denne gang har deres rod i forskelligartede forhold. Det sidste års forringede bytteforhold er en af årsagerne, de militære byrders forbrug af arbejde og kapital til uproduktive formål er en anden, og hertil føjede sig så en forceret økonomisk aktivitet med overbeskæftigelse og med påfølgende omkostningsstigninger, der drev forbruget op over, hvad produktionen svarede til. Den kommende valutaudvikling vil da afhænge af, hvorledes disse faktorer vil arte sig i den kommende tid. Det vil nok være vanskeligt at spå om forholdet mellem import- og eksportpriser et år ud i fremtiden. Derimod er der grund til at antage, at de gennemførte foranstaltninger vil fjerne det overeksponerede i den økonomiske aktivitet. Her må vi så passe på, at vi ikke indhentes af den modsatte fare, nemlig arbejdsløsheden.

Hvad angår de militære byrders indflydelse på det økonomiske liv, da håber jeg, at regeringen allerede i sommer med fornøden

energi vil forberede den omordning af forsvaret, som ganske givet må komme som følge af den revolution i den militære strategi, som de nye masseødelæggelsesvåben vil medføre. Der synes at være en udtalt uvilje i militære kredse og i de partier, der står bag den nuværende forsvarsordning, mod åbent at drøfte de herhenhørende problemer, medens man i de store landes presse og blandt de militære sagkyndige indgående og ofte ganske åbent drøfter de konklusioner, der må drages heraf; og medens man erfarer, at disse konklusioner allerede øver indflydelse på de militære dispositioner i andre lande, så er alt på dette område nærmest tabu herhjemme. Det radikale venstre har været virksom for, at der nedsættes et parlamentarisk udvalg til intern drøftelse af alle herhenhørende spørgsmål, og jeg vil håbe, at arbejdet må skride hastigt frem. Når jeg nævner det her, er det, fordi dette også står i nær forbindelse med de økonomiske problemer. Vi ser, at den norske statsminister for kort tid siden udtalte, at Norge måtte vogte sig for at binde sig til militære omkostninger, som om få år vil synes meningsløse på baggrund af den nye strategiske situation. Det samme gælder Danmark. Næppe mange vil være i tvivl om, at der herhjemme hver måned ødes millionværdier på den nuværende forsvarsordning, som under den ændrede strategiske situation vil vise sig at være ganske formålsløst givet ud. Forhåbentlig kan der allerede til efteråret foreligge forslag fra regeringen om en omordning af forsvaret. Man behøver ikke at være spåmand for at se, at dersom regeringen skal gå et nyt finansår i møde med det nuværende forsvarssystem, vil der til næste april opstå økonomiske konsekvenser, som det bliver ret umuligt for den nuværende regering at bære. Hvilke konsekvenser man for Danmarks vedkommende vil drage af den nye strategiske situation, er der ingen mulighed for at drøfte her i dag, men det bør under alle omstændigheder udadtil gøres klart, at Danmark ikke kan påtage sig militære byr-

[Bertel Dahlgaard.]

der, der hindrer landets erhvervsmæssige og sociale fremgang.

Hvordan det nu end går på de områder, jeg her har omtalt, synes det mig åbenbart, at der bør tilstræbes større enighed og større sammenhæng i landets økonomiske ledelse. Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har vist udtrykt det på den måde, at der bør tilstræbes og fastholdes, hvad han kalder en langtidsplan, og det er selvfølgelig rigtigt. Men det nytter ikke at lægge en langtidsplan, hvis de faktorer, der øver indflydelse på planens virkeliggørelse, trækker i hver sin retning. Det er ikke nok, at der her i tinget eventuelt kan opnås enighed om plan og mål, hvis der ikke kan opnås en vis forståelse mellem de økonomiske magtfaktorer her i landet om, hvilke handlinger det er nødvendigt at foretage for at nå målet. Økonomisk og politisk demokrati forudsætter, at man underkaster sig en vis samordning, en vilje og evne til samarbejde. Det er udfra disse synspunkter, det radikale venstre har fremsat et forslag til beslutning om, at økonomisk sagkyndige sammen med repræsentanter for stat, nationalbank og organisationer træder sammen med det formål at nå til forståelse om formerne for en sådan økonomisk samordning. Forslaget når nu ikke til behandling inden ferien, men jeg håber, at tinget til efteråret vil være positivt indstillet deroverfor, og jeg takker det ærede medlem hr. Aksel Møller for, at han allerede her i dag har sagt, at det konservative folkeparti ikke vil modsætte sig forslaget.

Jeg har med interesse set, at forslaget er gjort til genstand for omtale i det af Centralorganisationen af Metalarbejdere udgivne medlemsblad, der redigeres af det ærede medlem hr. Hans Rasmussen. Det ærede medlem giver her udtryk for, at man indenfor fagbevægelsen ingenlunde er blind for, at en økonomisk politik, der sætter sig fuld beskæftigelse som mål, forudsætter en vis samstemmighed om denne økonomiske politik ikke blot her i tinget, men også i videre forstand, omfattende de organisationer, der har indflydelse på løn og andre omkostninger i den økonomiske virksomhed. Det ærede medlem maner til en vis forsigtighed fra fagbevægelsens side i behandlingen af

disse spørgsmål, og det er der ikke noget at sige til.

Vort forslag er ikke vendt ensidigt mod nogen, men vil man have den fulde beskæftigelses goder, og vil man sikre sig den herfor nødvendige økonomiske stabilitet og fasthed på valutaområdet, da må også alle sider af det økonomiske liv være indstillet på at opfylde de nødvendige forudsætninger. At der også til disse forudsætninger hører samarbejdsformer i forholdet mellem bedrift og medarbejdere, der kalder på alles interesse i øget produktion, er en selvfølge, men det hører til i en anden sammenhæng.

Lad mig forresten sige, at i de drøftelser, vort forslag har kaldt på, bør sikkert også inddrages jævnsides med de der nævnte organisationer en repræsentant for den funktionærstand, der bliver en stadig mere betydningsfuld faktor i nutidens erhvervs- og samfundsliv.

I den omtalte artikel i metalarbejdernes medlemsblad beskæftiger forfatteren sig også med arbejdsoverenskomsterne og understreger stærkt, at den nuværende form, hvor arbejdsgivere og arbejdere søger at finde frem til en løsning, er at foretrække fremfor et lovgivningssystem. Herom er formentlig alle enige, men det er ikke det, der er problemet. Problemet er, hvad der skal ske, når parterne ikke finder en løsning. Vil da virkelig nogen påstå, at det er afgørelse gennem en langvarig arbejdskamp, der træffer den bedste og retfærdigste løsning? Ligger der i dette, at den stærkeste vinder kampen, nogen garanti for, at den socialt og samfundsmæssigt forsvarlige løsning fremkommer? Næppe nogen kan mene det, rent bortset fra hensynet til de værdier, kampen ødelegger. Man siger så fra de to sider i arbejdsstriden, at såfremt der findes en fast voldgiftsinstitution, vil dette virke hindrende for, at parterne selv når til en overenskomst, da de så på forhånd ved, at staten træder til, hvis overenskomst ikke opnås. Jeg synes ærlig talt, man burde holde op med at opstille dette skræmmebillede. Alle ved, at denne tale om, at parterne under de nuværende forhold må regne med, at de skal ordne deres egne forhold, intet har på sig. Siden 1929, da det socialdemokratisk-radikale ministerium dannedes, har ingen stor og omfattende konflikt fået

[Bertel Dahlgaard.]

lov til at udvikle sig frit. Dette, at parterne stadig fornemt pukker på deres frie ret til at slås, er kun talemåder uden reelt indhold. En permanent voldgiftsinstitution betyder iøvrigt ikke, at enhver konflikt, parterne ikke har kunnet løse, straks skal henvises til afgørelse ved voldgift. Det beror på de foreliggende omstændigheder, og mindre betydningsfulde konflikter vil i mange tilfælde få lov til at løbe. En permanent voldgiftsdomstol betyder, at det er anerkendt, at ingen konflikt, der samfundsmæssigt er af ødelæggende karakter, vil få lov til at fremkalde disse ødelæggelser, og den betyder, at samfundet i forvejen har fundet frem til en forsvarlig form for en sådan voldgift, så at folketinget ikke, hver gang en stor konflikt toner frem, over hals og hoved skal tilvejebringe en særordning, hvad der igen medfører, at disse specielle forhold inddrages i de partipolitiske interessers spil. Vi har under landbrugslockouten set afskrækkende eksempler herpå. Der er ingen tvivl om, at tiden arbejder for voldgiftstanken, og organisationerne skulle hellere erkende den faktiske tingenes tilstand i stedet for at stikke hovedet i busken og leve videre i en svunden tids tankegang.

Tilbage fra denne folketingssamling ligger lovforslagene vedrørende den store skattereform. Arbejdet med den her i tinget er næppe nok påbegyndt. Skattereformen sammen med folkepensionen bliver de store opgaver for den kommende folketingssamling. Folkepensioneringen har alle folketingets partier forpligtet sig overfor; det radikale venstre håber derfor, at alle partier vil yde deres bidrag til, at denne sag kan komme til at hvile på så bredt et grundlag som muligt. Der har hævet sig røster for, at sagen bør henlægges under hensyn til de økonomiske forhold. Det vil sikkert ikke være muligt, men det er klart, at folkepensioneringen må finde sin form indenfor rammen af det økonomisk forsvarlige. Den må gennemføres gradvis og foreløbig i en vis periode, så folketinget indenfor samme periode kan gøre sine erfaringer som grundlag for dens videreførelse. For at løse denne store sag vil det også være nødvendigt i den kommende tid at vise den største sparsommelighed på en række andre områder, og folkepensionens gennemførelse levner

ikke mulighed for anvendelse af så omfattende uproduktive udgifter, som man på et tidligere tidspunkt regnede med at rustningerne ville medføre.

Siden fremsættelsen af lovforslagene om skattereformen her i tinget er der blevet fremsat to private lovforslag, nemlig vedrørende grundskyld og amtsskatter. Det radikale venstre tror nu, at man skal afstå fra igen at lave skattereformer stykkevis. Nu er det en samlet skattereform, det gælder, hvor reformernes forskellige dele afstemmes efter hinanden. Grundskyldsreformen og ændringer i amtsskatterne må indgå som led i den samlede reform. Jeg beklager forresten meget, at venstre ikke ved fremsættelsen af amtsskatteforslaget har ledsaget forslaget med oplysninger af nogen art vedrørende virkningerne for de enkelte kommuner og for de enkelte ejendomsstørrelser. Såvidt jeg kan se, vil forslagets gennemførelse medføre de største uligheder kommunerne imellem, og det er givet, at forslaget i mange kommuner vil overføre en del af skattebyrden fra det større til det mindre landbrug. Dersom venstre ikke har et materiale at fremlægge til belysning af forslagets virkninger, vil det vist være rigtigt, om regeringen i løbet af sommeren ville foretage stikprøve på, hvorledes virkningerne vil blive i de forskellige kommuner.

Der har under forhandlingen her været fremført nogle betragtninger vedrørende det meget omtalte toldlovsforslag. Jeg vil ærligt talt sige til det ærede medlem hr. Aksel Møller, at jeg ikke kan se, der er nogen grund til lang debat herom på det nuværende tidspunkt. Det er oplyst, at forslaget ikke vil blive fremsat nu her i tinget, og ingen ved, hvordan det vil se ud, dersom det overhovedet senere bliver fremsat. Til efteråret vil vi stærkt nærme os det tidspunkt, da der vil kunne foreligge en klaring af spørgsmålet vedrørende et fællesnordisk marked, og hvor arbejdet med en almindelig revision af den danske toldlov på nyt grundlag vil være vidt fremskredet. Det ville være mere end ejendommeligt, hvis vi på et sådant tidspunkt gik i gang med en stykkevis reform. Toldkommissionen har nu afgivet sin betænkning vedrørende tekstilområdet, og det er kun nyttigt, at der herigennem er fremkommet en række oplysninger i sagen.

[Bertel Dahlgaard.]

Deraf fremgår, at der er søgt fremkaldt stærkt overdrevne forestillinger med hensyn til tekstilindustriens vanskeligheder. Forholdet er, at tekstilproduktionen er større i dette øjeblik end i fjor ved denne tid, men produktionsstigningen fremkommer ved, at der produceres mere pr. arbejder på grund af rationalisering og mere moderne materiel. Det har haft til følge, at arbejdernes antal er faldende trods den stigende produktion. Det har dog ikke medført nogen katastrofal arbejdsløshed. Arbejdsløsheden har i vintrens løb ligget mellem 1,5 og 3 pct., idet den ledige arbejdskraft er opsuget af anden produktion, tildels indenfor eksport erhvervene. Arbejdsløsheden er dog nu godt 4 pct. Tekstileksporten synes svagt stigende, og importen af metervarer er lavere end for nogle år tilbage. Derimod er der nogen stigning i importen indenfor konfektionsområdet, skønt den største del af dette område har en meget betydelig toldbeskyttelse. Gennemførelsen af det i kommissionen foreliggende forslag med en mangedobling af tolden på vigtige områder kan ikke undgå at påvirke pristallet i opadgående retning og dermed yderligere øge omkostningsniveauet indenfor erhvervslivet, ligesom gennemførelsen selvfølgelig også ville rejse handelspolitiske betænkeligheder.

Udfra de synspunkter, jeg her har nævnt, tror jeg, det er overordentlig heldigt, at rette vedkommende nu får tid til at besinde sig i sagen. Rette vedkommende — hvem er det? Ja, i hvert tilfælde forstod jeg, at det ærede medlem hr. Erik Eriksens advarsler mod toldpolitikken og forbrugsbeskatningen i særlig grad var rettet til det konservative parti, og jeg håber, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen i venstres og det konservative folkepartis kontaktudvalg vil formå at tale de konservative til fornuft.

Om den færøske lægesag i Klaksvig vil jeg gerne sige, at det radikale venstre mener, at finansministeren har gjort en både for Færøerne og det øvrige Danmark god gerning ved sine rejser til Færøerne. Det ville have været meget ulykkeligt, om denne i sig selv ubetydelige sag skulle have gjort magtanvendelse nødvendig, og jeg føjer til, at jeg vil oprigtigt håbe, at begivenhederne i Klaksvig ikke skal få til følge, at der herhjemme i større kredse skal brede sig den

anskuelse, at det færøske folk ikke er et lovlydigt folk. Med mit kendskab til færingerne er det min opfattelse, at den typiske færinger har en indgroet respekt for lov og ret; var det ikke tilfældet, ville et så lille folkesamfund jo heller ikke være modent til selvstyre, men det kan netop i sådanne små lokale samfund hænde, at bevægelser, der er opagiteret af demagogiske elementer, udarter på en måde, som ikke ville være mulig under andre forhold. Dette er ikke en undskyldning for begivenhederne i Klaksvig, tværtimod; sådanne begivenheder kan ikke gå upåtalet hen; i så tilfælde ville Klaksvig jo ikke kunne betragte sig selv som en del af et retssamfund. Men det er min tro, at når retshåndhævelsen nu har gået sin gang, er der mulighed for, at den sidste måneds begivenheder på Færøerne endog kan bidrage til en styrkelse af det hjertelige forhold mellem Færøerne og det øvrige Danmark, som alle ønsker. Færingerne har gennem disse begivenheder fået så stærke beviser som overhovedet tænkeligt på, at Danmark kun har eet ønske i forholdet til Færøerne, nemlig at yde sin hjælp til, at det færøske folkesamfund kan løse den opgave at styre sine egne anliggender indenfor den ramme, som rigsenheden giver, og dermed også indenfor den grænse, lov og ret sætter.

Til slut må jeg måske have lov til at fremsætte et par bemærkninger i anledning af, at de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Aksel Møller på forskellig måde er fremkommet med betragtninger over det radikale venstres stilling her i salen og i forholdet til regeringen. Undskyld, at jeg siger det så direkte til det ærede medlem hr. Erik Eriksen, men jeg ved jo, at det ærede medlem ikke kan glemme sit eget ufattelige fejlgreb i 1953, da han afviste det radikale venstres tilsagn om frit lejde, hvis han uden konservativ deltagelse ville danne et ministerium. Jeg synes egentlig, de to ærede medlemmer for tiden har nok at gøre med egne partiers forhold; de trænger til al mulig omsorg.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller talte om, at det radikale venstre ville opretholde ministeriet som støtteparti. Det ærede medlem misforstår helt situationen. Det radikale venstre er ikke støtteparti for ministeriet; det radikale venstre er støtteparti for en politik, nemlig den politik, vi her i tinget

[Bertel Dahlgaard.]

under skiftende forhold har været med til at forme på en sådan måde, at vi overfor befolkningen kan tage medansvaret for den. Derimod er der sider af regeringens politik, vi ikke kan billige. Det gælder regeringens militærpolitik, hvor regeringen støttes af det ærede medlem hr. Aksel Møller og hans parti; det gælder den toldpolitik, regeringen har bebudet, og hvor det ærede medlem hr. Aksel Møllers parti har tilbudt sig som støtteparti for regeringen. Jeg tror, det ærede medlems parti vil have nok at gøre i sin virksomhed som støtteparti for regeringen på de områder, jeg her har nævnt. Hertil bør dog retfærdigvis føjes, at det ærede medlems parti endvidere har tiltrådt de fire store reformer, der er gennemført her i tinget i denne samling: monopollov, byggestøttelov, huslejlov og færdselslov — ja, i den sidste sag var det ærede medlem personligt endda så regeringsvenlig, at han ene mand i sit parti støttede regeringen mod den form for fri hyreret, der blev gennemført.

Overfor alt dette har det ærede medlem hr. Aksel Møller nok lagt mærke til, at det radikale venstre i denne folketingsamling har anvendt sin fulde handlefrihed og uafhængighed til at styrke og værne folketingets saglige arbejde. Det har vi kunnet gøre, medens det ærede medlem har været bundet i sin virksomhed af de indgåede aftaler med venstre.

Til videre efterretning og bekendtgørelse skal jeg sige, at det radikale venstre i enhver situation vil bidrage til, at de samlende kræfter her i denne sal bliver stærkere end de splittende. De ærede medlemmer fra venstre og det konservative parti kan spare sig alle kandestøberier vedrørende det radikale venstre; de ærede medlemmer har jo ingen indflydelse på vor stilling. Vi er uafhængige og suveræne i vor afgørelse af, hvordan vi på ethvert givet tidspunkt med størst virkning fremmer vor politik.

Alfred Jensen: Da vor ordfører, det ærede medlem hr. Aksel Larsen, på grund af sygdom er forhindret i at give møde, skal jeg på den kommunistiske gruppes vegne fremsætte nogle betragtninger ved denne samlings afslutning.

Jeg skal begynde med nogle ord om Klaksvigsagen. Denne sag er efter vor

opfattelse ikke behandlet på rette måde. Det er urimeligt, at der først i går blev givet tinget en redegørelse; vi burde forlængst have haft en redegørelse som allerede krævet af den kommunistiske gruppe den 22. april. Vi rettede den dag en henvendelse til statsministeren, hvori vi ikke alene krævede en redegørelse i folketinget, men også protesterede mod den måde, hvorpå sagen var blevet forhandlet med formændene for en del af folketingets grupper. Vi mener, det i almindelighed er forkasteligt, at man optræder sådan med udelukkelse af enkelte grupper og derved omgår folketinget, og vi mener, det i særdeleshed i dette tilfælde har været urimeligt. Hvis man havde fulgt vor opfordring og allerede havde givet tinget en redegørelse umiddelbart efter 21. april, havde tinget været bekendt med de særlige synspunkter, som det ærede medlem hr. P. M. Dam gør gældende. Nu måtte tinget og offentligheden faktisk vente med at få kendskab til disse synspunkter indtil 1. maj, da det ærede medlem gennem pressen redegjorde for sin opfattelse.

Den kommunistiske gruppe tog i sin skrivelse til statsministeren den 22. april også forbehold overfor beslutningen om afsendelse af politistyrken til Færøerne, og det gjorde vi, fordi vi har den opfattelse, at befolkningen på Færøerne absolut måtte se med megen skepsis på et sådant skridt. Hvordan man end vil bedømme færingerne i henseende til lovlighed, kommer man ikke uden om, at de i forholdet overfor danskerne faktisk står, som et kolonifolk står overfor den undertrykkende magt. De ser med skepsis på danskerne, på danskernes styre, og det er klart, at en sådan ekspedition med bevåbnet politi og halsende hunde kun kunne virke irriterende på det færøske folk. Udviklingen viser da også, at det var tilfældet. Generalstrejken var jo ikke nogen tilfældighed, men udtryk for den afsky, det færøske folk — og hovedsagelig arbejderne — nærede overfor denne aktion. Jeg tror ikke, denne aktion har tjent til at højne agtelsen for Danmark blandt det arbejdende folk på Færøerne.

Vi har den opfattelse, at man i stedet for at sende politistyrken derop burde have taget fat på fornuftige forhandlinger for at søge at nå frem til en løsning — det har

[Alfred Jensen.]

jo vist sig, at det var muligt at nå frem til en løsning — og jeg tror, det havde været bedre for forholdet mellem Danmark og Færøerne, om det var sket, uden at politistyrken var afsendt.

Vi i den kommunistiske gruppe håber, at den bitterhed, der er opstået hos det færøske folk, ikke skal blive forøget ved, at den kommissionsdomstol, der nu arbejder med sagerne, kommer til et resultat, der betyder altfor hård retsforfølgning og afstraffelse. Jeg har set, at man fra færøsk side skulle have henstillet, at baggrunden for disse handlinger blev taget med i betragtning, når skyldspørgsmålet skulle gøres op. Den kommunistiske gruppe understøtter en sådan henstilling.

Det er jo tillægsbevillingslovforslaget, der her er til behandling, og jeg vil derfor gerne pege på, at dette lovforslag omfatter en række udgifter, der allerede er afholdt, uden at tinget i henhold til forfatningens bestemmelser har bevilget de fornødne midler. Hverken forfatningsændringen eller to vintres udvalgsarbejde har ført frem til en ordning, der kunne have bragt overensstemmelse mellem grundlovens klare ord og administrationens praksis. Her må der en ændring til. De myndigheder, der fordrer love og beslutninger overholdt — som det nu sker overfor Klaksvigbeboerne — må selv efterleve lovenes ord og påbud.

Iøvrigt er det nu første gang, vi står overfor et fuldt finansår under den regering, som lovede en ny politik, og det var netop i dette år, vi skulle få følgerne af løfterne fra valgkampene i 1953 at se. Det var iøvrigt ikke alene i 1953, der blev givet løfter, og en ny politik blev ført frem. Denne nye politik blev også ført frem, benyttet som fane helt ind i 1954, og det var noget sådant, der blev givet udtryk for, da ordføreren for det socialdemokratiske parti ved samlingens afslutning i fjor sagde, at tiden var inde til en ny reformperiode i dansk politik.

Selvom den forrige folketingssamplings resultater ikke gav anledning til overdreven optimisme med hensyn til den lovede nye politik, måtte dog adskillige udtalelser af socialdemokratiske ledere tjene til at styrke opfattelsen af, at der nu ret snart ville ske noget. Hertil bidrog stats-

minister Hans Hedtofts tale omkring årsskiftet 1954, da han bebudede, at betænkningen om folkepension ville foreligge allerede i foråret 1954. Regeringen gav jo også tilsagn om at søge landarbejdernes arbejdstidsspørgsmål løst ad lovgivningsmæssig vej, og med forslaget om højere tilskud til nedbringelse af lejen i det nye boligbyggeri til niveauet af 1950 havde regeringen holdt liv i håbet om, at løftet om flere og billigere boliger ville blive indfriet. Også talen om fuld grundskyld indgik i billedet og i den politiske debat sidste sommer.

Der kunne føjes mere til om det, der blev sagt i fjor sommer om forbedrede levevilkår, om beskæftigelse, sociale fremskridt o. s. v.; men dette er tilstrækkeligt til at vise, at man bevidst sidste sommer holdt liv i forventningerne om en ny politik — og det endog på et tidspunkt, da man vidste, at valutavanskeligheder gjorde sig stærkt gældende. Det er karakteristisk, at selvom man talte for forsamlingerne ude i landet om en ny politik, om nye reformer, selvom man skrev om det i aviser og tryksager, er man ikke i den folketingssamling, der nu er ved at være afsluttet, mødt frem med nogen af de store forslag, der blev stillet i udsigt; man har tværtimod ladet dem ligge, og da den kommunistiske gruppe foreslog at gennemføre første etape af folkepensionen, d. v. s. en forhøjelse af renten for dem, der oppebærer aldersrente nu, til det beløb, der skulle være slutstenen på folkepensionen, opfordrede regeringen gennem socialministeren forslagsstillerne til at tage forslaget tilbage. Ikke engang en indgående behandling af forslaget gik regeringen ind på.

Det er karakteristisk, at medens man i fjor sommer gavmildt strøede om sig med løfter om en ny politik og nye reformer, gennemførte man i praksis en helt anden politik. Nedsikring af de offentlige anlægsarbejder indledtes allerede, inden folkettingen i fjor i juni måned sendtes hjem på ferie. Rentestigning, kreditstramning og begrænsning af offentlige arbejder samt boligbyggeri fulgte efter i juli måned, og alt dette blev ordnet administrativt. Alene det var stik imod løfterne om en ny politik, og det var endda kun en forsmag på, hvad det nu afsluttede finansår skulle bringe af nedsikringer. Nedsikringerne i september

[Alfred Jensen.]

og marts har berøvet folket langt mere end 500 mill. kr. årlig i købekraft. En række nye tyngende forbrugsafgifter er gennemført, mælketilskuddet er bortfaldet, boligstøttelovgivningen forringet. Alt dette har undermineret de allerede utilstrækkelige lønninger og medført arbejdsløshed, i første række i byggefagen. Til disse forringelser kom der også andre, således ændringen i huslejelovgivningen, som betyder forhøjelser og endda klækkelige forhøjelser af lejen i de gamle boliger.

Det er resultaterne af den virksomhed, som regeringen med den nye politik præsterede i det første fulde finansår, hvori den regerede. Det har intet med den af arbejdere, tjenestemænd og småkårsfolk ventede nye politik at gøre. Det er muligt, at socialdemokratiske talere ligesom den socialdemokratiske ordfører, det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg), vil hævde, at regeringen har holdt sine løfter. Nej, folket og specielt arbejderne ventede sig noget andet. Man havde ikke regnet med, at arbejderne, når man fik en socialdemokratisk regering, så ad lovgivningsmæssig vej skulle formenes adgang til at få den lønregulering, som overenskomsterne fastsatte.

Der er derfor ikke tale om en ny politik; det er en gammel politik, endda en såre velkendt politik; det er det, man kalder nedskæringspolitik, og det er betegnende, at den har fået såvel det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens anbefaling som hans stemme. Det er rigtigt, som det er understreget her, at det ærede medlem betragtes som vort lands største nedskæringsagitor og nedskæringsmand i denne tid. Det er altså den gammelkendte politik med byrder på folket, nedskæringer, også af arbejdernes lønninger, og med at give løfter uden at realisere dem.

Man kan måske sige, at det nye, der her er sket, er, at der står en socialdemokratisk regering som forslagsstiller bag en sådan politik. Det, vi har oplevet, er, at regeringen og regeringspartiet bruger de samme motiveringer for nedskæringer, der gang på gang gennem årene er brugt af reaktionen: landets forhold nødvendiggør dem, folket og arbejderne stiller for store krav, og der præsteres altfor lidt. Og hvad er så sandheden? Er f. eks. lønningerne for høje? Ja, ser man på

overskuddene i jernindustrien, er der ikke meget, der tyder herpå. Burmeister & Wain har således fra 1948 til 1954 år for år forøget sit overskud med mange millioner kroner. I 1948 var det på 5,4 mill. kr., men i 1954 på 36,6 mill. kr. Det vil sige, at overskuddet pr. beskæftiget arbejder i denne periode er steget fra 888 kr. til 5 152 kr.; her er der intet, der tyder på, at lønningerne er for store. Tager vi de 12 aktieselskaber indenfor jern- og metalindustrien, som har offentliggjort deres regnskaber for 1954, viser det sig, at det samlede overskud i samme periode er steget fra 16 til 57 mill. kr., d. v. s. mere end en tredobling, hvorimod arbejderne lønninger kun er steget 40 pct. Hvis vi tager de samlede industrielskaber under eet, viser det sig, at overskuddene er steget langt mere end lønningerne, og her går den periode, jeg benytter mig af, fra 1948 til 1953. Det viser sig, at selskabernes overskud er steget med 43 pct., men arbejderne lønninger kun med 34 pct. — alt dette i henhold til de beregninger, som statistisk departement har gjort — og jeg skulle tage meget fejl, om ikke tallene for landbruget viser noget lignende. For nogle dage siden blev det meddelt, at der over en sådan periode var en stigning i produktionen på 50 pct., medens lønningerne for landbrugets arbejdere kun var steget 15 pct. Alt dette viser jo, at den megen tale om, at arbejderne får for meget i løn, og at forbruget derfor skal skæres ned, ikke er korrekt. Det angiver derimod, at der er muligheder for at realisere de ønsker, som arbejderne har om kortere arbejdstid, om lønforhøjelser og om sociale forbedringer.

Medens regeringen og andre taler om, at forbruget er for stort, gives der dog her i landet personer udenfor det kommunistiske partis kredse, der har den opfattelse, at dette ikke er rigtigt, og der er gjort adskillige beregninger, der viser, at denne påstand ikke holder stik. Der er adskillige, der har foretaget beregninger — blandt dem er „Finans-tidende“ — og er kommet til det resultat, at nationalproduktet pr. individ er 17 pct. højere, end det var før krigen, men forbruget pr. indbygger er kun steget 8 pct. Dette taler jo sit ganske tydelige sprog. Andre tal understreger ligeledes, at det ikke er vort forbrug, det er galt med. I perioden 1949—54 steg vor udførsel således i mængde

[Alfred Jensen.]

med 73 pct., medens indførslen i samme tidsrum kun steg 59 pct.

Alt dette viser, at det ikke er folkets indsats eller folkets forbrug, det er galt med. Folket har gjort sin pligt, og når vi står overfor vanskeligheder, er det landets politik, der er skyld deri. Det er Atlantpolitikken med oprustningen og den ensidige handelspolitik, der er hovedårsagen. Det er betegnende, at alt imens der sker en nedskæring af bevillingerne til boligstøtten fra 500 mill. kr. til 350 mill. kr., gennemføres der en forhøjelse af de militære udgifter. For 1953—54 er udgifterne til civil- og militærforsvaret efter regeringens årsoversigt opgjort til 888 mill. kr., men i det finansår, vi lige har forladt, hvor der altså skulle spares, er disse udgifter steget til 975 mill. kr., og den samme årsoversigt viser, at næste år regner man med en udgift på 1 035 mill. kr. Det vil sige, at i en periode, hvor man sætter ind for at skære støtten til boligbyggeriet ned med 150 mill. kr., ofrer man mere til udgifterne på militæret. Der kommer man nemlig helt op på et tal af 147 mill. kr. i merudgift sammenlignet med finansåret 1953—54.

Medens en stedse større del af samfundets frembringelser således havner i militarismens gab, går — takket være vor handelspolitik, som er bundet til OEEC — også en stigende del deraf i lommerne på de udenlandske udbytttere, og det forringede bytteforhold på udenrigshandelens område har i høj grad medvirket til at forringe vor valutastilling. Vi må præstere en betydelig større mængde varer for at få den samme indførsel fra udlandet. Med samme bytteforhold for året 1954, som var gældende i 1949, havde Danmark haft en eksportindtægt på 1 900 mill. kr. mere i 1954, end tilfældet var. Tabet ved prisklemmen har i perioden siden 1949 været ikke mindre end 5 milliarder kr. Det er jo tal, der taler deres tydelige sprog og viser, hvad årsagen til vore vanskeligheder er.

Vi kommunister har vist, at hovedondet ligger i oprustningspolitikken, i det offentliges store forbrug, i den dårlige handelspolitik. Nu kommer andre og giver udtryk for det samme. „Finanstidende“ har fastslået, at vort forbrug ikke er for stort, men

at stillingen skyldes vor forfejlede og ødelæggende politik indenfor OEEC, altså vor handelspolitik i det hele taget. Jeg forstår, at det ærede medlem hr. Aksel Møller lige var inde på de samme betragtninger: at det var her, det var galt, og at man måtte gøre noget på dette område. Det er klart, at når det er handelspolitikken og oprustningen, det er galt med, er det forkert at lade det gå ud over forbrugerne, ud over dem, som dårligst kan bære det, de gamle, de syge, de arbejdende i by og på land. Det er jo at rette bager for smed.

Hertil kommer, at de foranstaltninger, der er gennemført, ikke vil hjælpe overfor de vanskeligheder, der allerede er i færd med at tårne sig op som følge af den dårlige politik, vi fører. Andre ordførere har allerede her fra talerstolen gjort opmærksom på, at den tredie valutakrise er i syne under den socialdemokratiske regering. Endvidere gør vi jo ikke noget for at undgå disse vanskeligheder. Efter alt at dømme vil militærudgifterne stige — og stige stærkt — i det kommende år. Jeg har allerede nævnt de tal, der findes i den økonomiske årsoversigt. Om de holder fremetter, er der jo ingen der ved. Eet ved vi, og det er, at alene Tysklandskommandoet fordrer flere penge i den kommende tid som følge af Parisaftalernes vedtagelse. Det skulle ikke undre mig, om der også kom krav om ekstra militære foranstaltninger her, der betyder forøgede udgifter. Endnu er det uklart, hvilke foranstaltninger der vil blive truffet som følge af Parisaftalerne, og om sådanne foranstaltninger vil få betydning for Danmark med hensyn til placering af militær og med hensyn til udgifter, men alt tyder på, at de vil betyde større økonomiske krav. Derfor kan man fastslå, at en stedse større del af vore frembringelser vil blive brugt til uproduktive formål. Hvad der gælder militærudgifterne, gælder også indenfor handelen; her er udsigterne heller ikke lyse. Med oprustningen af Vesttyskland øges ikke alene spændingen i verden — det er det, der er sket, så kan man diskutere afspænding, så meget man vil — men oprustningskonjunkturerne med den for vort land ugunstige prisudvikling vil fortsættes og forstærkes, og det vil sige, at prisklemmen bliver værre. Prisklemmen er faktisk også

[Alfred Jensen.]

blevet værre i den del af året 1955, der er gået. Hertil kommer vanskelighederne med at afsætte vor produktion af såvel industri- som landbrugsvarer; jeg tænker på den del, der skal afsættes udenfor vort lands grænser.

Ved finanslovsforslagets første behandling i denne samling fremhævede det ærede medlem hr. Th. Mikkelsen de vanskeligheder, dansk industri konkurrencemæssigt stod overfor på eksportmarkederne. Der er intet, der tyder på, at disse vanskeligheder er i aftagende, tværtimod. Alt, hvad der er fremkommet, tyder på, at vanskelighederne vil blive større, og at vi derfor vil få vore problemer også på dette område. Landbrugets eksportudsigter er heller ikke de bedste, og ingen tør lukke øjnene for de vanskeligheder, der vil blive med at afsætte landbrugsproduktionen på de traditionelle markeder i Vesteuropa. Der tales allerede åbent om muligheden for produktionsbegrænsning, om indførelse af svinekort, og hvordan tror man pristilbudene vil være, når forhandlingerne genoptages? Alt peger i retning af, at vi ikke står overfor en lettelse, men overfor en skærpelse af forholdene, og det vil sige, at landets valutavanskeligheder og økonomiske besværligheder vil blive større fremover.

Det viser ganske klart, at Atlantpolitikken ikke giver økonomisk tryghed, og hertil kommer — det kan man ikke se bort fra — den risiko for krig, som Atlantpolitikken medfører. Man kan sige nok så tit fra Atlantpolitikeres side, at trygheden er blevet større under Atlantpagten; sådanne udtalelser bortforklarer ikke, at erhvervsliv, industri, handel, landbrug, skibsfart m. v. ser fremtiden i møde med bekymring, og det bortforklarer heller ikke, at frygten for en ny krig er større, end den var i 1948. Folkenes ængstelse for fremtiden er større nu, end den var før Atlantpagten, og beslutningen om at udstyre NATO-hærene med atomvåben har ikke bidraget til at mindske uhyggefølelsen. Det er ikke nogen tilfæl-

dighed, at folkene verden over, siden indgåelsen af de forskellige pagter begyndte, har interesseret sig for fredsspørgsmålet, har rejst den ene kampagne efter den anden dels for at få atomvåben og masseødelæggelsesmidler tilintetgjort, dels for at sikre fredens bevarelse. Det har de gjort, fordi de følte, at freden virkelig var i fare, og nu kan man jo tale om, at det synes, som om der er afspænding i sigte. Ja, men den skyldes så sandelig ikke de mange pagter og den stærke oprustning; den skyldes direkte de bevægelser, folkene har sat i gang mod denne politik. Freden i Korea kom som følge af det amerikanske folks utilfredshed og opposition mod krigens byrder. Freden i Vietnam sidste sommer kom ikke på grund af oprustning og krigsførelse, men fordi det franske folk vendte sig imod denne imperialistiske politik, og villigheden til forhandling i dag skyldes jo ikke, at man har flere kanoner, men villigheden skyldes den utilfredshed, de krav om forhandlinger, der er ført frem fra folkenes side.

Det er karakteristisk, at netop i den periode, hvor der er udviklet en fredsbevægelse over den ganske verden mod den blokpolitik, der føres, er der også i vort land bredere og bredere kredse, der ser med ængstelse på den politik, der føres, både den økonomiske politik og den krigspolitik, Danmark er kommet ud i. Det er dog udtryk for, at usikkerheden er større, end den var i 1948, og udtryk for, at folkene ser, at der må noget andet til, og at de faktisk har vilje til at få en anden politik gennemført. Det gælder også det danske folk. Det har ønsket at komme bort fra Atlantpolitikken, men denne folketings-samlings arbejde viser, at regeringen stædigt holder fast ved Atlantpolitikken. Den er gået ind for Parisaftalerne, der ikke alene betyder Vesttysklands optagelse i NATO, men tillige forlænger Atlantpagtens varighed og udvider de beføjelser, som Europahærens øverstbefalende har. Den er også gået ind for NATO-hærens udstyrelse med atomvåben, og handelspolitisk efterlever den

[Alfred Jensen.]

faktisk uden at kny de regler for vor udenrigshandel, der fastsættes i Paris og Washington.

Alt det er sket på et tidspunkt, da brede kredse i det danske folk er interesseret i, at Danmark fører en anden politik, at Danmark tager andre standpunkter, og det var ikke uden grund, at det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) udtrykte glæde over, at Parisaftalerne var blevet godkendt her i folketinget. Der var en sådan folkelig modstand imod disse aftaler, at man måske nok i visse partier kan have haft grund til at tvivle på, om man kunne holde sammen på sine styrker. Der var en sådan utilfredshed, og den gjaldt naturligvis hovedsagelig genrejsningen af den tyske militarisme, men utilfredsheden gjaldt også andre dele af den politik, regeringen havde ført på det udenrigske område. Jeg er overbevist om, at der er stor utilfredshed med godkendelsen af beslutningerne om atomvåben og også med afbrydelsen af handelsforhandlingerne med Sovjetunionen, som man ikke senere har genoptaget.

Det nuværende regeringsparti sikrede sig nogen goodwill ved at angribe den tidligere regering og især dens udenrigsminister for ja-sigeri overfor NATO. Når man betragter den nuværende regerings optræden i udenrigske anliggender, især indenfor NATO, er det vanskeligt at få øje på nogen speciel dansk optræden, endsiige noget „a we it“-standpunkt. For ikke at sige det for stærkt synes jeg, ja-sigeriet overfor NATO ikke har været mindre under den nuværende regering end under forgængeren. Men lige så vel som det under den forrige regering var nødvendigt at høre op med ja-sigeriet overfor NATO, således er det stadig påkrævet, at det standses. En selvstændig optræden i handelspolitisk henseende ville have sikret os en stor og fordelagtig handelsaftale med Sovjetunionen for indværende år. En mere selvstændig optræden i miliære anliggender ville have betydet, at vi kunne have fået en betydeligt lavere tjenestetid, end vi har, og dermed også lavere udgifter til militæret. Det ville have lettet på det økonomiske tryk og have øget mulighederne for de sociale fremskridt, folket ønsker og med rette forventer efter den indsats, det har præsteret. Det er her, der skal sættes ind, så kan man

spare sig alle anslag mod folket. Ulemperne ved Atlantpolitikken træder stærkt frem, og det viser sig mere og mere klart, at Danmarks økonomiske forhold såvel som hensynet til fred og sikkerhed gør det nødvendigt, at landets politik lægges om. Danmark har intet godt at hente i et selskab, hvor det er monopolkapitalistiske kræfter i USA, der er toneangivende og bestemmende.

Der er i den seneste tid kommet flere eksempler på, at et land, der ønsker det, enten det er stort eller lille, kan stå udenfor Atlantpagten såvel som udenfor andre pagter. I flere år stod Indien, Schweiz og Sverige som de stærkeste udtryk herfor. Deres indsats og betydning, ikke mindst Indiens, for freden og fredsbestræbelserne er uomtvistelig. Nu er også Østrig kommet til. Det har gennem en statstraktat opnået fred og har givet tilsagn om, at det vil forblive neutralt og ikke give plads for fremmede militære baser på sit område. Denne løsning er ikke alene fordelagtig for det østrigske folk, den virker samtidig som et mønster for løsning af andre lantes problemer, og den svarer nøje til de ønsker, der er i det bredeste lag af det danske folk, og viser udvej for de vanskeligheder og risici, vi står overfor. Danmarks plads er ikke i Atlantblokken, men i de neutrale staters rækker. Selvom en sådan ændret udenrigspolitisk status ville forbedre landets økonomiske stilling og mindske dets risiko for at blive draget ind i en kommende krig, kan Danmark selvsagt ikke i sine fredsbestræbelser begrænse sig hertil. Danmark vil fortsat være interesseret i at sætte ind for at sikre freden i almindelighed. Sammen med fredselskende kræfter og lande må det ved en sådan politik fortsat sætte ind for kollektiv sikkerhed. Enhver mulighed og anledning må udnyttes til at understøtte og fremme bestræbelser for afspænding og nedrustning såvel udenfor som indenfor De Forenede Nationer.

Nødvendigheden af en sådan optræden sammen med fredskræfterne fremgår tydeligt, når man ser på spørgsmålet om anvendelsen af atom- og brintbomben. Disse våben er så frygtelige, at alle menneskevenlige kræfter må sættes ind på forbud mod anvendelse og fremstilling af dem såvel som på ødelæggelse af de allerede eksisterende bomber. Det er forkert at betragte disse våben som ligestillede med andre våben og at kæde

[Alfred Jensen.]

foranstaltninger mod dem sammen med spørgsmålet om nedrustning og afrustning. Atom- og brintbomber er kriminelle våben og må forbydes.

20 måneders socialdemokratisk regering gav trods gyldne løfter ikke den nye politik, som småkårsfolk med rette ventede, og som småkårsfolk med rette stadigvæk venter. Trods løftet om arbejde med skattereformen i sommertiden og indsats for folkepensionen i et udvalg med repræsentanter for det radikale venstre og socialdemokratiet i denne sommer er der ikke nogen ny politik i vente fremover. De nedskæringer, der er gennemført i denne samling, skal virke i to år fremover, og regeringen er fortsat besluttet på at fastholde Atlantpolitikken. Den går ind for at arbejde sammen med Atlantpartierne om NATO-politikken, og den går ind for forbrugsbegrænsning; praktisk talt går regeringen og regeringspartiet også ind for reformpause i stedet for at arbejde sammen med de kræfter i folket, som er modstandere af oprustning og blokpolitik, og som går ind for sociale fremskridt.

Det er en sådan politik, folket har brug for, og det er en sådan politik, vi kommunister er gået ind for. Det er derfor, vi har fremsat vore forslag om gennemførelse af første etape af folkepensioneringen, om sociale forbedringer, om iværksættelse af arbejder, om nedskæring af de militære udgifter. Det er derfor, vi har talt for nedsettelse af tjenestetiden og for en omlægning af vor handelspolitik. Vi går ikke ind for told. Vi foretrækker importbegrænsning, men det afgørende er, at landets handelspolitik lægges om, så vi udnytter de muligheder, som findes, til gavn for Danmark. Vi går ind for, at der stilles de midler til rådighed for boligbyggeriet, skole- og hospitalsbyggeriet, som er nødvendige, og det vil kunne gennemføres, hvis man lægger landets politik om. På samme måde vil det være muligt at give de goder, der skal gives til de årgange af unge, der kommer til. Men går man den modsatte vej, fortsætter man med Atlantpolitikken, ja, så vil nedskæringspolitikken jo fortsætte. Og det er faktisk det, regeringen går ind for, til trods for at den fortsat udsteder løfter om en ny politik. Det tillægsbevillingslovsforslag, der her er til tredie behandling, er udtryk for

denne løftebrudets politik, for nedskæringens politik, og det kan vi ikke stemme for. Vi stemmer imod det, når det kommer til afstemning.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Fra faglige og andre sammenslutninger samt fra private personer er modtaget forskellige henvendelser vedrørende den økonomiske situation, lejeforhold og andre spørgsmål. Disse henvendelser er fremlagt til eftersyn for medlemmerne i læseværelset.

Tingets næste møde afholdes i dag kl. 14 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Fortsættelse af tredie behandling af:*
Forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1954 til 31. marts 1955.
- 3) *Valg af 4 medlemmer til den i lov af 4. maj 1955 omhandlede licitationskommission.*

Mødet hævet kl. 12³³.

109. møde.

Tirsdag den 17. maj kl. 14.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Karlskov Jensen* til ministeren for offentlige arbejder.

Hvad agter trafikministeren at foretage sig i anledning af de ekstraordinært store tøjbrudsskader på vejene i en række amter i indeværende forår?

Karlskov Jensen: Som bekendt er der i indeværende forår indtruffet ekstraordinært mange og store tøjbrudsskader på vejene.

[Karlskov Jensen.]

For amtsvejene og sognevejene andrager den samlede skade således et beløb, der har været anslået til ca. 8 mill. kr. Særlig hårdt ramt har Vejle, Ringkøbing og Skanderborg amter været, men også andre jyske amter og enkelte amter på øerne har lidt betydelige skader. For Vejle amt alene har skaden på amtsvejene eksempelvis andraget ca. 1 mill. kr., hvortil kommer meget omfattende skader på kommunevejene. Såfremt udgifterne til udbedring af disse skader skal afholdes af amtet selv, vil det medføre en stigning i udskrivningen af amtsskatterne på ca. 20 pct., svarende til en forøgelse af grundskyldpromillen på 3.

Nu ved jeg vel, at amterne i henhold til gældende regler får en del af disse ekstraordinære vejudgifter dækket gennem de ordinære andele i motorafgifterne, men de må da stå i forskud med pengene i indtil 8 år.

Når man tager i betragtning, at disse skader på vejene efter de sagkyndiges udtalelser for en væsentlig del skyldes den stedfundne stærke stigning i den tunge, gennemgående trafik, som vejenes bærelag ikke kan svare til under de vanskelige forhold i en tøbrudsperiode, må det forekomme helt urimeligt, at den forholdsvis begrænsede kreds af grundejere i de enkelte amter, som er så uheldige at have en stor gennemgående trafik, i første omgang skal bære hele byrden ved disse betydelige ekstraudgifter, som de i alt væsentligt ikke har været med til at forårsage. De samme grundejere må jo iøvrigt forlods bære en betydelig del også af kommunernes ekstraudgifter til vejene.

Sagt på anden måde: det kan ikke være rimeligt, at disse ekstra vejudgifter fortrinsvis skal bæres af landbruget, som hverken har lod eller del i skadernes fremkomst, og hvis økonomiske forhold så sandt ikke er af en karakter, der berettiger sådanne ekstrabyrder.

Når dertil kommer, at der i vejfonden er rigelige midler tilstede, der er opkrævet hos de motorkørende med henblik på vejenes vedligeholdelse og udbygning, og som kun må anvendes hertil, må det efter min mening anses for et fuldt berettiget krav, at der af disse midler ydes et sådant øjeblikkeligt tilskud til amternes ekstra vej-

udgifter i forbindelse med tøbrudsskaderne, at vejbudgetterne kan holde uden forhøjelser af amternes skatteudskrivninger.

Det er på baggrund af disse forhold, jeg har ønsket at spørge den højtærede minister for offentlige arbejder, hvad ministeren agter at foretage sig i anledning af de ekstraordinært store tøbrudsskader på vejene i en række amter i indeværende forår.

Ministeren for offentlige arbejder (Carl Petersen): Det er rigtigt, at der i år har været meget store tøbrudsskader på vejene; og at dette vil belaste kommunernes økonomi, er også rigtigt, men når det ærede medlem spørger mig, hvad jeg agter at foretage mig i den anledning, kunne jeg nøjes med at svare, at staten — og dermed ministeriet — ikke har istandsættelses- eller vedligeholdelsespligt på vejene, men at dette alene påhviler kommunerne.

Med hensyn til amts- og sognekommunernes økonomiske evne til at afholde udgifterne ved de i år indtrådte frostskafer forholdet det sig, som det ærede medlem ved, således, at regeringen som led i den almene indskrænkning i investeringerne foreslog at nedsætte kommunernes refusion af motorafgifterne med 30 mill. kr. i forhold til beløbet i fjor, men efter en forhandling i finansudvalget blev forslaget trukket tilbage, således at refusionsbeløbet bliver det samme som i fjor, 120 mill. kr.

En af de ting, som amtsrådsforeningen i sin forudgående henvendelse til finansudvalget og til mig anførte for at undgå nedsættelsen, var netop de store frostskafer i år, og dermed mener jeg, at der er taget hensyn til den økonomiske side af problemet.

For mig at se er spørgsmålet derfor ikke alene et spørgsmål om udbedring af frostskaferne i år, for selvom disse i år har været unormalt store, er det jo ikke sådan, at de er ukendte. De forekommer i større eller mindre grad hvert år, og derfor er det vel i højere grad et spørgsmål om, hvorledes disse skader kan undgås eller reduceres.

Det synes heldigvis, som om veje, der er udbygget i de senere år med moderne belægnings og med hensyntagen til undergrundens beskaffenhed og grundvandstanden, er forholdsvis lidet modtagelige for frostskafer. På den anden side må man også

[Ministeren for offentlige arbejder.]

indrømme, at det vil vare mange år, inden hele vejnettet bliver udbygget på denne måde, og imedens stiger både færdsdens intensitet og køretøjernes vægt og hjultryk. Efter de sagkyndiges opfattelse er det særlig den meget tunge trafik i en forholdsvis kort periode under tøbrudet, som forvolder en stor del af skaderne.

Dette er forsåvidt ikke nogen ny iagttagelse, og der findes allerede i den gældende motorlovs § 28, stk. 2, hjemmel for de kommunale råd til i tøbrudsperioder ved opslag midlertidigt at forbyde færdsel med vare- og tunge motorvogne på forskellige veje. En noget lignende regel findes i § 57, stk. 7, i den nylig vedtagne færdselslov. Under behandlingen i folketingsudvalget til forbedrelse af denne lov fremsatte min kollega justitsministeren efter min anmodning et forslag, som bemyndiger ministeren for offentlige arbejder til at udøve en vis, efter mit skøn påkrævet koordinering af disse forebyggende foranstaltninger. Dette forslag er nu vedtaget som stk. 8 i færdselslovens § 57, og jeg håber, at denne nye bestemmelse må bidrage til, at den slags skader fremtidig bliver mindre.

Udover dette og udover til sin tid eventuelt at anvende den pågældende bemyndigelse finder jeg ikke nogen grund til at foretage noget i anledning af de skader, der er indtruffet i år.

Karlskov Jensen: Jeg ser mig desværre ikke i stand til at takke den højtærede minister for svaret, idet der jo deri intet tilsagn var — tværtimod — om at komme de amtskommuner til hjælp, som på grund af særlige beliggenhedsforhold og særlige vejrligsforhold i det sidste halve år er kommet ud for disse ekstraordinært store vejjudgifter. Dette, at man — som ministeren henviste til — nylig har vedtaget at uddele de 120 mill. kr. vejfondsmidler, ændrer jo ikke noget i, at disse amter med de ekstraordinært store tøbrudsskader kommer ud for, at deres budgetter ikke kan holde på grund af disse meget ekstraordinære vejjudgifter i indeværende år.

Jeg kunne derfor have lyst til at stille det supplerende spørgsmål til ministeren, om han anser det for rimeligt, at disse ekstraordinære vejjudgifter, forårsaget i alt væsent-

ligt — som ministeren sagde — af den tunge gennemgående trafik, alene pålignes grundejerne, når der er rigelige midler, som tilfældet er, i vejfonden.

Ministeren for offentlige arbejder (Carl Petersen): Jeg kan ikke se, at jeg har nogen mulighed for på grundlag af bestående lovgivning at foretage noget med hensyn til vedligeholdelse og istandsættelse af de skader, der er forårsaget af vinteren. Det eneste er, at staten kan yde den økonomiske støtte, som jeg nævnte i mit første indlæg; og at denne er i orden, må jeg formene, efter at man i finansudvalget er blevet enig om det beløb, som skal afsættes til refusion af motorafgifterne i det kommende år.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Foss til finansministeren.

Vil finansministeren fremskynde afskrivningsudvalgets arbejde (udvalget vedrørende ekstraordinære afskrivninger m. v. af 27. oktober 1952), således at udvalget, som ikke har holdt noget møde siden december 1953, kan afgive betænkning inden næste folketingssamling?

Foss: Jeg er vidende om, at afskrivningsudvalget modtog forslag fra erhvervene den 1. juli 1954, men selv efter at dette materiale er fremkommet, har udvalget ikke været samlet.

I mellemtiden har den højtærede minister med tilslutning fra finansudvalget — en tilslutning, som dog ikke var enstemmig — foretaget ændringer i de midlertidige afskrivningsregler. De ændringer, der er sket, vil dels virke begrænsende på dampskibsselskabernes investeringer, dels betyde ekstra skattebyrder for andre virksomheder. De ændrede regler for afskrivning på lagre vil belaste en del virksomheder, men det er vel især ændringerne i afskrivningsreglerne for iordreværende anskaffelse, som i nogle tilfælde vil ramme særdeles hårdt.

I almindelighed har afskrivninger jo betydning for virksomhedernes konsolidering, en konsolidering, som man fra alle sider lægger vægt på at fremme. Der er derfor al mulig grund til at tage hensyn til de virksomheder, som har udnyttet de konso-

[Foss.]

lideringsmuligheder, staten har stillet til deres rådighed, og som nu rammes hårdt igennem ændringerne i afskrivningsreglerne.

Det er uheldigt, at afskrivningsreglerne ændres mere eller mindre vilkårligt. De burde ligge fast, og det er vel netop afskrivningsudvalgets opgave at finde frem til permanente regler. Jo før vi kan få en afgørelse på dette område, des bedre.

Der er to grunde til, at udvalgets arbejde bør foreligge inden folketingssamlingen til efteråret. Dels den, at der da vil være mulighed for at afbøde uheldige følger af de sidste ændringer i afskrivningsreglerne, eventuelt ved rimelige overgangsbestemmelser til de endelige og permanente regler, dels den, at vi forhåbentlig til efteråret skulle nærme os et resultat med hensyn til skattereformer, og dertil behøves jo foruden meget andet også en afgørelse af afskrivningsreglerne.

Finansministeren (Kampmann): Jeg har intet imod, at det pågældende udvalg fremskynder sit arbejde, men finder det dog betænkeligt at fastsætte en bestemt frist. Jeg synes, udvalget selv må tage stilling til, hvornår det har gennemarbejdet stoffet så meget, at det kan afgive betænkning.

Foss: Den højtærede ministers svar var jo i alle tilfælde ikke særlig lovende. Jeg vil gerne tillade mig at stille et supplerende spørgsmål til den højtærede minister: Vil ministeren udnytte sin mulighed for dispensationsret overfor særlig hårdt ramte virksomheder, og — i bekræftende fald — vil ministeren så i rimelig tid angive retningslinier for sådanne dispensationer, således at virksomhederne kan disponere med henblik på en overgang fra de gamle til de nye regler, idet det jo ikke lader sig gøre for virksomhederne ved slutningen af året, når regnskabet skal gøres op, at foretage de fornødne dispositioner? Det ville derfor være af stor betydning, om ministeren kunne angive, på hvilke områder han kunne tænke sig at benytte eventuelle dispensationsbestemmelser.

Finansministeren (Kampmann): Uden kendskab til konkrete sager er det vanskeligt for mig at udtale mig om, hvorvidt det er muligt at udnytte bestående dispensa-

tionsbestemmelser. Jeg vil naturligvis se på sagerne, såsnart de bliver forelagt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ingmar Wagner* til forsvarsministeren.

Hvad agter ministeren at foretage sig efter de helt urimelige frifindelser i den såkaldte „barbervandssag“ fra Bornholm, hvor befalingsmænd i hæren kommanderede menige soldater ud i Østersøen for at barbere sig?

Ingmar Wagner: Under første behandling af et forslag om ændring af den militære straffelov, som jeg på den kommunistiske gruppes vegne fremsatte her i folketinget i april måned, blev en række militære straffesager fremdraget, bl. a. den meget omtalte barbervandssag fra Bornholm. Også forsvarsministeren udtalte sig dengang om denne sag og meddelte, at den var blevet appelleret til landsretten, fordi der i befolkningen og pressen havde været uro om de afgørelser, der var faldet ved underretten.

Forhistorien til denne såkaldte „barbervandssag“ er i korthed følgende. Den 20. december forrige år blev en gruppe nye rekrutter, 12 mand ialt, af deres befalingsmænd kommanderet ca. 10 m ud i Østersøens iskolde vand for i deres hjelme at hente vand til barbering. Trods vinterkulden skulle barberingen foregå på åben strandbred, og da soldaterne var færdige med barberingen, blev de igen kommanderet ud i Østersøen af en befalingsmand med følgende salut: „Og så vil jeg ikke finde mig i, at I forurener stranden med jeres beskidte skægstubbe — ud i vandet — march!“

Grunden til denne helt urimelige optræden fra befalingsmændenes side var, at en soldat fra morgenen var stillet ubarberet, og 11 andre var efter befalingsmændenes opfattelse dårligt barberet. Derfor skulle denne straffeekspedition gennemføres. Ja, så ringe var baggrunden for befalingsmændenes uhyrlige optræden og deres nedværdigende ordre til soldaterne.

For disse forbrydelser, som vel må betegnes som grove soldaterplagerier mod menige soldater, idømtes de ansvarlige befalingsmænd som bekendt følgende domme ved underretten: hovedmanden 40 dages

[Ingmar Wagner.]

vagtarrest og 2 andre henholdsvis 12 og 6 dages vagtarrest.

Det var disse domme, der vakte så stor uro i befolkningen, og det var denne uro, der førte til, at sagen blev appelleret. Nu foreligger landsrettens afgørelse eller rettere sagt mangel på afgørelse i denne sag, idet landsretten, hvor utroligt det end lyder, fandt, at befalingsmændene ikke havde brudt det militære reglement ved på en vinterdag at kommandere soldaterne ud i Østersøen til barbering. Dette på trods af, at der forelå en erklæring fra værnslægen, overlæge Jensen Hein, om, at det, der var sket, var i strid med felthyggejnens almindelige principper og måtte betegnes som en uforsvarlig fremgangsmåde fra officerernes side.

Det er klart, at vakte underrettens afgørelse uro, så vækker landsrettens frifindelse direkte harme i befolkningen, et forhold, som forsvarsministeren sikkert helt kan forstå, ikke mindst på baggrund af, at også socialdemokratiske blade har skrevet meget harmdirrende artikler om disse frifindelser.

Det eneste, der skete ved landsretten, var, at en befalingsmand idømtes 8 dages vagtarrest for at have anvendt eder og sjofle udtryk i tiltalen til soldaterne, mens en anden befalingsmand, der ved underretten fik 12 dages vagtarrest for at have sparket til en soldats hjelm, mens han lå på jorden, fik nedsat denne straf til 8 dages kvarterarrest. I selve barbervandssagen frifandt landsretten befalingsmændene.

Efter min opfattelse er det en meget uheldig afgørelse, som her er truffet af landsretten. Det er en direkte udfordring mod Danmarks værnepligtige ungdom, som i den kommende tid kan risikere at blive udsat for lignende grovheder fra befalingsmænds side, uden at disse får deres retfærdige straf. Samtidig må det synes at være en hån mod befolkningens retsbevidsthed. Det er derfor, jeg har stillet det spørgsmål til forsvarsministeren, hvad han videre agter at foretage sig i denne sag.

Fiskeriministeren (*Chr. Christiansen*): Det af det ærede medlem hr. Ingmar Wagner stillede spørgsmål vedrørende den såkaldte „barbervandssag“ fra Bornholm skal

jeg tillade mig som fungerende forsvarsminister at besvare med følgende bemærkninger.

Ved underrettens dom den 16. marts d. å. blev en fenrik og en oversergent anset strafskyldige for deres andel i den omtalte barbervandssag. Fenriken, der, også dømtes for andre forhold, blev anset med 40 dages vagtarrest, mens oversergenten, for hvis vedkommende der ikke var andre anklagepunkter, fik 6 dages vagtarrest. Den militære anklagemyndighed appellerede denne dom til landsretten til skærpelse. Ved landsrettens dom, der afsagdes den 5. maj d. å., frifandt imidlertid såvel fenriken som oversergenten for den del af tiltalen, der vedrørte soldaternes barbering i Østersøen.

Mulighederne for at appellere landsrettens dom er blevet undersøgt, og jeg kan oplyse, at det er forsvarsministeriets opfattelse, at de nævnte frifindelsesafgørelser kan appelleres til Højesteret, og det er ministeriets hensigt efter indstilling fra rettergangschefen og generalauditøren at benytte den i retsplejeloven givne adgang til at indbringe sagen til prøvelse ved Højesteret.

Ingmar Wagner: Jeg takker ministeren for det svar, jeg har fået. Samtidig vil jeg benytte lejligheden til at stille et supplerende spørgsmål, idet man nu i gentagne tilfælde har været ude for, at befalingsmænd har fået milde domme eller frifindelsesdomme, som der nu her er tale om i denne barbervandssag: Synes ministeren ikke på baggrund af disse mange domme, at tiden nu er inde til, at der sker en skærpelse af den militære straffelov, eller i hvert fald at der sker en tydeliggørelse af den militære straffelov, sådan at disse officerer, soldaterplagere, som forbryder sig mod loven, når dommerne dømmer efter lovens bogstav, virkelig får den straf, de har fortjent?

Fiskeriministeren (*Chr. Christiansen*): Til det af det ærede medlem nu rejste supplerende spørgsmål kan jeg kun svare, at jeg skal tage spørgsmålet op og se, om der er nogen mulighed for, at sagen kan forberedes i forsvarsministeriet.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af tredje behandling af forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1954 til 31. marts 1955.

Forhandlingen genoptoges.

Viggo Stareke: Den, der gennemlæser den danske finanslov og tillægsbevillingslov, som er to meget omfattende dokumenter, får et levende indtryk af, at befolkningen har ret i sin opfattelse, når den er ved at betragte politiske problemer som noget så uhyre indviklet, at den på mange områder ligesom strækker alle fire ben fra sig. Dette er meget farligt for demokratiet, og jeg tror, at det er nødvendigt, at folketinget foretager en forenkling af de politiske problemer, skaber klarhed og fasthed. Særlig de senere års ofte gentagne såkaldte kriser har bragt befolkningen i en vis skeptisk tilstand overfor den løsning, som de skiftende regeringer og folketinget giver disse alvorlige problemer. Det er efter mit skøn af stor betydning, at der nu er ved at tone frem en klargørelse af det problem, som er det fundamentale i alle økonomiske og politiske problemer. Jeg tænker her på den betænkning, som grundskyldskommissionen afgav i november måned, og jeg tænker på det udkast til et forslag, som grundskyldskommissionen fremsatte, og bag hvilket der stod et flertal i kommissionen, et flertal, som bestod af socialdemokratiet, det radikale venstre, retsforbundet, husmændenes repræsentanter, lejernes repræsentanter, økonomerne i kommissionen og vurderingseksperterne. Dette flertal i kommissionen svarer til et flertal i folketinget og til et flertal i befolkningen, således at indførelsen af fuld grundskyld i den kommende folketingsssamling er en nærliggende politisk mulighed.

For nogle uger siden fremsatte retsforbundet et forslag væsentlig på linie med grundskyldskommissionens forslag, men med tydeliggørelse i to henseender, dels i henseende til, hvorledes midlerne til afløsning skal fremskaffes, dels i henseende til, hvad den indkomne grundskyld skal bruges til af nedsættelse af andre skatter. Der er derfor grund til at rette en indtrængende opfordring til alle grundskyldens venner, både her i det høje ting og ude i alle befolkningskredse, om at gå ind i et sagligt arbejde for

gennemførelse af denne vigtige sag, udformning af et forslag, der kan gennemføres, således at der kan åbnes adgang for alle både til boplads og til virksomhed og erhverv på Danmarks jord, uden at de behøver at præstere en købesum for at få adgang, men imod at de påtager sig pligten til at betale fuld grundskyld.

Her i dag har det radikale venstre gennem sin ordfører, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, givet tilslutning til, at grundskyldproblemet til efteråret kommer til at indgå i selve skattereformen. Dette skulle åbne mulighed for en løsning af det meget betydningsfulde problem, og hvis det lykkes, så synes jeg, at det ville være en værdig måde for det radikale venstre at fejre sit 50 års jubilæum på, idet dette parti har haft fuld grundskyld på sit program nu i 50 år.

En af de virkninger, den manglende løsning af jordspørgsmålet har haft, er den, at den samfundsskabte jordrente har kunnet kapitaliseres og omsættes til gæld, en gæld, hvoraf der må betales en prioritetsrente. Prioritetsgælden på fast ejendom fordeler sig i to grupper, den del, der hviler med sikkerhed i det, som ikke er skabt af noget enkelt menneske, men skabt af hele folket, hele samfundet, jordværdien, som skønsmæssigt er ca. halvdelen, og den del af prioritetsgælden, der hviler med sikkerhed i værdier, der er skabt af menneskeligt arbejde, nemlig forbedringer, nybygninger o. s. v. Den samlede prioritetsgæld er i årene siden skattereformen af 1903, da den gamle grundskyld, hartkornsskatterne, blev ophævet, steget fra 1½ milliard til 20 milliarder ialt. Dette er så stort et beløb, at alene til renter uden afdrag på gælden må befolkningen betale ca. 3 mill. kr. om dagen.

Se, i alle samfund og i alle perioder af folkenes historie er forholdet mellem jorden og menneskene et afgørende vigtigt problem. Dette er det økonomiske problem, der først skal skabes klarhed og fasthed over og forenkling af. Mennesket er ligesom alle andre levende væsener først og fremmest forbruger, og mennesket har været forbruger, før det begyndte at producere. Forbruget er det oprindelige, og forbruget er motivet til at sætte produktion i gang, fordi man derigennem kan opnå et bedre forbrug.

[Viggo Starcke.]

Der har i den sidste tid herhjemme været talt om, at forbruget er for stort, og man har fra mange forskellige politiske sider prøvet at begrænse befolkningens forbrug. Ifølge en række artikler, der fornylig har stået i „Finanstidende“, viser det sig, at siden året 1938 er forbruget kun steget 8 pct., hvorimod samfundsproduktionen er steget næsten dobbelt så meget, nemlig 14 pct. Af disse tal kan man ikke drage den konklusion, at befolkningens forbrug er for stort.

I majnummeret af det socialdemokratiske månedsblad „Verdens Gang“ står der en artikel af professor Jørgen Gøtting, af hvilken jeg med den højtærede formands tilladelse gerne vil citere nogle få linier, som har interesse i denne sammenhæng. Professoren skriver:

„Det er ikke let i statistikken at finde nogen dokumentation for, at forbruget er for stort. I procent af bruttonationalindkomsten viser forbruget en faldende trend siden krigen og er lavere end før krigen.“

Man kan altså med sikkerhed drage den konklusion, at befolkningens forbrug ikke er for stort, og at hvis forbruget er for stort, er det ikke befolkningens, men statens forbrug, det gælder. Når der derfor skal finde en indskrænkning af forbruget sted, er det ikke den jævne befolknings løn og levestof, der skal sættes ned; det er staten, der skal gennemføre besparelser, det er her, der skal indføres en streng sparsommelighed på alle områder.

Retsforbundet beklager, at den høje regering fik tilslutning både fra det radikale venstre og fra det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen til nu i marts at gennemføre nye afgifter til nedsættelse af befolkningens forbrug, nye varefordyrende afgifter som middel mod de valutavanskeligheder, de skiftende regeringer selv har ansvaret for. Disse afgifter virker meget skadeligt. Der følger i deres kølvand standsning af virksomheder, fallitter og ulykke for en masse mennesker, og disse mennesker ræsonnerer som så: det

er staten, som gennem disse skatter tager vore penge, og det er staten, der påtager sig at bruge de penge, som vi udmærket godt har forstand på at bruge selv.

Den højtærede statsminister udtalte fornylig på De samvirkende Fagforbunds kongres, at forhøjelsen af arbejdernes og tjenestemændenes løn med ca. 300 mill. kr. har været af betydning for den krise, vi er i, og den højtærede statsminister sagde ifølge referat i dagspressen, at han mente ikke, der var vundet meget for lønmodtagerne, hvis højere pengeløn blot fører til højere priser eller højere skatter. Jeg hilser disse udtalelser med stor opmærksomhed og interesse.

Den første del af de udtalelser, jeg har nævnt, hvoraf man jo egentlig kunne drage den konklusion, at den højtærede statsminister mener, at grænsen nu er nået for lønstigningerne til den arbejdende befolkning, er jeg ikke enig med statsministeren i, hvis jeg har forstået ham rigtigt, men derimod i den anden del af udtalelserne, som er det nye, hvor statsministeren klart og stærkt sætter fingeren på det punkt, som vort parti gennem årtier har fremhævet, at med lønstigninger i kroner og ører, i tal og cifre, risikerer man at narre den arbejdende befolkning, hvis samtidig priserne og skatterne går i vejret, fordi reallønnen bliver ringere, selvom pengelønnen bliver højere.

Den tredje vigtige samfundsfunction, der skal skabes klarhed over og forenkling af, er den skabende produktion, den evne, som mennesket har til at ændre det, naturen giver, til noget, der er bedre egnet for det menneskelige forbrug. Her er der sket store fremskridt, både indenfor landbrugets produktion og indenfor industri og håndværk og andre brancher, således at vi trods svingende høstudbytte har en stigende produktion og trods et ringere høstudbytte i fjor end de foregående år havde en produktion, der er så stor, at den aldrig før har været af en sådan størrelse. Dette betyder, at befolkningen har løst opgaven at producere de nødvendige værdier; derfor har man, når

[Viggo Starcke.]

der alligevel er vanskeligheder og det ikke er forbruget, der er for stort, lov til at drage den konklusion, at der af de skiftende regeringer føres en forkert økonomisk eller pengemæssig politik.

Det, at vi i de sidste år har haft en rekordproduktion, betyder ikke, at produktionen ikke kan blive endnu større. Den nuværende produktion udfolder sig nemlig til trods for, at der lægges den en lang række hindringer i vejen. For det første består der på grund af den endnu manglende løsning af jordspørgsmålet en hemning i adgangen til arbejdspladser og erhvervsmuligheder for store dele af befolkningen. For det andet er udformningen af vor skattelovgivning sådan, at skatten både hemmer og straffer produktionen, arbejdet, fliden, dygtigheden og initiativet særlig gennem indkomstskatterne, og for det tredje har vi endnu en lang række af reguleringer, kontrolforanstaltninger, restriktioner, indgreb, papyrokrati. Her vil jeg gerne igen have lov at citere et par linier, som professor Jørgen Gelting skriver i det socialdemokratiske månedsblad „Verdens Gang“. Professoren siger, at

„den efterspørgselsbegrænsende politik bærer hovedskylden for, at dansk industriproduktions udvikling siden 1950 betegner vesteuropæisk bundrekord.“

Det er ret stærke ord at finde i et socialdemokratisk tidsskrift, og jeg håber, at dette betyder, at den høje regering har sin opmærksomhed fæstet på dette punkt og på en ændring heraf, således at den efterspørgselsbegrænsende politik ikke i fremtiden skal have hovedskylden for, at dansk industriproduktion betegner vesteuropæisk bundrekord.

Det er faktisk sådan, at der ofte på arbejdsmarkedet er konflikt og modsætning mellem arbejdere og arbejdsgivere. Vi så det fornylig indenfor landbruget, hvor der blev erklæret både strejke og lockout, og vi havde sagen til behandling her i det høje ting, hvor der blev gennemført en bestemmelse om voldgift, som retsforbundet tilsluttede sig af hensyn til den tredje uskylde part i samfundet, den almindelige, jævne befolkning og forbruger. Baggrunden for disse konflikter, som ikke altid slår ud i kamp, men som dog mere eller mindre latent ligger bag, hver gang der skal være

lønforhandlinger, er, at arbejderne synes, at de får for lille en andel af samfundsproduktionen; og arbejderne har ret: de får for lidt. Men arbejdsgiverne synes også, de får for lille en andel af samfundets produktion, og arbejdsgiverne har også ret: de får også for lidt. Både arbejdere og arbejdsgivere tror gensidig, at det er den anden part, der tager noget fra dem, og derfor opstår konflikterne. I virkeligheden har arbejdere og arbejdsgivere en fælles interesse, nemlig at få en større produktion, så der er mere at dele og en større del til begge parter, men arbejdere og arbejdsgivere er ikke opmærksomme på, hvorfor de får for lidt. De får for lidt, fordi monopolerne, særlig jordmonopolet, toldmonopolet og restriktionsmonopolet, tager en broderpart, dernæst fordi skatterne tager en meget væsentlig del af produktionen, og endelig fordi den stærkt udviklede bureaukratisme og administration, som ikke er produktiv, tager en meget betydelig del.

En af de ting, som var aktuelle under konflikten, var spørgsmålet om 9 timers eller 8 timers arbejdsdag, og indenfor byerhvervene er arbejderne stolte over, at de har nået at få gennemført 8 timers arbejdsdag. Samtidig er imidlertid skatterne og priserne steget så voldsomt, at i titusinder af arbejderhjem må ikke blot arbejderne, men også arbejderhustruerne gå på arbejde, og når både arbejderne og arbejderhustruer hver har 8 timers arbejdsdag, er det 16 timers arbejdsdag for familien. Det kan ikke siges at være noget socialt fremskridt.

For produktionsprocessen i fremtiden spiller lærlingspørgsmålet, uddannelsen af den kommende tids håndværkere og specialarbejdere, en stor rolle. Det er her vigtigt, at man har opmærksomheden henvendt på, at der ikke må finde spærringer sted fra de forskellige brancher og fagforeninger, men at der må skabes mulighed for, at både lærlingene og mestrene er interesserede i en uddannelse af dem, der skal udføre og forøge produktionen i fremtiden. I samme forbindelse kan man tænke på, at vor ferieordning herhjemme måske er uheldig. De mennesker, der har den længste arbejdsdag i Danmark, er vistnok vore skolebørn. Hvis man prøvede at give danske fagorganiserede arbejdere en arbejdsdag som den, vi

[Viggo Starcke.]

byder vore børn, f. eks. i mellemskole og gymnasium, ville man hurtigt høre hornmusik. Den ferie, som skolebørnene har, er efter vort skøn for kort og unødvendigt kort og virker uheldigt ind på hele ferieordningen i vort land, fordi forældrene har en naturlig interesse i at holde ferie på samme tid som deres børn. Derved bliver hele ferieafholdelsen presset sammen i et altfor kort tidsrum, og dette betyder, at ofte hele brancher ligger stille med deres produktion, hvilket man kan aflæse i eksporttallene for august måned næsten hvert år. Derfor vil jeg henstille til den høje regering at have opmærksomheden henvendt på, om ikke udvidelse af sommerferien ville have betydning ikke blot for skolen, men for erhvervslivet som helhed.

Den fjerde vigtige samfundsfunktion er opsparing. Meningen med det, som menneskene producerer, er, at det skal give et større forbrug, men menneskene er i stand til at lade være med at forbruge det hele med det samme og spare noget op. Den del af produktionen, man ikke forbruger, er det, vi kalder formuen, og formuen er en slags reserve. Denne vigtige samfundsfunktion hemmer man i dag først gennem formueskatten, dernæst igennem det stærke indgreb som arveafgifterne er, idet menneskers interesse i at opspare formue svækkes, når de ikke har ret til at disponere over den til deres arvinger, og endelig modvirkes opsparingen af den stadigt fortsatte inflation og de gentagne nedskæringer af kronens værdi. Opsparingen gøres derved tildels til noget latterligt. Disse kronenedskæringer er jo et gammelt trick op gennem finansens historie, og man kan ikke erstatte det sunde spareinstinkt hos menneskene ved nok så radikale forslag fra radikal side om tvungne opsparing, ved nok så stærk interesse fra det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens side for, at staten skal foretage opsparingen — staten, som minsandten aldrig har egnet sig til at være forbillede for andre i henseende til sparsommelighed. Den tvungne opsparing er jo oven i købet uden grundlovshjemmel og den sætter en befolkning under administration fra politikeres side, som ikke har vist, at de selv forstår at gå i spidsen.

Den opsparing gennem nye sparebeviser,

som blev gennemført i marts måned, kan undergives den samme betragtning som den tvungne opsparing, særlig da befolkningen nærer en vis skepsis overfor, om disse beløb er tilstede den dag, de skal udbetales, og nærer en begrundet ængstelse for, at den igennem nye skatter skal betale disse beløb een gang til for at få sine egne penge tilbage.

Den femte vigtige samfundsfunktion, det er betydningsfuldt at få klarhed over, er kapitalen. Kapitalen er den del af formuen, som man anvender i produktionens tjeneste; det er bondens udsæd og avlsdyr, det er håndværkerens værktøj, fabrikantens maskiner og skibsrederens skibe. Det er en fordel for et samfund at have en stor del af sin formue investeret i kapital, da vi derigennem er i stand til at producere mere og i fremtiden få et større forbrug, og derfor gælder det om ikke at bekæmpe kapitalen og føre kamp imod kapitalismen, men derimod om at bekæmpe de monopoler og den monopolisme, som man fra socialdemokratisk side i det sidste århundrede har forvokset med kapitalisme. Det gælder om at fremme byggeriet, det gælder om at fremme moderniseringen og rationaliseringen af vor maskinpark, det gælder om, at vi får så stor og så moderne en skibsflåde som muligt, og i spørgetiden i dag har problemet om afskrivningsregler været berørt, noget, der ikke blot drejer sig om skibsfarten, men f. eks. også kan dreje sig om landbrugets og håndværkets maskiner. Disse afskrivningsregler, som er blevet skærpet, modvirker, at skibsfarten anvender en stor del af sin indtjening til investering i nye flåder. I fjor havde skibsfarten en bruttoindsejling på ca. 1 200 mill. kr., og skibsværfterne havde en indtjening på ca. 700 mill. kr.; det er for skibsfartens område ialt ca. 1 900 mill. kr. Der beskæftiges ca. 12 000 mand på skibene og ca. 18 000 mand på skibsværfterne, ialt en beskæftigelse på ca. 30 000 mand. Der er beskæftiget omtrent lige så mange i Danske Statsbaner, men Danske Statsbaner omsætter ikke for 1 900 mill. kr., men kun for ca. 450 mill. kr., hvilket er en fjerdedel.

Den stigning, som i den sidste tid har fundet sted i kurserne på skibsaktier, har utvivlsomt sin baggrund i, at afskrivningsreglerne er blevet skærpet. Man skulle egent-

[Viggo Starcke.]

lig have ventet, at kurserne på skibsaktierne var faldet, når man skærpede afskrivningsreglerne, men erfaringen viser, at i den sidste tid er kurserne på skibsaktier steget. Hvorfor? De er steget, fordi aktionærerne forventer, at en større del af udbyttet vil komme til udbetaling og altså virke inflatorisk ved at medføre et større forbrug — i stedet for under mildere afskrivningsregler at blive investeret og blive brugt til konsolidering og have en deflatorisk virkning. Det gælder om, at den skibsfart, som indtjener en så vældig del af Danmarks udenlandske valuta, bliver i stand til at investere så uhindret som muligt. Det samme gælder andre brancher. De hindringer, som lægges i vejen for kapital, for kapitaldannelse og kapitalinvestering, f. eks. de kunstige barrierer, som bygges op ved toldbeskyttelse og restriktioner, medfører, at en stor del af kapitalen investeres på forkert måde.

Endelig er der et område, som ikke i øjeblikket er særlig aktuelt, men som i givne situationer har spillet en stor rolle i dansk økonomi. Det er det problem, man kalder de offentlige arbejder, som staten og kommunerne skal sætte i gang. Ifølge en ledende artikel i „Jyllandsposten“ fornylig er forholdet det, at for hver 100 mand, der sættes i arbejde, yder staten ca. 1 mill. og kommunen 2 mill., ialt 3 mill. kr. Det betyder 30 000 kr. pr. arbejder — omtrent det tredobbelte af en god arbejds løn — og det betyder igen, at skatteyderen skal betale 3 kr. for hver gang, en arbejdsløs, som sættes i arbejde med offentlige arbejder, kan få 1 kr.

Se, disse forskellige indgreb, som finder sted herhjemme, karakteriserer professor Jørgen Gelting i „Verdens Gang“ som følger: Et tilfredsstillende økonomisk fremskridt her i landet vil ikke være muligt, hvis

„ekspansionstendenser gang på gang skal kvæles af hensyn til betalingsbalancen.“

Dette er en streng kritisk kommentar til den økonomiske politik, der har været ført af de skiftende regeringer herhjemme i de senere år.

Det sjette vigtige område indenfor samfundsfunktionen er handel og omsætning, der flytter råstoffer, halvfabrikata og fær-

dige varer, og her gælder for ethvert menneske, enhver familie det samme, som gælder for enhver nation: at det er godt at købe fordelagtigt og at sælge fordelagtigt. Jo friere dette kan ske, og jo mere det kan ske på eget økonomisk ansvar, så at man selv har udsigt til at få vindingen ved at købe fordelagtigt og at sælge fordelagtigt og selv har risiko for at lide tabet, hvis man disponerer forkert, des bedre er det for det enkelte menneske, den enkelte familie og det enkelte land. Derfor er det altid tåbeligt at lægge importen hindringer i vejen, og sammenlignet med andre lande indtager Danmark en særdeles fremskudt og gunstig stilling, idet vi har de laveste toldsatser i verden.

Frigørelse af handelen for told og restriktioner og for kontingentering, såvidt muligt undgåelse af statshandel — alt dette vil være af betydning for omsætningen og handelen. Her spiller også bilerne og banerne og hele samfundets bilpolitik en stor rolle, og det har været meget uheldigt, at den høje beskatning af biler og den høje benzinbeskatning har medført en fordyrelse af alle de varer, der skal transporteres på denne måde. Da samtidig statsbanerne kører med et stort underskud og raner den ene rutebil og den ene turistrute efter den anden og på den måde driver smudskonkurrence med småskibsfarten, hemmer man ikke blot selve transporten, men fordyrer tillige alle de varer, der skal bruges indenfor landbruget, indenfor byggeriet og indenfor industrien, og som skal transporteres med biler og ved hjælp af benzin. Man begynder allerede nu igen at se generatorbilerne tone frem i gaderne — det er et mærkeligt resultat af en regerings politik.

I nr. 13 af „Ingeniøren“ har ingeniør, fabrikant Svend Bergsøe fornylig skrevet en artikel med en oversigt over alle de måder, hvorpå der rundt omkring i de forskellige stater lægges importen hindringer i vejen og gives støtte til eksporten. Man får et levende indtryk af, hvor bagvendt og tåbeligt handelspolitikken drives; som om det, det gjaldt om, var at komme af med realværdierne og at hindre, at man kunne få det, man egentlig gerne ville have, på en billig måde, i så stor en mængde som muligt og af så god en kvalitet som muligt.

Fornylig har det skrig, som tekstil- og konfektionsbranchen har opløftet, vakt stor

[Viggo Starcke.]

opsigt. Problemerne har været diskuteret i toldkommissionen, og det så ud, som om der ville komme et resultat deraf, idet der lige- som blev skabt et forlig mellem socialdemo- kratiet og de konservative — et forlig, som er ganske interessant, både politisk og øko- nomisk — mellem et parti som socialdemo- kratiet, der tidligere har været et frihan- delsparti, og et parti som det konservative folkeparti, der altid har været et toldbeskyt- telsesparti.

Den 13. maj fandtes der en artikel på forsiden af dagbladet „Børsen“, hvori der stod følgende:

„I de sidste dage har regeringen haft en føler ude hos de radikale og har herfra fået følgende svar: . . . Vi har ikke noget imod, at tinget bliver inde en dag læn- gere end beregnet, og at der bliver lejlig- hed til en 1. behandling af et toldlovsfor- slag — men det bliver på regeringens egen risiko.“

Jeg vil gerne complimentere det radikale venstre for denne stilling; det er 1 point op til dem. „Børsen“ fortsætter:

„Det radikale svar røber, at en debat om et toldlovsforslag kan komme til at munde ud i en dagsorden. Dette er ganske vist ikke reglen ved en 1. behandling, men retsforbundet har før vist, at det kan være på pletten med en dagsorden, når det føler sine principper gået for nær. Et toldlovsforslag med toldforhøjelse er retsforbundet absolut imod, og det kan meget vel tænkes at blive beskyttet med en dagsorden. Hvad så, hvis det sker?“

Det, der ligger bagved, er, at tekstilindu- strien føler, at den er blevet ramt med et af de hårdeste slag, der er tilføjet den, gen- nem det, der skete i marts måned, da vi fik den fy-for-den-lede tøjsskat; denne lede tøj- skat var de radikale med til at gennemføre, og dette er i vore øjne 10 points ned.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller stod i dag som ordfører for de konservative og talte om, at han ønskede, Danmark skulle gå ind i en aktiv handelspolitik. Jeg vil gerne spørge det ærede medlem hr. Aksel Møller, hvad han egentlig tænker sig, om Danmark skal til at føre toldkrig. Det ærede medlem hr. Aksel Møller henviste til Fran- krigs eksempel. Frankrig, hvis økonomi har været i den elendigste tilstand de senere år,

som har lagt alle tænkelige hindringer i vejen for en billig import, og som har nogle af de mest udviklede systemer for at yde tilskud til en dyr eksport — Frankrig er ikke noget godt forbillede for Danmark at stræbe efter. Man må ikke glemme, at den danske tekstilindustri har en meget stor for- del, nemlig den, at den er i stand til til sine arbejdere at købe billig mad, billige land- brugsprodukter. Hvis man nu ville gøre tekstil- og konfektionsvarer dyrere ved yder- ligere at fordyre omsætningskatten med en told, vil det sige, at landbrugets omkostnin- ger kom op, og da landbruget sandsynligvis samtidig ville komme til at mærke de re- pressalier, som udlandet ville indføre, vil det altså betyde, at man på uretfærdig vis ville ramme landets hovederhverv for at hjælpe et lille konservativt kælebarn. Det skulle så oven i købet ske på et tidspunkt, hvor man har set den lille lysning i verdenssituationen, at De Forenede Stater under præsident Ei- senhower nu har fået lov til at nedsætte sine toldbarrierer 5 pct., gentaget tre gange, og at nedsætte alle toldsatser over 50 pct. til 50 pct. Det manglede bare, at Danmark skulle gå ind i en højprotektionistisk politik, når der er ved at ske en så betydningsfuld vending i verdenssituationen.

Men jeg forstår, at den høje regering ved sin tilslutning til dette toldforslag har haft en politisk tanke, nemlig den at drive en kile ind mellem venstre og de konservative. Den var i færd med at hamre godt på denne kile, indtil den opdagede, at det samtidig var en kile, der blev drevet ind mellem so- cialdemokratiet og de radikale.

Der har tilsyneladende været enighed i toldkommissionen mellem socialdemokratiet og de konservative, men jeg vil tro, at hvis man lod foretage en fri afstemning her i tin- get, ville mange af de socialdemokratiske folketingsmænd, der særlig føler sig som repræsentanter for landbrugets interesser og for eksportindustriens interesser, ikke være interesserede i en højere beskyttelse for hjemmeindustrien, og mange af de konser- vative folketingsmænd, der føler sig som repræsentanter for eksportindustriens inter- esser og specielt for handelsstandens inter- esser, ville heller ikke være interesserede i at støtte en sådan politik. Det vil altså sige, at vi reelt skulle løbe den risiko med et mindretal, som følge af partidisciplinen, at

[Viggo Starcke.]

få gennemført noget, befolkningen ikke er tjent med.

Jeg vil gerne spørge den højtærede finansminister, om han har oplysninger om, hvorvidt det er rigtigt, at toldvæsenet er ved at udarbejde en helt ny bog med retningslinier for, hvordan man skal bære sig ad med at finde ud af det mærkelige forlig med de forbrugsbegrænsende skatter, som blev gennemført i marts måned. Toldvæsenet er i stor vildrede. Det ærede medlem hr. Aksel Møller anførte i dag nogle eksempler på de mærkelige bestemmelser vedrørende hattene, og når det ærede medlem også anførte dette, at skjorten nu betragtes som yderbeklædning, må man sige, at den højtærede finansminister er meget forudseende, når han venter, at skjorten i fremtiden skal være skatteborgernes yderbeklædning. Grosserer Grøn har på tekstilbranchens vegne i „B.T.“ udtalt, at loven er umulig, og at den må tages op til revision.

Jeg tror, det er vigtigt at gøre sig klart, at indfører man toldbeskyttelse, kan det være en fordel for en enkelt industri, men til skade for alle andre industrier, for landbruget og alle andre virksomheder; hvis man ophæver tolden isoleret for en enkelt virksomhed, føler denne enkelte virksomhed, at den bliver ringere stillet. Men ser man på sagen i dens helhed, vil det f. eks. for tekstilindustrien altid være en fordel, at der kan købes billige levnedsmidler. Det vil være en fordel for tekstilindustrien, hvis alle dens arbejdere kan købe fodtøj billigt, kan købe deres papirvarer billigt og købe deres glasvarer billigt. Hvis man samlet betragter liberalisering og frihandel og den lave told, vil man se, at de er til fordel for erhvervslevet som helhed, særlig fordi de fremmer rationalisering, modernisering, intensivering og hele det effektive arbejde indenfor de forskellige brancher.

Det syvende vigtige område er omsætningsmidlerne, pengene, valutaproblemerne, som har frembudt så interessant en stilling i de sidste politiske kriser. Jeg tror, at de mennesker, der regner i realiteter — i varer, jord og huse — altid har fat i den rigtige ende, hvorimod man, når man først begynder at regne i penge, forvilder sig ind på mange vanskelige teoretiske blindveje. Med hensyn til pengepolitikken herhjemme har

den høje regering allerede i juni måned i fjor taget et af de gamle klassiske midler i brug, nemlig renteforhøjelse, diskonto-forhøjelse. Danmark har i øjeblikket Europa-rekord i rentehøjde. I fjor lå Danmarks rente omtrent på det dobbelte af Sveriges og Norges og omtrent på de firedobbelte af, hvad den lå på i Schweiz. Enhver kan sige sig selv, hvad dette betyder for Danmarks konkurrenceevne i udlandet, hvad det betyder for byggeriet herhjemme, og hvad det betyder for alle dem, der skal betale renter til dem, som har penge at låne ud.

Samtidig har man i pengepolitikken herhjemme i årtier set en fortsat tendens i retning af inflation og forringelse af pengenes værdi, som flere gange dramatisk er slået igennem i en voldsom nedskæring i kronens kurs, og stadigvæk ser vi en inflatorisk tendens, stadigvæk overtrækker den højtærede finansminister sin konto i nationalbanken. Og disse kronenedskæringer, som i høj grad har ramt sparerne og de gamle, har afsat en bitterhed i deres sind, som før eller senere vil komme til udtryk og har hjulpet med til at proletarisere hele middelstanden i Danmark. Retsforbundet er det eneste parti i denne sal, som konsekvent er gået imod denne inflationspolitik, og som er gået imod alle disse kronenedskæringer.

Man siger fra den høje regering og de andre partiers side, at der er for mange penge. Det er meget sjældent at møde mennesker, der synes, de har for mange penge. Den almindelige mand har en fornemmelse af, at han gerne vil have lov til at beholde de penge, han på hæderlig måde har tjent ved sit arbejde. Han ønsker ikke, at staten skal overtage dispositionen over disse penge, for han finder, at han forstår sig bedre på at bruge dem selv. Fra vor side har vi ydet et lille bidrag ved at fremsætte vore forslag om skattefrihed for overarbejde, idet den høje skat på overarbejde i øjeblikket afholder mange mennesker fra at påtage sig overarbejde, således at denne produktion udebliver. Ved at gøre overarbejdet skattefrit vil man fremkalde en produktion, som vil skabe større rigdom, større formue, større velstand for hele samfundet.

Vi ønsker fra vor side, at man skal gøre valutahandelen fri, at man skal optage

[Viggo Starcke.]

forhandlinger med nationalbanken om overgang til et sikkert og hæderligt pengevæsen, fordi hovedårsagerne til de økonomiske kriser, vi har haft i den senere tid herhjemme, ligger i en forkert pengepolitik.

Det ottende område er skatterne og skattepolitikken. Skatterne er ikke noget oprindeligt og nødvendigt. Skatterne er noget, som staten kan tage, fordi den har magt uden at have ret. I 1903, da vi gik over til det moderne skattesystem med at beskatte indkomsten, formuen, bygningerne, hjemmene, menneskenes butikker og værksteder og satte hele den indirekte beskatning i gang overfor forbruget, da indførte vi et system, som i høj grad har været med til at ramme nogle af de vigtigste funktioner i den økonomiske proces. I 1903 var kronen mere værd, end den er nu, og vi var nogle færre mennesker, end vi er nu, men samtlige skatter i 1903 var på 200 mill. kr., og de er i dag steget til 7 000 mill. kr., således at skatterne i dag er oppe på et beløb, der er så højt, at på ti dage betaler vi i dag lige så meget i skat, som vi betalte på et helt år i 1903. Skattepolitikken er en socialisering af folks retmæssige ejendom.

Det niende område er den offentlige administration. For nogle år siden offentliggjorde departementschef Cohn nogle beregninger, hvorefter den danske lønarbejder i 1870 i sin løn modtog 35 pct. af produktionsværdi. Nu 80 år efter ligger arbejderens andel i produktionen uforandret på 35 pct., hvorimod andelen for funktionærgruppen i samfundet er steget til det femdobbelte, fra 4 pct. af produktionen til 20 pct. af produktionen, og her ligger en stor del af forklaringen på, at arbejderens andel ikke er gået i vejret. I de 20 år, der gik fra 1929 til den sidste tælling i 1949, er antallet af offentligt ansatte steget fra 106 000 til 187 000, 60 000 flere, end befolkningstilvæksten motiverer. Vi trænger til en forenkling på disse områder, en indskrænkning af de offentlige opgaver. Som små bidrag kan vi nævne: statens salg af telefonaktierne, standsning af statens husholdningsråd, lukning af statens udvandringskontor, så der ikke længere gives statsstøtte til menneskeeksport.

Det tiende område er understøttelserne

og tilskudspolitikken. Hele dette system med tilskud og understøttelser blev oprettet for at hjælpe ofrene for den sociale uret. Vi fra vor side giver tilslutning til denne politik, så længe den er nødvendig. Vi har fra vor side givet tilslutning til folkeforsikringen overfor de dårligst stillede med ligestilling for alle gamle mod nød og fattigdom, men vi giver også tilslutning til, at der skal åbnes adgang til at have ret til en større indtægt og en større formue under en folkeforsikring.

Det ellefte område er folkestyrets område. Demokratiet kan ikke i det lange løb holde til, at vi føres hvert halve år ind i en krise, og dér står de fire gamle partier med et solidarisk ansvar.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen udtalte i fjor, at den principielle afstand imellem partierne bliver stadig mindre, og i marts måned, hvor det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen fuldstændig slog våbenene af hænderne både på venstre og de konservative, således at deres politik styrtede til jorden som en vingskudt and, da det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen tilsluttede sig det forlig, som socialdemokratiet og det radikale venstre havde indgået, erklærede han, at han ville have ført den samme politik, hvis han havde været finansminister. Hvis venstre derfor i fremtiden giver det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen afgørende økonomiske ordførerskaber, vil venstre komme til at hæfte for det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens politik, og så vil vælgerne med rette ræsonnere: Hvorfor i alverden skal man så skifte regering, når det er den samme politik, der skal føres?

Indenfor selve helheden har der været et alvorligt problem i den sidste tid, nemlig problemet Klaksvig. Færøerne er, efter at Grønland er blevet en del af Danmarks rige, ligesom blevet det geografiske centrum for Danmarks rige, og i en konflikt som den, der har været, har det været regeringens opgave at styrke og opretholde rigshelheden og retsordenen. Vi ønsker fra vor side at rette en tak til den færøske folketingsmand, det ærede medlem hr. Johan Poulsen, for den stærke støtte, som han har givet både landstyre og regeringen, således at lov og ret kunne opretholdes; og at han har gjort det

[Viggo Starcke.]

på et tidspunkt, hvor det ikke var fuldstændig populært på Færøerne, skylder man ham en særlig tak for.

Nu, hvor den højtærede finansminister har haft en lykkelig hånd til at løse problemet deroppe — vi håber, at det er på varig måde, og at der nu bliver fred og afspænding deroppe — vil vi gerne understrege, at vi forstår det sådan, at den høje regering på alle punkter har prøvet at styrke det færøske landsstyres autoritet og anseelse, for dette er af stor vigtighed.

Med hensyn til helhedsproblemet bliver det under denne debat ikke nødvendigt at komme ind på de internationale spørgsmål, men der er et problem, som spiller en rolle, og det er selve de forpligtelser, som Danmark har internationalt med hensyn til sit forsvar, hvor retsforbundet peger på det væsentlige — vi har peget på det for flere år siden, før andre var opmærksomme på det — at de moderne våbens udvikling har gjort den nuværende forsvarsordning forældet, og derfor ønsker vi en spredning, en standsning af kasernebyggeriet. Efter vort forslag kan kasernebyggeriet meget hurtigt indskrænkes og standses, og det bestående kasernevolumen kan indskrænkes til 15 pct. af det nuværende. Beredskabsstyrkerne og deres forsvarsmateriel kan anbringes i spredte delingshuse, som ialt kan indrettes med indkvartering for ca. 100 mill. kr., hvor vi i dag har investeret ca. 1 milliard og om året investerer et beløb, der er større end det, det hele kan ordnes for. Hvis man standser kasernebyggeriet, opnår man samtidig med sikkerhed for mandskabet, at der spares byggematerialer og arbejdskraft til det civile byggeri. Vi opnår endelig dette, at en stor del af forsvarsstyrkens driftsudgifter kan nedsættes til under det halve, således at vi, samtidig med at vi skaber større sikkerhed og større beskyttelse, er i stand til at pege på meget betydelige besparelser på forsvarrets område, uden at det svækkes. De erfaringer, vi har fra Canada og tildels Australien, viser, at det er muligt at opbygge en forsvarsstyrke på frivillighedens basis.

Fra retsforbundets side ønsker vi at sige, at det er afgørende for fredens bevarelse i verden, at det mellemfolkelige samarbejde udvides, og her er et af de vigtigste om-

råder en frigørelse af handelen mellem landene. Danmark bør på alle områder, hvor det bliver muligt, yde sin støtte til de nødvendige internationale bestræbelser for forhandling, for voldgift og for nedrustning.

Frederik Lyng: Det er det andet folketingsår, vi to grønlandske repræsentanter har sæde i folketings salen, og det har — om jeg så må sige — været lidt magert med hensyn til vedtagne love, der er specielle for Grønland. Der har kun været een, nemlig lov om ændringer i lov om rettens pleje i Grønland, vedtaget i februar i år. Men vi to grønlandske medlemmer af folketinget bliver måske hjemme i Grønland stillet overfor det spørgsmål: Hvad har vore folketingsmænd nu bestilt, når der kun har været een lov, som skulle drøftes i løbet af hele den sidste samling?

Jeg er ganske forberedt på, at den slags spørgsmål kan blive stillet til os i sommerens løb. Men når nu vi to grønlandske medlemmer her i salen lyttede til forhandlingerne og hørte de politiske partiers måde at diskutere på, så har vi da lært en masse, må jeg sige, uden måske at blive kloge af det. Vi har lært ved at læse, ved at forsøge på at sætte os ind i de ca. 150 fremsatte lovforslag, der er fremsat i sidste samling. Vi har diskuteret hinanden imellem, hvordan vi skulle forholde os, når vi skulle stemme, om vi skulle stemme for, imod eller afholde os fra at stemme.

Vi har i alle tilfælde fundet ud af, at der af de ca. 100 vedtagne love er en halv snes, der direkte vil komme til at gælde i Grønland. Det er vi meget glade for, og jeg skal nævne et par enkelte af dem. Der er loven om folkehøjskolerne, hvis snarlige realisation i Grønland vi imødeser med stor forventning, da en sådan lov længe har været tiltrængt alene af den grund, at en stor del af den grønlandske ungdom ellers bliver, om jeg så må sige, tabt bag af vognen i den igangværende udbygning af oplysningsarbejdet og det almene kulturelle arbejde i landet. Der er loven om ændringer i lov om forhyring og mønstring af skibsmandskab, loven om straf for folkedrab samt loven om euforiserende stoffer og nogle andre, som forhåbentlig snart kan komme til at virke i Grønland.

Vi har desuden konstateret, at ca. 18

[Frederik Lyngø.]

andre vedtagne love har relation til Grønland, og dem har vi to grønlændere også støttet ved afstemningerne. Jeg skal nævne enkelte af dem: loven om køb på afbetaling, som også det grønlandske landsråd på mødet for et par år siden havde drøftet ønskeligheden af at få gjort gældende i Grønland, men hidtil uden held. Jeg kan nævne anskaffelse af radiomodtagere og køb af møbler på afbetaling, som det grønlandske landsråd har drøftet; jeg kan også nævne symaskiner og lignende gode ting, som man kun hernede kan købe på afbetaling. Også loven om menighedsråd længes vi grønlændere efter at få gennemført også i Grønland. Der er loven om afgift på forlystelser, biografteaterloven, loven om ekspropriation, alle samme sager, det grønlandske landsråd i sin tid har haft på sin dagsorden.

Det er jo sådan, at vi grønlændere rent menneskeligt ikke er anderledes end andre mennesker, heller ikke anderledes end det øvrige danske folk.

Vi to grønlandske medlemmer af det høje folketing har da også været med til overfor De Forenede Nationer i Amerika sidste efterår at fastslå, at Grønland og vi, landets egne beboere, ikke længere er at betragte som en underudviklet del af det danske rige og den danske befolkning. I denne forbindelse tillader jeg mig overfor den høje regering at henstille til overvejelse, om ikke nogle af de grønlandske sager kunne henlægges under andre fagministerier, f. eks. — for at nævne enkelte ting — det grønlandske kirkevæsen under kirkeministeriet, den grønlandske sociale forsyrg under socialministeriet, Den kongelige grønlandske Handel under handel- og søfartsministeriet og det grønlandske skolevæsen direkte under undervisningsministeriet.

Man må huske på, at Grønland tidligere har hørt under andre fagministerier end just statsministeriet, længst under indenrigsministeriet og senere søfartsministeriet. Mon ikke også dette kunne virke besparende

på administrationsudgifterne, der i forvejen er store nok? Vi kan jo ikke længere betragtes som stadig hørende under kolonistyret, hvorunder Grønlandslovene af 1950 jo som bekendt var blevet til, og desuden tror jeg, at administrationen af Grønland derved ville blive bedre kendt af det øvrige danske folk og komme til at medvirke til gavn for samhørigheden mellem Danmark og Grønland.

Til slut vil jeg gerne sige, at jeg tror, og jeg ved, at man må overveje at delagtiggøre den grønlandske befolkning i nutidens genopbygningsarbejde f. eks. ved indførelse af et kommunalt skattesystem i Grønland. Forbrugsafgifter alene er ikke tilstrækkelige. Det grønlandske landsråd har altfor få midler at råde over. Det er hvert eneste år knap 3 mill. kr., vi skal fordele til 15—16 kommuner i Vestgrønland. At vi i Grønland udelukkende belaster det øvrige danske folk med opbygningsarbejdet, er heller ikke i længden opdragende for den grønlandske befolkning. Jeg tror, vi i tide skal forberede os på at dele ansvar og pligter med hensyn til vort eget lands fremtid ligesom den øvrige del af rigets befolkning.

Jeg skal lige nævne et par ting til slut. Jeg ved altfor godt — det er noget, vi får stukket ud fra en del af den danske befolkning — at det er en torn i øjet på nogle danske hernede, at man slet ikke betaler skat i Grønland. Derfor er Grønland betragtet som et paradisisk land. Det er måske på sin plads at fortælle, at der i dag i Grønland findes private handlende, hovedsagelig danske, hvis omsætning er så stor, at også Grønlands befolkning mener, at der må indføres en form for beskatning i alt fald til kommunerne i Grønland. Der er nogle, i alt fald enkelte, der har omsat for indtil 1 mill. kr. årlig uden at betale nogen som helst art af skat til det samfund, som de pumper penge ud af. Og tænk på de danske statstjenestemænd og funktionærer i Grønland. Slå op i tjenestemandsløven og se, hvad de tjener — uden at betale nogen som helst skat til samfundet. For ikke at

[Frederik Lyng.]

tale om den almindelige grønlandske erhvervende befolkning, som jo ikke er ukendt med den slags beskatning i tidligere år. Selv blandt den grønlandske befolkning er der i dag mere og mere forståelse for, at der må indføres et kommunalt skattesystem i Grønland. Ellers har man ikke nogen som helst indflydelse på landets indre opbygning.

P. M. Dam: Man har i forskellige blade og fra anden side givet bolden op til mig i Klaksvigspørgsmålet. Jeg tager imod den med glæde, med den glæde, som den har, der mener at stå stærkt. Jeg står stærkt i dette spørgsmål, er måske den eneste partiformand på Færøerne, der har en ren linie i lægestriden, som har sat hele verdenspressen på den anden ende. Da jeg kun har et kvarters taletid, har jeg desværre ikke ved denne lejlighed tid til at komme frem med en nærmere redegørelse vedrørende min stilling; men jeg håber, at de blade, der har fremsat forskellige anker mod mig, vil være så generøse at give mig plads for den tale, som jeg har skrevet, men som der desværre ikke er tid til at holde ved denne lejlighed.

Jeg vil gerne rette en hjertelig tak til den højtærede finansminister for det efter min mening ganske enestående dygtige arbejde, han har udført med det lykkelige resultat, at konflikten er blevet bilagt uden kamp og med samtlige implicerede parter skriftlige tiltræden, et første klasses statsmandsarbejde.

Uden at kende noget til de skridt, landsstyret i de sidste dage havde taget i lægesagen, fik jeg med nogle minutters varsel besked om at møde sammen med partiformændene i ministerværelset i folketinget. Min stilling i dette møde har jeg refereret i en udtalelse i „Berlingske Tidende“ som et gensvar til en bemærkning vedrørende min holdning. Jeg undlader dog ikke at bekræfte, at jeg i dette møde gik stærkt i rette med landsstyrets holdning og stilling under lægekonflikten, og at jeg ikke kunne undlade at placere en meget væsentlig del af ansvaret for den katastrofale udvikling, lægestriden havde fået, på landsstyret. Landsstyret og landsstyreparterne måtte også tage ansvaret for det, som man kunne have grund til at være bange for ville ske,

hvortil lagmanden svarede, at han påtog sig det politiske ansvar. Men som sagen var kommet til at ligge, med påbegyndt fogedforretning m. m., måtte jeg selvfølgelig erkende, at ministeriet var bundet af både regeringen Erik Eriksens og regeringen Hans Hedtofts givne løfte om politiassistance, når den blev forlangt af landsstyret og flertalspartierne på Færøerne, og jeg erkender, at regeringen af forfatningsmæssige grunde heller ikke kunne sidde landsstyrets anmodning om politiforstærkning overhørig.

Jeg var som sagt forinden statsministerens redegørelse fuldstændig uvidende om den nye fase i lægestriden; men jeg prøvede selvfølgelig straks efter mødet at komme i forbindelse med nøgterne og pålidelige kilder på Færøerne, og jeg blev snart klar over den overhængende fare og de forfærdelige følger, som et eventuelt blodigt sammenstød ville få for Klaksvig, for Færøerne, for politifolkene og for forholdet mellem Færøerne og Danmark, hvorfor jeg satte mig i forbindelse med folketingsmand Johan Poulsen for at drøfte situationen med ham. De ham og andre tilgæede informationer fra Færøerne var i overensstemmelse med det billede, jeg havde fået af situationen.

Skønt det ærede medlem hr. Johan Poulsen og jeg som bekendt ikke har været helt enige om måden og formen for løsningen af konflikten, blev vi hurtigt enige om, at vi måtte gøre, hvad der stod i vor magt for at forhindre et blodigt sammenstød. Vi telegraferede så i fællesskab til forstanderskabet i Klaksvig med henstilling om overfor regering og landsstyre at fremsætte ønske om optagelse af nye forhandlinger om en løsning af lægestriden på lovens grund. Denne henstilling blev efterkommet, hvorved sagen kom ind i en ny bane, der førte til det omtalte lykkelige resultat.

Man har bebrejdet mig mine, som man siger, for drastiske udtalelser til enkelte blade, der har talt med mig om situationen. Denne kritik tager jeg mig let; for mig var det altafgørende at få forhindret et skæbnesvangert blodigt sammenstød. Forresten var mine udtalelser, der var i nøje overensstemmelse med de oplysninger, jeg havde fra forskellige kilder hjemmefra, for intet at regne imod de nyheder, som journalisterne, der var taget til Færøerne for at se på forholdene, telegraferede til deres blade.

[P. M. Dam.]

Jeg kan ikke tænke mig andet, end at der i dag næppe findes mange færingere og danskere, der ikke er taknemlige for enhver bestræbelse, der blev udfoldet for at undgå en blodig kamp, også for mit bidrag hertil; ja, det kan hælde, at de herrer, der på subjektive og vildledende informationer har til ladt sig at vende det svære skyts imod mig for min stilling i lægekonflikten — som om jeg var den, der havde sat den i scene og havde ansvaret for dens dramatiske udvikling — det kan hælde, at de ligesom forhenværende rigsombudsmand Vagn Hansen kommer til at føle trang til at bede om undskyldning for fremsættelsen af ubegrundede beskyldninger eller insinuationer imod mig for at have optrådt provokerende til skade for en fredelig bilæggelse af konflikten.

Jeg var jo i København, da lægestriden opstod, og havde ikke noget som helst at gøre med dens første fase. Da jeg kom hjem, var lægestriden gået i hårdknude. Det hele syntes at være strandet på læge Halvorsens nægtelse af at gøre det nødvendige for at bringe sit medlemsskab til lægeforeningen i orden. Jeg regnede med at få lov til at forblive udenfor konflikten; men jeg fik ikke lov til at være udenfor. En aften fik jeg en telefonisk opringning fra Klaksvig og blev spurgt, om jeg som medlem af sygehusbestyrelsen var villig til den påfølgende dag at komme til et møde om sygehuslægeembedet i Klaksvig.

Jeg kom så til Klaksvig og deltog i et møde, hvor repræsentanter for samtlige foreninger og kommuner i Klaksvig sygehuslægedistrikt og en mængde andre mennesker var forsamlede for at drøfte sygehuslægespørgsmålet. På forespørgsel om min stilling som medlem af sygehusbestyrelsen sagde jeg, at jeg kun kunne være med til at ordne spørgsmålet på legal måde, men jeg havde forstået, at det, som var i vejen for imødekommelsen af deres ønske, var, at læge Halvorsen ikke var medlem af lægeforeningen. Jeg erklærede mig villig til at yde mit bedste for at få spørgsmålet ordnet i mindelighed, men altså på legalt grundlag.

Mødet varede til langt ud på natten. Man overlod mig og det andet sygehusbestyrelsesmedlem, folkefloksmanden kommunesekretær Robert Joensen, at forhandle med vedkommende myndigheder og læge Hal-

vorsen. Det første møde med læge Halvorsen endte uden resultat. Man mærkede hurtigt, at i Klaksvig var så godt som hele befolkningen for Halvorsen. Stemningen var meget stærkt ladet og eksplosiv. Jeg blev straks klar over, at spørgsmålet var mere et forhandlings- end et politispørgsmål. Men hvordan var stemningen ude i de øvrige bygder på Norderøerne? Var den lige så meget pro Halvorsen som i Klaksvig? Jeg ønskede at sondere stemningen der og tog derud. Det viste sig, såvidt jeg kunne skønne, at på bygderne var der ikke tale om 95 pct., men der stod *hele* befolkningen bagved kravet om Halvorsens forbliven i Klaksvig som sygehuslæge.

Kommet tilbage fra bygderne genoptog jeg forhandling med læge Halvorsen. Jeg appellerede til ham om dog for folkets skyld at betale de 600 kr. og igen blive medlem af lægeforeningen.

Så skete det, som hidtil havde været umuligt: at læge Halvorsen gik med til at betale de 600 kr. — han ville gøre det for folkets skyld.

Jeg håbede nu, at den gordiske knude hermed var løst.

Vi rejste så til Torshavn og optog forhandlinger med de respektive myndigheder. Vor plan var den, at lægeforeningen skulle genoptage læge Halvorsen, hvad den i en skrivelse til ham havde lovet at ville gøre, såsnart han havde erlagt de meget omtalte 600 kr. i sagsomkostninger. Dernæst skulle læge E. R. Nielsen frimode sig sygehuslægestillingen i Klaksvig imod at blive overlæge ved det hypermoderne nye sygehus i Tveraa. Herved var der skabt mulighed for, at læge Halvorsen på lovlig måde kunne blive udnævnt til sygehuslæge i Klaksvig.

Men dette forslag vandt ikke tilslutning, hverken hos lægerne eller myndighederne.

Er der, om jeg må spørge, nogen i dette høje ting, som vil påstå, at jeg har forkuldret sagen eller spillet provokatør ved på mødet i Klaksvig at gyde olie på bølgerne og gøre mit til, at man frafaldt den planlagte rejse til Torshavn? Forkludrede jeg sagen ved at formå læge Halvorsen til at gøre det, som ingen, hverken rigsombudsmanden eller landslægen eller nogen anden, havde kunnet få ham til, nemlig at erklære sig villig til at betale de 600 kr. og blive medlem af lægeforeningen igen? Spekulerede

[P. M. Dam.]

jeg politisk i sagen ved at fremsætte det i mit valgdistrikt meget upopulære forslag: at lade læge E. R. Nielsen, som man på Norderøerne ikke ville have, få overlægeembedet på det nye sygehus i Tveraa som kompensation for at give afkald på sygehuslægeembedet i Klaksvig?

Hvem i det høje ting ønsker ikke i dag, at man fra de respektive færøske myndigheders og lægernes side havde støttet dette af mig på et så tidligt tidspunkt i sagen fremsatte positive forslag, der i betragtning af, hvad man nu er gået med til, må siges at være meget moderat, og som med lidt god vilje ville kunne være gennemført, uden at nogen af parterne tabte ansigt derved, tværtimod. Det var jo læge Halvorsens modstand imod at betale de 600 kr. og derved blive medlem af lægeforeningen igen, som havde været den store hindring for en god og fredelig løsning af sagen. Det var denne modstand, begge parter kunne sige de havde overvundet, hvis man havde accepteret mit forslag.

Den næste akt i lægestriden, som jeg har haft noget med at gøre, begyndte med et møde i landsstyret, hvor foruden landsstyremændene mødte rigsombudsmanden, Elkjær-Hansen, landslægen, repræsentanter for de politiske partier, sygehusbestyrelsen, direktøren og inspektøren for sygehusene samt repræsentanter for befolkningen på Norderøerne; desuden var tilstede to danske læger, der i givet fald skulle stå til disposition.

På dette møde blev der fremsat et forslag — den højtærede statsminister har allerede gjort rede for dette møde og for dette forslag — som alle tiltrådte, men som i første omgang blev afvist af befolkningen, der dog senere erklærede sig indforstået med det, såsnart den lovede lagtingsvedtagelse forelå.

Altså, med norderingernes indforståelse fremsatte så det færøske socialdemokrati det nævnte forslag i lagtinget. Men nu skete det efter min mening forfærdelige: fra tilhørbænkene i lagtinget kunne norderingerne konstatere, at deres mistro til partiformændenes løfte var berettiget, idet forslaget led den kranke skæbne at blive afvist.

I afvigte lagtingsamling blev forslaget

fremsat igen af tre af norderingernes repræsentanter, men led da samme skæbne.

Jeg tør trygt overlade det til ærede medlemmers skøn, hvem der spillede dobbeltspil, det færøske socialdemokrati med mig i spidsen, som fra først af har fulgt den positive, konstruktive mæglers linie, og som i handling har vist sig rede til at indfri et givet løfte til befolkningen, eller landsstyret og landsstyreparterne, der på visse tidspunkter foregav at ville imødekomme det fremsatte ønske fra befolkningen...

Formanden: Jeg gør det ærede medlem opmærksom på, at taletiden er udløbet.

P. M. Dam: ... men som med meget dårlige og let gennemskuelige undskyldninger og påstande ikke undså sig for at skifte standpunkt og nægtede at gennemføre et af dem selv en overgang tiltrådt forslag.

Formanden: Taletiden er udløbet.

Det ærede medlem hr. Weikop har ordet.

Weikop: Der er i den seneste tid fremsat meget stærke indvendinger imod den forbrugsbegrænsende politik, som regeringen er inde på at føre, og som man jo fra alle sider erkender skal føres. Både industriorganisationer og fagforeninger — jeg tænker her på organisationer og fagforeninger indenfor tekstilindustrien — føler vel eller vil komme til at føle den forbrugsbegrænsende politik. Derfor har man ført spørgsmålet om told frem, og, kan jeg godt sige, i første række fordi man derigennem mener at kunne afhjælpe de vanskeligheder, man er ude for.

I den diskussion, der har været ført, forekommer det mig, at regeringen har manglet mod, har manglet mod til at sige til fagforeningerne og til industrien, at det netop har været regeringens mening at begrænse forbruget, og at den er ganske klar over, at virkningerne af dens politik også kan have ført til nogle af de vanskeligheder, tekstilfabrikationen og dermed forbrugerne kæmper med. Den højtærede handelsminister mangler mod til at sige det til erhvervene og den højtærede økonomi- og arbejdsminister til at sige til fagforbundene, at det netop har været regeringens mål at mindske forbruget — også af tekstilvarer.

[Weikop.]

Nu vil jeg indrømme, at „Social-Demokraten“ forleden gav et lille pip fra sig i en ledende artikel, „Lønnen og økonomien“, hvori man siger, at forbruget i en periode må holdes noget tilbage.

Regeringen er på dette område, synes det mig, ude i en vanskelig passage. Det er ganske interessant at se, at ved et stort møde i Herning, hvor arbejdere og arbejdsgivere mødtes i meget stort tal for at protestere imod regeringens handlemåde i toldsagen, gik arbejdernes repræsentanter i rette med de diskussionsdeltagere, der havde kritiseret regeringen. Ja, så svært er det! Man vil nok være med til at protestere, men ikke kritisere.

Når jeg har taget ordet i dag, er det for at understrege det ærede medlem hr. Aksel Møllers betragtninger over de vanskeligheder, tekstilindustrien er kommet ud for på grund af afgiftsbestemmelserne, og jeg vil også pege på, at avancebestemmelsen hindrer industrien i at vende tabgivende priser til lønnende priser og derved øge beskæftigelsen, medmindre prismyndighederne tillader det. Det har vel nok været meningen, at afgifterne skulle virke forbrugshemmende, men vel på den anden side heller ikke mere produktionshemmende end strengt nødvendigt.

Nu er det noget, man ved, at nye afgifter i begyndelsen altid betyder tilbageholdenhed med indkøb, og ganske særlig er det vel sket i dette tilfælde, hvor det er detailhandelen, der skal betale afgiften og skaffe store midler til dens betaling. Dernæst vil der — det vil jeg gerne understrege — blive en tilbageholdenhed med indkøb en gang til, nemlig ret lang tid før afgiftslovens udløb, og det betyder selvsagt, at tekstilindustrien to gange får afgiftslovgivningens uheldige virkninger at føle, og det er ikke noget, som tolden kan modvirke.

Dernæst har afgiften den virkning, at der må vises langt større forsigtighed med indkøb end før. Nu er tekstilvarer jo ikke som kaffen, der er god til den sidste dråbe, eller som en flaske vin, der bliver bedre med årene. Hvad er en hat værd, når der er forløbet et år? Hvad er en rød frakke værd, når moden kræver en sort? Tekstilvarer må nedsættes, men afgiften forbliver uændret. Hvis en handlende i sæsonen køber

mange frakker til 200 kr. pr. stk., betaler han 30 kr. i afgift for hver; og hvis han senere på grund af regnvejrr — og det har vi jo noget af i dette land — eller hvis sæsonen er slået fejl, må sælge frakkerne til en enhedspris af 100 kr., må forbrugerne ikke desto mindre betale 30 kr. i afgift og dermed faktisk 30 pct. i afgift i stedet for 15.

Jeg kan ikke tænke mig andet, end at handelsministeren vil gøre sit til at få et sådant forhold ændret, men mon ikke mange undrer sig over, at husmødrenes forbrugerråd, der ellers ikke er bange for at sige sin mening, ikke har protesteret mod den måde, tekstilafgiften opkræves på. Det er jo forbrugerne, der skal betale; det er husmødrenes penge, det går udover; det er mig ubegribeligt, at husmødrene ikke har gjort oprør overfor forbrugerrådet og krævet handling. Ja, den eneste forklaring er måske, at man ved, at forbrugernes interesse bliver varetaget af det konservative folkeparti.

Se, de ting, jeg har nævnt her, er jo medvirkende til tekstilindustriens og tekstilhandelens vanskeligheder, og det er ting, der *kan* rettes, og ting, der *må* rettes.

Nu får regeringen jo — som det er sagt nogle gange — tid til at tænke over tingene, over, hvordan den kan imødekomme fagforeningernes krav om hjælp til tekstilindustrien — og en hjælp på bred basis.

Regeringspartiet og det radikale venstre bærer alene ansvaret for afgifterne på tekstilvarerne og bør vel også i forening tage ansvaret for en ændring af opkrævningsformen, når den form, de to partier har gennemført, virker så uheldigt, at forbrugerne kommer til at betale afgiften af mere end den faktiske pris.

Der må ske en omlægning, som samtidig kan få den virkning, at samtlige avancebestemmelser ophæves, fordi en sådan omlægning umuliggør fortjeneste på afgiften. Ved sådanne foranstaltninger fjernes usikkerheden med hensyn til handelens indkøb hos industrien, og, hvad der er overordentlig vigtigt, forbrugerne vil ved afgiftens eventuelle bortfald omgående få fordel deraf. Det må selvfølgelig føre til, at der i en overgangstid ikke opkræves afgift, da staten selvsagt ikke skal have afgift to gange. En sådan overgangstid kan benyttes til en ordentlig tilrettelæggelse af den afgift,

[Weikop.]

der skal opkræves hos forbrugeren, og i en sådan overgangsperiode vil tekstilindustriens vanskeligheder selvfølgelig blive mindre.

Det er efter min opfattelse afgørende nødvendigt at løse de spørgsmål, jeg her har rejst, og jeg er ikke utilbøjelig til at mene, at løsningen af disse spørgsmål faktisk er en forudsætning for at kunne afhjælpe industriens vanskeligheder og derigennem imødekomme også fagforeningerne.

Så kan man spørge: Men kan de tanker, som her er fremsat, føres ud i livet? Det kan de. Det ærede medlem hr. Aksel Møller var inde derpå, og det har vist sig før, at de kunne praktiseres. Det, det drejer sig om, er, at man vil tage besværet og føre tankerne over på, hvad det praktiske liv kræver. Det kræver naturligvis først og fremmest, at man forsøger at forstå problemet.

Se, jeg hører til dem, der nærer den allerstørste respekt for nationaløkonomer, det gør jeg. Finansministeren, handelsministeren, økonomi- og arbejdsministeren er nationaløkonomer, og der er embedsmænd i priskontrolrådet og varedirektoratet, der er nationaløkonomer og vel er vejledende for regeringen, men alligevel forekommer det mig, som det også er sagt tidligere her i dag, at det er, ligesom den høje regering mangler en islat af folk, der kender livet bag maskinen. Det er, ligesom man savner en praktisk mand, der slår i bordet og siger, at teori er godt; men forståelse af det praktiske livs vilkår og menneskenes vaner og ønsker skal der også være rum for.

Nu har tekstilarbejderne slået i bordet overfor regeringen, vel at mærke, synes jeg, uden rigtigt at have forstået problemets mange sider. Nu er bolden altså givet op til regeringen. Nu er der som sagt tid til at tænke på, hvilke veje der skal betrædes, ikke blot for regeringen, men også for alle de organisationer, der interesserer sig for disse problemer. Der skal efter min opfattelse en samlet opmarch til i dette meget vigtige spørgsmål, der berører forbrugere og erhverv så stærkt, som tilfældet er. Her burde husmødrenes forbrugerråd, fagforeningerne, Industrirådet, Grosserer-Societetet, Provinshandelskammeret og Butikshandelens Fællesråd, kort sagt samtlige organisationer, mødes og komme med en enig

indstilling. Hvorfor? Fordi det ikke alene ville være meget værdifuldt, men også ville betyde, at kritikken, der udenfor folketinget øves mod de foranstaltninger, der er gennemført, ville få langt større vægt, og der ville, hvad der er det vigtigste, være større chance for at få gennemført det, som forbrugere og erhverv faktisk ønsker på dette område.

Jeg håber derfor, at den høje regering vil tænke over de problemer, som jeg og også det ærede medlem hr. Aksel Møller har rejst, og at den høje regering næste gang vil tænke, før der handles på dette vigtige område.

Kristen Amby: Såvel mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Aksel Møller, som venstres leder, det ærede medlem hr. Erik Eriksen, har i dag i deres politiske indledning fastslået som noget utænkeligt, at der blev skabt en regeringskoalition af det radikale venstre og socialdemokratiet, på grund af disse partiers forskellige indstilling til udenrigs- og forsvarspolitikken, og som noget ulykkeligt, hvis det skulle ske, da der så kunne rejses tvivl om, at Danmark ville vedstå sine indgåede udenrigspolitiske forpligtelser. Jeg behøver vel ikke at sige, at jeg deler dette synspunkt, men rigtignok under den forudsætning, at det radikale venstre fastholder den politik, det hidtil har bekendt sig til i disse forhold. Det behøver jeg ikke at tale mere om; vi ved, hvad det drejer sig om.

Jeg tror dog, jeg har lov til at tvivle om, at det radikale standpunkt kan forblive uændret. Dette standpunkt er jo fremgået af en overbevisning om, at den vestlige verdens politik, særlig som den har fundet udtryk i Parisaftalerne om Vesttysklands oprustning og det vesttyske riges optagelse i NATO, ville vanskeliggøre for ikke at sige hindre, eventuelt helt udelukke den afspænding i verden, der er nødvendig, den afspænding, der må finde sted gennem forhandling mellem øst og vest. Det radikale venstre har ikke kunnet tro, at den vestlige politik var rigtig, den politik, der gik ud på at skabe solidaritet og styrke i den vestlige verden med det dobbelte formål at kunne imødegå en eventuel aggression, som Gud forbyde nogensinde skulle komme, og, som en ligestillet faktor, være i stand til at optage

[Kristen Amby.]

forhandlinger mellem øst og vest om afspænding.

Jeg har aldrig været i tvivl om oprigtigheden i denne det radikale venstres overbevisning — jeg har ikke kunnet forstå den, det er noget andet — men den har nu intet grundlag mere. Inden de senere begivenheders tilsynekomst på den politiske himmel kunne de sige: I skylder ethvert bevis for, at den politik, I deltager i sammen med de øvrige NATO-lande i forholdet til Tyskland, er rigtig, og at mulighederne for afspænding derigennem er tilstede. Det er også rigtigt. Det har aldrig kunnet bevises. Det var en trossag, støttet på visse ræsonnementer selvfølgelig. Det har jo vist sig, og det er det afgørende, og det kan det radikale venstre forsåvidt kun være glad for, at denne politik, for at sige det negativt, i hvert fald ikke har hindret mulighederne for afspænding, jeg vil endda tro, den har fremmet dem.

Jeg vil gerne spørge ganske konkret: I selvsamme øjeblik Parisaftalerne er en realitet og Vesttyskland dermed indlemmet i den vestlige verdens sikkerhedspolitik, hvad sker da? Da får Østrig den fredstraktat, som det ikke har kunnet få i 10 år, og det er Rusland, der griber initiativet dertil. Det er ikke noget, der er presset frem på det tidspunkt af Vesten. Samtidig sker der med hensyn til nedrustningsforslaget ved forhandlingerne i London det, at russerne viser sig meget mere imødekommende, end man havde grund til at tro; og end de hidtil havde været, skønt der har været fremskridt fra år til år i de senere år, således i efteråret 1954 i forhold til foråret 1954 og nu i foråret 1955 i forhold til det, der skete i FN i efteråret. Og endelig som en selvfølge modtager Rusland nu indbydelse til firemagtsforhandlinger på højeste plan vedrørende alle udestående politiske spørgsmål, vedrørende afspænding, vedrørende mulighed for det, der hedder koeksistens, dette, at man skulle kunne leve i verden, selvom den er gloende, selvom der er forskellige politiske synspunkter.

Jeg går nu ud fra som noget selvfølgeligt, at det radikale venstre og dets enkelte medlemmer er inde i overvejelser. Jeg kan parentetisk sige, at det er måske urigtigt, nogle vil måske synes, at det er urigtigt,

at røre ved noget, der er ved at gro; man kan spolere det. Jeg vil håbe, jeg har taget det på en måde, så jeg ingenting har spoleret. Det er mig meget om at gøre — og jeg vil håbe, at det vil fremgå af, hvad jeg udtaler — at sige det så klart og så venligt som muligt. Enhver har lov at tage fejl, men det er også enhvers privilegium og adelsmærke at erkende det i gerning, hvis man har gjort det.

Jeg går ud fra som en selvfølge, at det radikale venstre må være inde i visse overvejelser, der eventuelt kunne føre til, at grundlaget for Danmarks udenrigs- og forsvarspolitik kunne blive endnu bredere, end det er i dag. Det ville alle kræfter her i denne sal være tjent med, opposition og regeringsparti i lige grad, og det ville i enhver henseende være en lykke både for vort forhold til verden udenfor og for vor indre politik. Skulle det føre til — og det er udgangspunktet for disse betragtninger — at en koalitionsregering blev skabt af radikale og socialdemokrater i den nuværende situation, da ville jeg ikke beklage det, ingenlunde. Det ville gøre tingene lidt klarere og gøre det mere indlysende, at oppositionen og regeringen har forskellige funktioner, skønt de måske kan være enige i mange ting, også i mange væsentlige ting. Der er ingen skam ved at stemme imod noget, hvis man synes, man kunne få noget bedre, når der er klare parlamentariske tilstande, sådan at der er et flertal bag en regering, så den kan gennemføre en politik. Men jeg skal ikke nægte, at endnu hellere så jeg — og jeg tror, at man vil opfatte, at det er ment, som det er sagt — at omstændighederne kunne forme sig således, at den liberale front, der hidtil, for at bruge dagens sprogbrug, har bestået politisk af venstre og konservative, blev styrket ved, at det radikale venstre blev indrulleret i den. Det er urimeligt, at et spørgsmål, som i dag er rent sagligt, og som intet har at gøre med følelser og fornemmelser, men med vurdering af en virkning, og som burde kunne hæves over partipolitikken, stadig skal være et spørgsmål, der vanskeliggør selve landets stillingtagen, tit fordi man aldrig rigtig er sikker på, hvad man har bag sig, og vanskeliggør klare politiske formationer her i folketinget. Det, der er sket i den senere tid, burde

[Kristen Amby.]

allerede nu have begravet det, der i dette spørgsmål har skilt så mange gode folk fra andre gode folk.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg skal ikke optage tingets tid med lange betragtninger. Jeg vil kun gøre nogle enkelte bemærkninger til nogle af de ting, der har været fremført, idet finansministeren, som naturligt er, vil beskæftige sig med de finansielle og økonomiske spørgsmål, der har været fremdraget her i denne debat.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen viede Klaksvigsagen nogen interesse og fremhævede bl. a., at det måtte være et formål ved denne sags behandling at sikre det bedst mulige forhold mellem Færøerne og den øvrige del af riget. Her er ingen uoverensstemmelse mellem det ærede medlem og regeringen. Det ærede medlem var kritisk overfor udtrykket i min redegørelse, at regeringen på samme måde som den tidligere regering ville være villig til indenfor rimelige grænser at yde landsstyret den fornødne hjælp. Dette udtryk er hentet fra statsminister Hans Hedtofts svar til det ærede medlem i juni 1954 — det findes i folketings-tidende 1953—54, sp. 6166 — og dengang tog det ærede medlem ikke afstand fra anvendelsen af denne vending, men den kan næppe give anledning til nogen diskussion mellem os. Lad den ligge. Jeg tror, at det ærede medlem og jeg er enige i spørgsmålet om regeringens stilling fuldt og helt bag det færøske hjemmestyre og tillige om, at regeringen i denne sag har givet det færøske landsstyre al den støtte, det ønskede. Jeg forstod, at også det ærede medlem hr. Aksel Møller kunne tiltræde denne anskuelse.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen undrede sig over, at man havde valgt at lade en dommer gennemføre den anklagemæssige undersøgelse. Jeg vil tro, at han efter nærmere at have tænkt spørgsmålet igennem kan være enig med mig i, at når politimesteren på Færøerne selv var ude for den 21. april at blive hindret i at udøve sin lovlige myndighed i Klaksvig, er det rigtigt at lade en anden, en helt uvildig, lede undersøgelsen.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller fandt, at min redegørelse i går for Klaksvigsagen var meget lidenskabsløs, og udtalte, at han

håbede, at finansministerens sidste besøg på Færøerne havde været en god hjælp til en endelig løsning af sagen og til genoprettelse af ro og orden. Jeg skal såmænd ikke lægge skjul på, at det var ganske bevidst, at min redegørelse var holdt fuldstændig sagligt refererende uden noget forsøg på at knytte mere eller mindre lidenskabelige kommentarer dertil. Jeg tror, der har været tilstrækkeligt med lidenskaber i denne sag, og jeg deler helt det ærede medlem hr. Aksel Møllers ønske med hensyn til den endelige løsning, der nu forhåbentlig er opnået. Det står nu til den udpegede undersøgelsesdommer at søge oplyst, i hvilket omfang og af hvem der i denne forbindelse er begået handlinger, som kan begrunde strafferetligt ansvar, og i det hele at tilvejebringe alle oplysninger om de stedfundne begivenheder, deres baggrund og indbyrdes sammenhæng, som vil kunne være af betydning for afgørelsen af spørgsmålet om rejsning af tiltale.

Jeg vil gerne takke for det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards bemærkninger. Jeg deler det ærede medlems opfattelse; også regeringen er glad for, at sagen kunne finde sin endelige løsning på fredelig vis; og også jeg håber, at sagen, som den nu er løst, må kunne bidrage til øget forståelse af regeringens og folketingets positive stilling til det færøske hjemmestyre.

For det ærede medlem hr. Alfred Jensen må det have været en stor skuffelse, at det ikke blev nødvendigt at sende politiet ind i Klaksvig. Skuffelsen kom her til udtryk i en groft fordrejet fremstilling med anvendelse af udtryk som „halsende hunde“ o. s. v. Jeg er overbevist om, at færingerne efter det, der er passeret, forstår at vurdere en sådan fremstilling efter fortjeneste. Jeg har læst en tilsvarende fremstilling i Erlendur Paturssons blad, „14. september“, tjodveldisflokkenes organ.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen berørte i sin tale i formiddags spørgsmålet om udenrigstjenestens bistand til erhvervslivet. Denne bistand er og har allerede i mange år været en af tjenestens vigtigste opgaver. Udenrigsministeriets økonomiske afdeling står i daglig kontakt med erhvervsministerierne og erhvervsorganisationerne og de enkelte virksomheder. Også ved repræsentationerne i udlandet er behandlingen af erhvervsproblemerne en af hovedopgaverne.

[Stats- og udenrigsministeren.]

Som det ærede medlem hr. Erik Eriksen var inde på, skete der i forbindelse med revisionen af udenrigsloven i 1953 en udvidelse af tjenesten, bl. a. ved en forøgelse af antallet af handels- og industriattachéstillingerne. Mit parti stillede sig dengang tvivlende overfor, om udvidelsen var tilstrækkelig, og det har da også senere vist sig nødvendigt netop af hensyn til vore erhvervsmæssige interesser yderligere at oprette nogle stillinger. I den seneste tid er der således til imødekomme af indtrængende ønsker fra erhvervsside og med finansudvalgets tilslutning oprettet et nyt gesandtskab i Bangkok til fremme af vore eksportinteresser i Thailand, Birma og Philippinerne. Ved den senest vedtagne normeringslov er tjenesten blevet udvidet med et par enkelte stillinger i de yngre klasser, og der er herefter skabt mulighed for at imødekomme et andet ønske, som erhvervene har fremsat, nemlig genoprettelsen af et gesandtskabskontor i Montevideo i Uruguay. Også ved midlertidige udsendelser søger vi at skaffe de danske erhverv grundige oplysninger om nye markeder, som menes at kunne være af interesse. Efter samråd med erhvervsorganisationerne sendes således en af ministeriets erhvervsuddannede overordnede tjenestemænd på en 3—4 måneders orienteringsrejse til Britisk Central- og Østafrika med den opgave at undersøge de økonomiske og erhvervsmæssige forhold og mulighederne for afsætning af danske produkter i disse områder. Som bekendt er der i de sidste år foretaget lignende orienteringsrejser til Indonesien og Ceylon.

Der findes under udenrigsministeriet nedsat et udvalg, hvori erhvervsministerierne og erhvervsorganisationerne er repræsenteret, og som kaldes handelsattachéudvalget, fordi dets opgave i første række er at beskæftige sig med besættelsen af de handelsattachéstillinger, der søges oprettet. Udvalget beskæftiger sig imidlertid også med andre problemer vedrørende udenrigstjenestens bistand til erhvervene, og erhvervene har mu-

lighed for til enhver tid at rejse ethvert problem, som ligger dem på sinde.

Jeg skal ikke på forhånd afvise en saglig forhandling om det spørgsmål, det ærede medlem hr. Erik Eriksen har fremsat her, men jeg er tilbøjelig til at tro, at der næppe kan være meget vundet ved at nedsætte en særlig kommission til undersøgelse af dette spørgsmål. Det er dog et af de saglige anliggender, som vi altid partierne imellem kan tale os tilrette om, så det kan afgøres, om en drøftelse af disse sager kan siges at være påkrævet.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard fremsatte nogle betragtninger vedrørende ændringerne i forsvaret under hensyntagen til de nye våbens fremkomst. Jeg skal i denne forbindelse gøre opmærksom på, at de partier, som skal repræsenteres i folketingsudvalget om de nye våbens indflydelse, har meddelt, hvilke repræsentanter de ønsker indsat. Når den officielle udnævnelse og arbejdets begyndelse har ladet vente på sig, skyldes det forsvarsministerens bortrejse og nu hans sygdom. Man er imidlertid indstillet på hurtigt at lade udvalget konstituere sig og komme i gang med arbejdet.

Det ærede medlem gjorde ved samme lejlighed opmærksom på den tilbageholdenhed, der udvises i militære og andre kredse overfor en drøftelse af de nye perspektiver i forsvarsordningen. Denne tilbageholdenhed skyldes alene det faktum, at det endnu på indeværende tidspunkt i virkeligheden er umuligt at sige noget konkret herom. Den højtærede forsvarsminister gjorde opmærksom herpå i tinget for kort tid siden og citerede her bl. a. en udtalelse af den øverstkommanderende for de allierede styrker i Europa, general Gruenther. Når den højeste militære sagkundskab endnu ikke er i stand til at yde NATO-medlemslandene den vejledning, som de nærer ønske om, og som de har krav på, tror jeg ikke, man kan forlange, at danske militære eller politikere skal fremkomme med uangribelige meninger om disse komplicerede forhold. Debatten i udlandets parlamenter og tidsskrifter,

[Stats- og udenrigsministeren.]

som det ærede medlem henviste til, har da også stadig haft karakter af en diskussion med opstilling af spørgsmål snarere end af en egentlig klarlæggelse af de problemer, der står i forbindelse med den nye krigsførelse. Jeg håber meget, at der gennem det arbejde, som nu skal udføres i det kommende udvalg, vil blive tilvejebragt fornødent grundlag for partiernes vurdering i den kommende tid.

Jeg vil gerne takke det ærede medlem hr. Frederik Lyngø og gennem ham også hans grønlandske kollega for deres arbejde her i den forløbne periode. Jeg forstod, at det ærede medlem hr. Frederik Lyngø med en vis ængstelse imødeså en diskussion derhjemme om, hvad de grønlandske folketingsmedlemmer egentlig havde udrettet henede, og det ærede medlem henviste til, at der kun havde været behandlet et enkelt forslag her i salen vedrørende Grønland. Nu ved vi tydeligvis her i det høje ting, at der udover, hvad der behandles her i salen, drøftes mangfoldige ting i andre instanser, i ministerierne, i finansudvalget, i Grønlandsudvalget og andre steder, og jeg ved, at jeg har ret til at tale på alle folketingskollegernes vegne, når jeg udtaler vor taknemlighed for det samarbejde og samarbejde, som vi har haft med vore to grønlandske kolleger i den forløbne tid.

Vi føler, at det er yderst værdifuldt at have disse to kolleger med i samarbejdet her. Det ærede medlem ved såvel som adskillige af os andre, at der ved mangfoldige lejligheder er brug for de to ærede medlemmers sagkundskab og deres bistand i det stille, og det kan godt være, at det ikke så ofte ses i Grønland eller af offentligheden her, men vi, som oplever det, vil gerne udtrykke vor taknemlighed herfor.

Det ærede medlem hr. Frederik Lyngø fremsatte en tanke, der gik ud på, at man eventuelt skulle flytte de forskellige grønlandske anliggender fra en central styrelse ud til de forskellige ministerier. Det ærede medlem mente, det ville blive billigere og bedre; og jeg forstod også, at han havde den opfattelse, at det ligesom skulle lægge en afstand mellem den gammeldags kolonionopfattelse og en moderne indstilling til tingene. Jeg tør ikke tage standpunkt til det ærede medlems tanke her på stående fod,

men jeg tør heller ikke afvise, at der i hans betragtninger er et sagligt indhold, som må tages op til overvejelse. Jeg kan næppe forestille mig, at man kan foretage en så vidtspændende opdeling, som det ærede medlem var inde på, men jeg har ikke i mellemtiden haft anledning til at drøfte tanken med de sagkyndige i statsministeriets Grønlandsdepartement. Jeg vil for mit vedkommende tage spørgsmålet op til en omhyggelig drøftelse med de sagkyndige på dette område, og jeg håber, at vi ved en sådan drøftelse må have glæden af det ærede medlems og hans kollegas medarbejde og deltagelse.

De bemærkninger af økonomisk natur, der er fremsat, skal jeg ikke komme ind på. Jeg forstod, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen var lidt pikeret over, at jeg havde fremhævet det radikale venstres ansvarsbevidsthed i en tale den 1. maj, medens jeg ikke havde fremhævet venstres og de konservatives ansvarsbevidsthed. Jeg ser af eftermiddagsbladens referat af den tale, det ærede medlem holdt, at han henleder opmærksomheden på den ansvarsbevidsthed, der har fundet udtryk i venstres og det konservative folkepartis medarbejde på de udenrigspolitiske og de forsvarspolitiske områder. Dette må uden videre erkendes og også anerkendes, og den tilføjelse til min tale den 1. maj, som det ærede medlem efterlyser, skal jeg gerne komme med her. Jeg takker det ærede medlem, og jeg takker det konservative folkeparti og dets formand for et fortrinligt samarbejde og medarbejde på disse punkter, og hvis jeg bare havde tænkt på det den 1. maj, skulle det have været med i talen; det vil jeg uden videre sige. Men det, jeg ikke rigtig har kunnet forstå, er, at ansvarsbevidstheden skal være et så splittet foretagende i de to partier, som tilfældet jo unægtelig har været, for det havde jo været rart, om vi, da vi stod overfor de store økonomiske forhandlinger i foråret — jeg skal såmænd helt se bort fra en så fjerntliggende periode som septemberforhandlingerne — havde haft glæden af at se ansvarsbevidstheden komme til udtryk også på dette punkt; det synes jeg egentlig jeg havde ret til at udtrykke min beklagelse over.

Men jeg har ikke villet såre det ærede medlem, og jeg håber ikke, han har opfattet

[Stats- og udenrigsministeren.]

det på den måde. Når jeg nu altså stryger kasketten for den ene side af det ærede medlem, den gode side, må jeg måske opretholde min beklagelse af, at det ikke er begge sider af det ærede medlem, der er sådan, at man kan udtale sin almindelige anerkendelse af ansvarsbevidstheden i det politiske arbejde.

Det er noget tilsvarende, der er kommet til udtryk i det ærede medlem hr. Aksel Møllers tale. Jeg forstår, jeg har anvendt et par lidt flotte bemærkninger, men jeg tror, det ærede medlem og jeg kender hinanden tilstrækkeligt til at vide, at en lille smule blomstersprog en gang imellem måske spiller ind her, og så er den form for blomster, som det ærede medlem helst vil have, jo en anden side af sagen. Men måske skal vi ikke hænge os så meget i en sætning eller et par tilfældige bemærkninger ved en lejlighed som denne eller ved lejligheder, hvor også det ærede medlem har brugt måske lidt flotte vendinger.

Det, som imidlertid optager både det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Aksel Møller, er, forstår jeg, spørgsmålet om en kommende regeringsdannelse; og udgangspunktet for de overordentlig interessante betragtninger, der er fremført af begge de ærede medlemmer, er den udtalelse, jeg fremsatte i Fælledparken, hvor jeg sagde noget om, at om der ud af det samarbejde, der har været mellem det radikale venstre og os — et samarbejde, jeg udtalte min anerkendelse af — kan udledes videre perspektiver, ved jeg ikke, det må fremtiden vise. Jeg har ikke selv anset udtalelsen for at være synderlig genial, det skal jeg såmænd villigt erkende, og jeg har allermindst troet, at der i den kunne lægges et politisk standpunkt — hvis jeg havde ret til at indtage det — som kunne foranledige en stor regeringsdebat ved denne lejlighed.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen anser det for aldeles utænkeligt, at der kan laves et regeringssamarbejde mellem det radikale venstre og socialdemokratiet, et regeringssamarbejde, som skulle betyde, at et parti, der ikke var tilhænger af Atlantpagten, blev medlem af en regering, der havde ansvaret for Atlantpolitikken. Nej, jeg forestiller mig ikke, at man skulle kunne lave et fremtidigt

regeringssamarbejde uden på klar basis; jeg ved iøvrigt ikke, om der er basis for et regeringssamarbejde med et andet parti, f. eks. det radikale venstre, og jeg ved heller ikke, om det i og for sig er rigtigt at diskutere det nu. Jeg har i hvert fald ikke det ringeste ønske om at gøre det, men jeg kan forstå, at de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Aksel Møller er interesseret deri, og at det har været genstand for megen omhyggelig drøftelse i overbestyrelsen for de to partier, i kontaktudvalget, eller hvad det nu er, det hedder, det lille foretagende, man har etableret mellem venstre og det konservative folkeparti. Men jeg må desværre erkende, at jeg er lidt dårligt stillet med hensyn til at drøfte sagen, dels fordi jeg ikke har drøftet det med mit eget parti, dels fordi jeg endnu ikke har haft anledning til at drøfte det med det radikale venstre, så jeg savner egentlig forudsætninger for at gå ind i en egentlig diskussion om hele dette spørgsmål, og jeg skal derfor for mit eget vedkommende undlade at gå ind i en debat herom. At jeg med stor opmærksomhed har fulgt de synspunkter, man har på den anden side, og den vejledning, man har villet give mig, siger sig selv.

I en vanskelig politisk situation for en mindretalsregering er en sådan vejledning nægtelig altid af betydelig værdi, og jeg tror, det ville være rigtigere, om en diskussion om en anden form for regeringsdannelse end den, der findes nu, fandt sted på et tidspunkt, hvor der forelå en aktuel eller en konkret baggrund herfor.

Jeg skal ikke have noget imod at tilføje, at det ærede medlem hr. Kristen Ambys bemærkninger interesserede mig og forekom mig sympatiske og frigjorte for en henholden sig til helt almindelige tankebaner, men jeg må måske også herom nøjes med at at sige tak for et interessant indlæg. Jeg beklager altså, at jeg ikke kan tjene de to ærede ordførere med en regeringsdiskussion; jeg savner simpelthen forudsætningerne for at gå ind i en sådan debat. Men man ved aldrig, hvornår sådanne forudsætninger kan komme tilstede, og så er jeg villig til at diskutere spørgsmålet.

Finansministeren (Kampmann): Må jeg begynde med at henlede de ærede medlemmers opmærksomhed på et lille hæfte med

[Finansministeren.]

titlen „Statsfinanserne i 1938—39 og årene efter krigen“, som er omdelt her i tinget i dag. Der er som bekendt i de sidste år sket en væsentlig omlægning og forenkling af statens budget og regnskab med det formål i højere grad at give et overskueligt og realistisk billede af den finansielle situation. En tilsvarende detailleret oversigt over statsregnskabet foreligger imidlertid ikke for tidligere år. For at afbøde denne mangel og i det hele taget tilvejebringe et samlet overblik over statsfinanserne i de senere år er der i det økonomiske sekretariat blevet udarbejdet en oversigt over finanserne i hele efterkrigsperioden, opgjort på samme måde som i det nye statsbudget. Til sammenligning er endvidere foretaget en tilsvarende opgørelse for det sidste førkrigsår, ligesom oversigten er suppleret med de tilsvarende tal for kommunernes indtægter og udgifter. Oversigten er som nævnt omdelt her i tinget, og det er mit håb, at dette fyldige talmateriale i forbindelse med ændringerne i statsbudgettets opstilling fremover vil kunne afgive et godt grundlag for debatterne om den finansielle situation.

Det kan vel også være rimeligt, at jeg i dag, da vi behandler tillægsbevillingslovforslaget for sidste gang, siger lidt om den statsfinansielle stilling, som den nu kan skønnes at ville være for finansåret 1954—1955.

Det sidst udarbejdede skøn viser et overskud på drifts- og anlægsbudgettet på ca. 285 mill. kr. eller omtrent det samme som året før, da overskuddet var på knap 300 mill. kr. Denne opgørelse bygger på de nu foreliggende oplysninger om tillægsbevillinger. Der kan — som erfaringerne viser — ske yderligere ændringer, inden det færdige statsregnskab foreligger opgjort, men de skulle dog næppe bevirke nogen væsentlig forskydning.

De samlede driftsindtægter for det nu afsluttede finansår kan herefter anslås til ca. 4 235 mill. kr. eller ca. 180 mill. kr. mere end året forud. Forbrugsafgifternes og indkomstskattens provenu er begge steget med omkring 100 mill. kr., men der har været en beskednen nedgang i forskellige mindre indtægtsposter.

De samlede drifts- og anlægsudgifter er ligeledes steget med ca. 200 mill. kr. — til 3 950 mill. kr. Omkostningerne ved tilskuds-

ordningerne er ganske vist faldet med ca. 80 mill. kr., medens de øvrige civile driftsudgifter er forøget med omkring 170 mill. kr., hvoraf næsten 100 mill. kr. vedrører socialministeriet og undervisningsministeriet. De civile anlægsudgifter er forøget med omkring 40 mill. kr. Endelig er omkostningerne ved forsvaret og civilforsvaret steget, således at de ligger på omkring 950 mill. kr. Udgifterne på statens kapitalbudget er steget fra ca. 1 250 mill. kr. til 1 350 mill. kr. som følge af øget udlånsvirksomhed og større afbetalinger på den udenlandske gæld.

Da overskuddet — som nævnt — har været omtrent det samme som året før og kapitalindtægterne heller ikke er ændret væsentligt, er statens finansieringsbehov øget med omkring 100 mill. kr., svarende til opgangen i kapitaludgifterne. Det samlede finansieringsbehov har herefter været 875 mill. kr. Heraf er 350 mill. kr. dækket ved salg af obligationer, 150 mill. kr. ved indbetaling af dollarpræmiebeløbene og ca. 375 mill. kr. ved træk på nationalbanken og andre ændringer i den kortfristede statsgæld.

For indeværende år må der — som følge af de foretagne afgiftsforhøjelser m. v. — regnes med en fordobling af overskuddet på drifts- og anlægsbudgettet og en væsentlig reduktion af statens finansieringsbehov. Denne fordobling har vi søgt tilvejebragt for at standse nedgangen i vor valutareserve.

Det kan vel også være rimeligt at gøre et par bemærkninger om bevægelsen i vor valutabeholdning. Efter nedgangen gennem sommeren 1954 viste nationalbankens valutastilling atter fremgang fra oktober og indtil først i indeværende år. Der var allerede dengang grundlag for en vis skepsis med hensyn til varigheden af denne udvikling, og i begyndelsen af året ændrede udviklingen da også retning, således at der i de fire første måneder af året har været en nedgang på 160 mill. kr. Dette tal kan imidlertid ikke tages som udtryk for udviklingen i de løbende betalinger med udlandet. De private bankers valutastilling er således i samme periode forbedret med omkring 50 mill. kr. Af valutaforbruget, der herefter er godt 100 mill. kr., er godt 60 mill. kr. anvendt til en indbetaling til den internationale valutafond og 20 mill. kr. til

[Finansministeren.]

afdrag på gæld. Det egentlige valutaforbrug, — til dækning af merimport m. v. — har således i årets første trediedel ikke andraget mere end godt 30 mill. kr.

Nu kan man naturligvis heroverfor fremhæve — jeg vil nødig stå og male forholdene lysere, end de er — at landbrugseksporten i denne periode lå på et niveau, som næppe kan holdes gennem resten af året. Vi er i regeringen fuldtud opmærksom på mange af de betragtninger, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen fremførte vedrørende landbrugets fremtidsudsigter; men det må samtidig nævnes, at underskuddet er opstået, inden de finanspolitiske forholdsregler, der blev truffet i marts, begyndte at virke, og samtidig med at samhandelen fandt sted under forringede bytteforhold. Til trods for den nedgang, der har været i valutastillingen, er nationalbankens dollarbeholdning omkring 550 mill. kr. og kreditmulighederne i Den europæiske Betalingsunion godt 100 mill. kr.

Der er ingen grund til at regne med, at disse kreditmuligheder meget hurtigt vil bruges op, men på den anden side kan dette ikke afvises. De danske valutaforhold har jo gennem de senere år, som også det ærede medlem hr. Aksel Møller nævnte, været præget af et overskud i dollarhandelen og et underskud i de vesteuropæiske valutaer — et forhold, som vist ikke alene skyldes dollarpræmieringen, selvom jeg er villig til at indrømme, at den har spillet en vis rolle.

I forhold til vor udenrigshandel er valuta-reserven altfor lille, og selv sådanne små underskud på betalingsbalancen, som man med en større valutareserve ikke ville tillægge nogen betydning, må derfor stoppes.

Afgiftsforhøjelserne i marts blev gennemført med henblik herpå, men det blev også dengang fremhævet, at for at disse indgreb skulle få den tilsigtede virkning, måtte den økonomiske politik ikke lempes på andre felter — og det er fortsat regeringens opfattelse, at sådan må det være. Det var derfor med nogen skuffelse, at jeg, da jeg kom hjem, så — jeg indrømmer, at jeg har tiltrådt det — at man nu har bevilget 120 mill. kr. til vejudgifter, samtidig med at et af de spørgsmål, der i dag er stillet her, gik ud på, at man ønsker endnu flere penge til

dækning af frostskafer o. lign. Jeg forstår godt, at amtskommunerne og repræsentanter for partiet venstre rejser et sådant krav, men jeg må med det samme gøre opmærksom på, at hvis man begynder at indtage den holdning fra oppositionens side, at man på den ene side maner til forsigtighed og på den anden side i rent praktisk-politiske forhold bare presser på for at få afholdt nye, store udgifter, kan vi ikke holde linien — men så er det ikke regeringens skyld alene.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen var inde på, at kriseforliget ikke havde vist sin virkning, og det kan jeg i og for sig være enig i; jeg mener bare, der skulle have været tilføjet: *endnu* — der er vist en vis forskel her. Løvrigt var det ærede medlem naturligvis som sædvanlig fuld af kritik; jeg kunne også sige, at næsten som sædvanlig fik vi ikke meget at vide om, hvilken økonomisk politik det ærede medlem kunne tænke sig at føre. Men lad det nu ligge.

Det ærede medlem fremkom med en række betragtninger om opsparing, betragtninger, som jeg ikke er meget uenig i. Særlig glædede det mig at høre det ærede medlem anvende en sætning, der lød noget lignende som: opsparing skal være hver mands sag. Ja, det ville være godt, hvis vi kunne komme ind på dette — med streg under „hver mands sag“. Men i almindelighed er det jo sådan, at når partierne her til højre taler om opsparing, er det altid erhvervenes opsparing, de taler om. Jeg må have lov til at minde om, at vi dog fra regeringens side har gjort noget for opsparingen. Vi har gennemført opsparingsordningen med præmiering, og vi har ved skattefritagelse for pensionsbidrag o. lign. prøvet at støtte opsparingen i befolkningen.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller havde et andet middel at anvise i den nuværende situation, et middel, der vel kan betegnes med det korte udtryk: en effektiv handelspolitik, og i denne aktive handelspolitik, forstod jeg, skulle tolden være et væsentligt led. Det ærede medlem fremsatte en del bemærkninger om told, og da jeg også har forstået, at spørgsmålet har været meget diskuteret under min bortrejse, skal jeg prøve på så lidenskabsløst som muligt kort at fremsætte mit syn på dette spørgsmål.

Jeg må måske indledningsvis gøre op-

[Finansministeren.]

mærksom på, at allerede den 9. september i fjor, da vi fremsatte de 8 lovforslag, der senere førte til septemberforliget, meddelte jeg, at regeringen var villig til at overveje reguleringen af en række toldsatser, fortrinsvis for tekstilvarer og konfektion. Jeg må måske også minde om, at det konservative folkeparti ikke var meget villigt til at gå ind i en diskussion, hverken om de lovforslag, jeg fremsatte, eller om told i det hele taget; man var altså afvisende. Den 7. december 1954 anmodede jeg toldkommissionen om en udtalelse om et tekstiltoldlovsforslag, som var udarbejdet i finansministeriet. Man skulle jo tro, at nu da man var kommet over septemberforliget og kommet over dette, at man ikke ville samarbejde med regeringen, skulle det kunne gå nogenlunde hurtigt. Men det gik jo ikke hurtigt. Det gik således, at forhandlingen i kommissionen gik i stå, bl. a. fordi det konservative parti ikke kunne tage stilling til forslaget, da vi var nået frem til februar—marts måned. Det lå således, at politiske hensyn — det er jo det, man begynder at skyde os i skoene nu, derfor nævner jeg det — såvel i september som i marts hindrede de konservative i at tage stilling til dette toldlovsforslag. Da så regeringen ved støtte andestedsfra her i salen får gennemført sine økonomiske forslag, kommer man pludselig og får meget travlt, men dog ikke mere travlt, end at man først nu den 13. maj har fået afgivet betænkning fra toldlovskommissionen, en betænkning, hvori man oven i købet fremsætter betingelser for, hvorledes lovens provenu skal anvendes, nemlig til at gribe ind i det forlig, vi sluttede i marts måned. Jeg tror nok, jeg tør sige, at er der noget parti, der har vist urent trav i toldsagen, er det det konservative folkeparti.

Hvad selve toldspørgsmålet angår, synes jeg, det er værd at gøre opmærksom på, at hvis tekstilindustrien er ude i strukturelle vanskeligheder — vanskeligheder, der vil vise sig på længere sigt — tror jeg ikke, de kan løses ved hjælp af det toldlovsforslag, der har været til diskussion. Når jeg har været og fortsat er tilhænger af dette toldlovsforslag, er det udfra den betragtning, at det kan træde i stedet for den nuværende deponeringsordning. Jeg mener, det ville være godt at få afviklet deponeringsordnin-

gen, og jeg håber også, vi efterhånden kan komme i forhandling herom. Men at opstille det på den måde, at man skulle kunne løse Danmarks valutaproblem eller tekstilindustriens problemer på længere sigt ved gennemførelsen af det toldlovsforslag, der har været fremlagt, det tror jeg er at vække for store forhåbninger såvel hos tekstilarbejderne som hos tekstilfabrikanterne.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller fremsatte en ret stærk kritik — jeg har vel også lov til at sige en usædvanlig hård kritik — af den nylig gennemførte lov om forbrugsafgifter på beklædningsgenstande o. lign. Det ærede medlem sagde bl. a., at loven umuliggør de gamle forbindelser mellem engros salg og detailsalg og fører til oprettelse af nye engrosforretninger, der kun oprettes for at opnå lavere beskatning. Det er mig ikke ganske klart, hvad det ærede medlem sigter til; men det ærede medlem tænker måske på det forhold, at en grossist har eget detailudsalg og derfor principielt skal beskattes de varer, som sælges i detailudsalget, når de overføres fra engroslager.

I sådanne tilfælde skal beskatningen ske på grundlag af detailprisen med et fradrag på 20 pct. Hvis virksomhederne anser dette fradrag for at være for lille, har de mulighed for at få tilføjet varer til detailudsalget fra deres leverandør i beskattet stand; mulighederne herfor findes i § 7, stk. 3. Ethvert toldkammer er bemyndiget til at give sådanne tilladelser, og de er givet i vidt omfang. Dette må anses for en forbedring i forhold til loven om omsætningsafgift af forskellige varer af november 1950, som blev gennemført af den regering, det ærede medlem sad i; 1950-loven var ikke så smidig i den henseende.

Det ærede medlem sagde også, at loven forhindrede detailhandlere i at importere direkte og i at sælge hinanden varer. Jeg beklager at måtte sige, at dette er direkte forkert. Iøvrigt er reglerne for detailhandlernes import principielt de samme som i 1950-loven. Hvad detailhandlernes salg til hinanden angår, er der derimod en forbedring i den nugældende lov, idet detailhandlernes netop i et vist omfang har adgang til at sælge til hinanden, uden at det derfor skal anmeldes til toldvæsenet.

Det ærede medlem kom dernæst med forskellige muntre bemærkninger i forbindelse

[Finansministeren.]

med sondringen mellem yderbeklædning og underbeklædning — for ham lød loven uforståelig. Jeg skal begynde med at gøre opmærksom på, at loven overhovedet ikke kender begrebet underbeklædning. Nu er jeg klar over, at det ærede medlem hr. Weikop vil sige: man kan se, at det er nationaløkonomen, der har udarbejdet dette forslag, for underbeklædning findes da i virkeligheden verden. Men det er rent faktisk således, at der er udskilt nogle varer, som kaldes yderbeklædning, og så er der alle de andre varer, og de omfatter meget andet end underbeklædning.

Det er vist imidlertid nødvendigt at gøre lidt nærmere rede for lovens beskatnings-system vedrørende yderbeklædning, da de udtalelser, der er faldet, særlig fra det ærede medlem hr. Aksel Møler, men også ofte fra det ærede medlem hr. Viggo Starcke, synes at vise, at man slet ikke forstår den idé, der ligger bagved lovens særlige beskatning af yderbeklædning. Når afgiften skal svares ved et salg til detailhandelen, er det ikke muligt alene at basere afgiften på grossisten og importøren; fremstillingsvirksomhederne må nødvendigvis medtages som afgiftspligtige virksomheder allerede af den grund, at en del af disse virksomheder afsætter varerne direkte til detailhandelen uden at gøre brug af grossist. Der er imidlertid opnået væsentlige praktiske fordele og besparelser ved administrationen af afgiften både for det offentlige og for erhvervslivet, fordi man i det store og hele har kunnet begrænse kontrollen med fremstillingen af klædningsstykker til de virksomheder, der har engrossalg. Man har herved opnået, at de mange mindre skædderivirksomheder, systuer og modesaloner, der udelukkende syer tøj efter bestilling fra forbrugerne, ikke skal ind under kontrolordningen. Det er derfor, loven bestemmer, at den, der af tekstilstof fremstiller yderbeklædning, herunder skjorter, til salg direkte til forbrugere og ikke driver en afgiftspligtig virksomhed, skal være fritaget for at svare afgift af disse beklædningsstykker og dermed for at blive betragtet som afgiftspligtig virksomhed.

De afgiftspligtige varer, der leveres til sådanne virksomheder, skal da beskattes hos leverandøren, fabrikanten eller grossisten med 15 pct., medens man hos konfek-

tionsfabrikkerne kun beskatter den færdige vare og da med 10 pct. Dette er forklaringen på, at loven opererer med begrebet yderbeklædning af tekstilstof. Det er netop den form for beklædning, der fremstilles i et meget stort antal virksomheder landet over med salg direkte til forbrugerne. I lovens § 6 er det bestemt, hvilke beklædningsgenstande der beskattes efter disse særlige regler.

Jeg lagde mærke til, at det ærede medlem hr. Aksel Møller nævnte vort såkaldte ordførerudvalg. Jeg synes ikke, vi skal forlænge drøftelsen om denne lov, men jeg har ikke spor imod, at ordførerudvalget træder sammen og diskuterer de klager, der er rejst over loven. Det har før vist sig, at når ordførerne og embedsmændene mødes, kan det være til gensidig belæring, og det er måske et meget godt forslag, som det ærede medlem her har taget initiativet til.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard vil jeg gerne takke for udtalelsen vedrørende skattereformen og skattereformovervejelsernes forhold til det grundskyldsforslag, som er fremsat af retsforbundet, og det forslag om nedsættelse af amtsskatterne, som er fremsat af partiet venstre. Jeg finder også, at det vil være praktisk, at disse to forslag drøftes i forbindelse med den almindelige skattereform. Jeg har ganske vist i dag hørt, at man fra partiet venstres side ikke nærer særlig stort ønske om at drøfte skattereformen i det folketingsudvalg, der skal arbejde nu i sommer, men jeg håber dog, at der skulle være visse muligheder for at komme i gang med diskussionen. Ellers får vi vel så meget des mere travlt, når vi når frem til efteråret. Jeg er nemlig helt enig med det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard i, at en af de store sager i den kommende folketingssamling må være at nå til ende med skattereformdebatten.

Vedrørende Klaksvigaffæren har jeg intet at føje til det, som statsministeren har sagt. Jeg har heller ingen bemærkninger til det, der er fremført fra medlemmets side. Jeg takker for de udtalelser, der er faldet om min deltagelse i sagen.

P. M. Dam: Jeg ønsker at takke de ærede medlemmer, der har udtalt ønske om, at der må etableres et godt forhold mellem Færøerne og Danmark. Som en af

[P. M. Dam.]

dem, der under krigen, da det virkelig gjaldt, stod forrest i brændingen, tør jeg nok tillade mig at give mine venner det gode råd, at man for at etablere og opretholde det bedst mulige forhold mellem Færøerne og Danmark i alle forhold, i alle spørgsmål, bør lytte til alle sider, prøve at forstå alle de meninger, der gør sig gældende på Færøerne. Hvis man ikke gør det, risikerer man i hvert fald at kunne gøre skade. Der er ikke noget så farligt som forudfattede meninger.

Jeg vil som allerede sagt ønske, at det resultat, man har opnået, virkelig bliver til gavn for det færøsk-danske forhold, og at de forligspunkter, man nu er blevet enig om, vil kunne gennemføres uden gnidninger, uden komplikationer, at man herfra som deroppefra søger at forstå hinanden, og at man også herfra søger at forstå forholdene deroppe. Hvis man gør det, tvivler jeg ikke på, at man kommer til et godt resultat. Så vil man se, at det ikke drejer sig om at straffe, men om at etablere det bedst mulige forhold, der ikke bare skaber ro i øjeblikket, men også i fremtiden skaber ro og god forståelse og den samhörighed, vi alle ønsker.

Jeg er glad for, at man i fællig har taget det standpunkt, at man under resten af sagens behandling faktisk er gået ind på — kommunalbestyrelsen i Klaksvig har i hvert fald fremsat et stærkt ønske derom, og det er ikke modsagt af os andre — at man skal tage videst muligt hensyn til den baggrund, der var for konflikten, og prøve at forstå både de etiske følelser, der var tilstede, og den opfattelse, som befolkningen dér nu havde af demokratiske rettigheder; at forstå er som bekendt at tilgive, og forståelsen er det eneste grundlag, som man kan etablere et varigt og stærkt samhörighedsforhold på. Her er det statsmandskunst, her er det de store linier, her er det fremtiden, man skal have for øje. Det tror jeg vi alle kan blive enige om.

Erik Eriksen: Jeg skynder mig at sige, at jeg godt ved, hvad medlemmerne tænker og naturligt må føle på en tid af året og på et klokkeslæt som dette, så jeg skal love at slutte meget hurtigt. Det er også således — det må erkendes — at debatten i nogen grad

har været præget af, at de fleste af emnerne for ganske nylig har været indgående drøftet her i salen. Det er derfor væsentligst et par politiske bemærkninger, jeg gerne vil fremsætte.

I anledning af forskellige af de udtalelser, der er fremsat i forbindelse med det ærede medlem hr. Aksel Møllers udtalelser om samarbejdet mellem venstre og de konservative og de fremtidige samarbejds muligheder, der her kunne være tale om, vil jeg gerne sige, at jeg deler det ærede medlems syn på dette samarbejde, og jeg glæder mig, når et fordomsfrit samarbejde kan finde sted. Det er rigtigt, at vi ikke ser ens på alle ting. Derfor er det heller ikke nødvendigt at bruge samarbejdsudvalget, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard foreslår, til f. eks. at få konstateret, at i spørgsmålet om tekstiltold har vi ikke det samme syn på tingene. Det er der såmænd ingen grund til at skjule. Men det, der er politisk betydningsfuldt, er dette, at vi målbevidst og fordomsfrit og med god vilje prøver på at samle de ikke-socialdemokratiske kræfter her i landet. Ganske enkelt, at vi med andre ord ikke laver den dumhed om igen, at partierne udenfor socialdemokratiet lever i kiv og strid og indbyrdes rivaliseren til skade for sig selv og til glæde for socialdemokratiet. Da det var forholdet op igennem 20'erne og 30'erne, så vi netop, hvorledes socialdemokratiets politik og tanker gennem lovgivning og administration bogstavelig talt sneg sig ind overalt.

Det er det, der ligger til grund, og jeg kan ikke lade være med at sige til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at jeg mener at kende det ærede medlem godt nok til at vide, at det er tanker, som, tror jeg, også optager det ærede medlem, og jeg synes også, at hans ofte gentagne udtalelser i 1953 om den rene venstre regering og det frie lejde fortæller en hel del ikke blot om de overvejelser, der dengang var grund til, men egentlig også fortæller noget om en liberal samvittighed, der kan røre sig en gang imellem. Tænk på det ærede medlems udtalelse i eftermiddag og hans glæde over den ordning, som blev indført for hyrevognene, den frie næring på dette område. Det viser altså, at selvom der en gang imellem kan være langt ned til liberalisten i det ærede medlem, er han der

[Erik Eriksen.]

alligevel, når der bankes tilstrækkelig effektivt på.

Jeg har også bemærket, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard meget omhyggeligt understreger, at i hvert tilfælde i øjeblikket er der ikke tale om støtte til en regering, men tale om støtte til en politik. Alt dette kan måske godt fortælle et og andet, og man kan også ude i landet, såvidt jeg har erfaret, træffe vælgere, der tilhører det radikale venstre, som man udmærket kan tale med om disse ting.

Nu står det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards parti jo overfor en rund fødselsdag, et halvt århundrede, og jeg må indrømme, jeg har altid interesseret mig for det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard på godt og ondt, politisk set. Jeg ved ikke, om jeg tidligere har bedt ham besinde sig på problemerne vedrørende arv og milieu. Nu ved denne runde fødselsdag synes jeg, det ærede medlem skal huske på, at sin arv har han jo fra det gamle, historiske, folkelige venstre, men han har omvendt også i store perioder, det må jeg indrømme, bevæget sig i et milieu, der er kommet til at præge ham i visse situationer, og spørgsmålet er da, om det er arven eller milieuet, der er stærkest. Jeg tror, det må jeg indrømme, på arven som det mest betydningsfulde. Det er jo af den, karakteren udspringer, og jeg vil gerne have lov til fortsat at tro, at det ærede medlems politiske karakter på bunden egentlig er god. Derfor kan jeg ikke tro, at det ærede medlems politiske karakter skulle være milieubeskadiget i et omfang, som virkelig kan komme til at præge fremtiden. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Det ærede medlem må heller passe på sit eget milieu!). Den højtærede statsminister siger, jeg skal passe på mit eget milieu. Hvis jeg har læst „Social-Demokraten“ rigtigt og forstået de synspunkter, der er begyndt at komme frem ved møder, hvor den højtærede statsminister er tilstede, vil jeg indrømme, at han måske er den rette til at begynde at tale med om milieu!

Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen — jeg ser ikke det ærede medlem i øjeblikket — vil kunne tale med om det. Han ville måske glæde sig over det. Forbundsformand Eiler Jensen er ikke helt sikker på at vide det, og derfor er det rigtigt, at den højtærede statsminister i disse dage kan være med til at tale om milieu, politisk set. Den højtærede minister skal ikke bekymre sig for mig.

Jeg vil gerne vende tilbage til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og sige, at hvis den økonomiske udvikling fortsætter på samme måde, vil jeg egentlig slet ikke blive forbavset, hvis det ærede medlem opdager, at han meget let kan komme til at stå meget nær ved de politiske, økonomiske synspunkter, vi fra venstre har gjort gældende. Det, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard var med til i september- og martsforligene, er jo ikke ligefrem noget, han har kæmpet for at få lov til, når han var ude hos sine vælgere. Det ærede medlem sagde i denne forbindelse — og det kan være svar også til den højtærede finansminister — at man havde ikke fået så meget at vide om, hvad venstre ville i den situation, hvor vi talte valutapolitik. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det ikke kan være rigtigt. Må jeg bede om, at man læser sp. 2957 i folketingstidende 1954—55, så vil man se de besparelser på tilskudsordningerne, vi har peget på, besparelser, der er på over et par hundrede millioner kr.; derudover var der boligstøttelovgivningen, trækket på beskæftigelsesarbejderne o. s. v. Jeg har ikke noget imod igen at understrege, at hvis de økonomiske vanskeligheder fortsætter i samme udstrækning, som tilfældet har været det sidste halvandet år, vil jeg gerne se den høje regering komme een gang til og foreslå ekstra portioner skatter, som vi fik det ved forlignet forleden, og stadig hævde, at de områder, hvor der kan spares, ingen interesse har. Den dag tror jeg at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og jeg står hinanden betydelig nærmere, end vi har gjort i den sidste tid.

[Erik Eriksen.]

Jeg takker den højtærede statsminister for hans tilsagn om, at der ikke skulle være noget i vejen for, at vi på en eller anden måde fandt frem til en undersøgelse af effektiviteten i udenrigstjenesten med henblik på at gøre det muligt at hjælpe erhvervs-livet i større udstrækning, end det sker i dag.

Den højtærede statsminister svarede på mit spørgsmål om, hvad han havde ment med at nævne ansvarsbevidstheden hos det radikale venstre i sin 1. maj-tale, at han havde ikke noget imod at stryge kasketten og hilse til begge sider. Det er klart, at når så fornem en mand gør det, bliver jeg dybt rørt, og jeg takker for den ære, der således er overgået mig og mit parti i dag. Det er den slags ting, man ikke sådan uden videre glemmer. Da den højtærede minister kom til sin udtalelse om de perspektiver, der kunne være i forbindelse med det radikale venstre, blev jeg noget forbavset, da minis-teren sagde, at noget af det var sagt i blomstersprog, og at udtalelsen ikke var særlig genial; han sagde også, at han til en vis grad savnede baggrund; han havde ikke talt med sit parti i forvejen o. s. v.

Hvis jeg havde vidst det i forvejen, havde jeg vel ikke stillet spørgsmålet, for det, der lå til grund for mit spørgsmål, var, at jeg troede, at statsministeren ved at fremsætte denne udtalelse gav udtryk for noget, der havde ligget dybt i hans sjæl og tanke igennem lange tider. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Hvad sagde jeg da?). Ja, nu har jeg ikke citatet, men den højtærede statsminister sagde noget i retning af, at han ikke i øjeblikket kunne sige, hvorvidt det ansvarsbevidste samarbejde, der har været med det radikale venstre på det økonomiske område, rummede perspektiver. Det er ikke helt ordret . . . (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Det sagde jeg ikke!).

Formanden: Jeg henstiller, at man undgår afbrydelser.

Erik Eriksen: Jeg må holde på, at minis-teren pegede på spørgsmålet om, hvorvidt der var perspektiver her, men han sagde også, at det ikke kunne besvares endnu. Så var det, jeg spurgte, om der var en mulig-

hed for, at det radikale venstre blev rege-ringspartner, og jeg bemærkede, at det kunne eller ville statsministeren ikke svare på. Jeg har også bemærket, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ikke svarede på det — udover en bemærkning om, at hans parti var suverænt. Det vil jeg rigtignok også håbe i denne situation; men det, der har interesse, er altså dette, at statsministeren på det foreliggende grundlag endnu ikke kan svare på mit spørgsmål, fordi han endnu ikke har drøftet sagen med sit parti, som den højtærede minister sagde.

Når forholdene ligger således, må vi jo vente og se, hvad der kan komme ud af det, men jeg gentager, at det vil forbavse mig meget, om det radikale venstre kan gå ind i den nuværende regering med det syn, det har på Atlantpolitik og forsvarspolitik, og det vil forbavse mig meget, om den socialdemokratiske regering kan modtage det, sålænge det radikale venstre står fast på det forsvarspolitiske og mellemfolkelige syn, der præger partiets arbejde. Jeg vil se det, før jeg tror det, at den højtærede statsminister f. eks. skulle kunne vælge sig en radikal udenrigsminister eller en radikal forsvarsminister.

Statsministeren gjorde vedrørende Klaks-vigsagen opmærksom på, at udtalelsen om de „rimelige grænser“ — altså, jeg havde taget afstand fra statsminister Hans Hed-tofts udtalelse om at yde hjælp og støtte indenfor rimelige grænser — var taget fra en tale, som statsminister Hans Hedtoft havde holdt her i salen. Det kan jeg ikke svare på; jeg har ikke haft tid til at slå det efter; det er muligt, at jeg har været uop-mærksom; men jeg vil gerne sige, at det, jeg hæftede mig ved, og det, der skal fast-slås, er dette, at der ikke fra den tidligere regerings side ved løftet om hjælp til de lovlige myndigheder på Færøerne har været nogen grænse, således som man her kan få indtrykket af det ved at læse ordene „rime-lige grænser“.

Man må ikke glemme, at statsminister Hans Hedtofts svar til mig gik ud på en beklagelse af, at regeringen ventede så længe med at gribe ind, og senere, da jeg fremdrog sagen, gjorde jeg opmærksom på, at nu var der jo bedt om det. Derfor har jeg fremdeles det syn — det sagde jeg også i formiddags — at man havde ventet for

[Erik Eriksen.]

længe med at gribe ind, og jeg kan ikke se, at dette, at der skulle holdes valg deroppe, skulle kunne træde hindrende i vejen for, at man havde søgt at ordne sagen på et tidligere tidspunkt, netop når landsstyret gennem lagmanden havde bedt om det.

Det ærede medlem hr. P. M. Dam har jeg ingen bemærkninger at gøre til. Jeg er ikke helt klar over, hvad det egentlig er, det ærede medlem har sagt her i dag, men så meget kan i hvert fald siges, at når jeg ser på de udtalelser, det ærede medlem har fremsat udenfor tinget indtil denne dag, så tror jeg ikke, det ærede medlem risikerer at blive overrendt med tak, i hvert fald ikke indenfor denne kreds.

Aksel Møller: Hvis man skulle påpege det mest interessante punkt i den forhandling, der har været ført her i dag, måtte det vel egentlig blive den måde, hvorpå den højtærede statsminister og tidligere på dagen det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har udtalt sig om muligheden — eller rettere ikke har udtalt sig om muligheden — af et samarbejde i en regering mellem deres to partier. Jeg vil gerne have lov at stille et enkelt spørgsmål til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard i denne forbindelse. I går kunne man læse en kronik i „Dagens Nyheder“, hvori det ærede medlem hr. Johs. Christiansen, såvidt jeg forstod meningen, erklærede, at der ikke var nogen som helst muligheder for et regeringssamarbejde mellem det radikale venstre og socialdemokratiet. Hvorfor i alverden har de mere kloge i dag ikke talt lige så tydeligt som han i går? Det synes mig at være det interessanteste i politisk henseende i den debat, der er ført i dag. Men der er jo endnu tid, inden forhandlingen her skal afsluttes, til enten at marchere op på linie med det ærede medlem hr. Johs. Christiansen eller stadigvæk forbeholde sig den fuldkomne suverænitæt, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard er så stolt af at hans parti er i besiddelse af. Jeg for mit vedkommende skal ikke bestride, at han har ret i, at det konservative folkeparti så lidt som venstre har nogen indflydelse på det radikale venstres politik. Det viser udviklingen i dette folketingsår til fuldkommenhed. Det ærede medlems politik har været

modsat alle de råd, som er givet fra andre partiers side i forholdet til den nuværende regering.

Den højtærede statsminister frembyder jo i alt fald ikke det samme billede af en sfinks, når det rejser sig om muligheden for et regeringssamarbejde. Han strøede sine taksigelser og roser for det radikale venstres fod i 1. maj-talen, og i dag, så længe efter og på direkte påkrav, har han også rakt en enkelt lille visnen og bleg blomst til de to oppositionspartier, som dog er grundlaget for, at han kan føre den udenrigspolitik, som regeringen fører, og som er i overensstemmelse med tidligere truffne beslutninger i det høje ting.

Det er imidlertid slet ikke tak, jeg har savnet i den højtærede statsministers 1. maj-tale. Det, jeg har savnet, er en kritik fra den højtærede statsminister af det radikale venstres holdning i udenrigspolitikken og forsvarspolitikken, en understregning af, at den højtærede statsminister som regeringschef stadig er af den opfattelse, at udenrigspolitikken og forsvarspolitikken og overensstemmelse herom er en afgørende forudsætning for, at der overhovedet kan blive tale om videre perspektiver, eller hvad det var for en vending, den højtærede statsminister nu har glemt at han brugte ved den lejlighed. Denne mangel på kritik er efter min mening et udpræget udtryk for, hvad der rører sig i den højtærede statsministers tanker. Nu venter vi med spænding på, om det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har noget at føje til det ærede medlem hr. Johs. Christiansens kronik.

Dernæst vil jeg gerne sige til den højtærede finansminister, at jeg lagde naturligvis mærke til den måde, hvorpå han forsvarede den gang, hans toldlovsforslag har haft i toldkommissionen. Men jeg kunne ikke rigtig, hvor meget jeg end lyttede efter, finde nogen forklaring på, hvorfor toldrevisionen, da vi endelig nåede til overensstemmelse i synspunkter med hensyn til, hvordan den skulle skrives, så ikke er gennemført. Jeg kan udmærket vel medgive den højtærede finansminister, at det var meget uheldigt for løsningen af denne sag, at den dukkede op i en storpolitisk situation, hvor det, som jeg sagde i min tale tidligere i dag, var et spørgsmål om, hvem der skulle have regeringsmagten i landet fremover. Det

[Aksel Møller.]

skete i september, da den højtærede finansminister bebudede fremsættelse af et forslag; det skete i og for sig igen i marts. Men hvorfor blev det ikke gennemført i februar? Toldkommissionens formand, det ærede medlem hr. Einer-Jensen, var jo i den situation den 16. februar at opleve, at det konservative folkepartis repræsentanter i toldkommissionen erklærede sig villige til nu at gennemføre et toldforslag, om hvilket der kunne blive enighed med socialdemokratiet. Andre kræfter i toldkommissionen forlangte — uden at formanden havde evne til at forhindre det eller ville forhindre det, hvad ved jeg — en sådan procedure, en sådan behandling af dette toldforslag, at det ærede medlem som formand gav op overfor gennemførelsen af toldforslaget dengang, skønt han vidste, at et flertal var til disposition for dets gennemførelse i tinget, og nu er vi altså igen i denne situation. Den 28. april var der overensstemmelse i synspunkter, men først den 13. maj er man blevet indkaldt for at afgive betænkning. Jeg beder stadigvæk — nej, det vil jeg såmænd ikke engang bede om, for det, som man naturligvis ikke skal gøre, er at forhindre den højtærede finansminister i stadigvæk at værne om det spæde pus og stadigvæk bestræbe sig for at holde liv i sin egen i og for sig gode tanke, så derfor skal jeg ikke længere skabe misstemning på regeringsbænken ved at spørge om årsagerne til, at man dog nu, når enighed var tilvejebragt, ikke har ment at kunne gennemføre forslaget.

Den højtærede finansminister gjorde nogle bemærkninger om min kritik af loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger. Det er mig ikke muligt på stående fod at deltage i en diskussion om alle enkeltheder vedrørende denne lov, dertil er den altfor indviklet i sine virkninger; men jeg forstod på den højtærede finansminister, at han i og for sig er nået til den opfattelse, at disse forskellige sondringer, som loven forudsætter mellem forskellige former for forbindelse mellem engroshandelen og detailhandelen, og sondringer mellem yderbeklædningen og den altså unævnelige underbeklædning i virkeligheden har deres grund i, at man har valgt at opbygge denne afgiftslov på engrosleddet og ikke på detailleddet. Jeg har ikke rigtig kunnet begribe, hvorfor man,

da man skulle gennemføre en sådan skat som denne — og det var der altså et flertal for — ikke valgte at gøre, som man gjorde under krigen, da man, stillet overfor en lignende opgave, gennemførte en beskatning i detailleddet og derved opnåede langt, langt større klarhed over afgiften og dens virkninger, dens beregning og heldigvis også over mulighederne for dens endelige afskaffelse. Jeg takker den højtærede finansminister for det tilsagn om forhandling, der lå i hans udtalelse om, at han gerne så hele problemet rejst i ordførerudvalget.

Dernæst skal jeg gøre en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard. Det ærede medlem havde den opfattelse, at det med at være støtteparti, det var såmænd nogenlunde jævnt fordelt. Jeg forstod ham på den måde, at f. eks. jeg havde været det andet støtteparti for den højtærede regering i spørgsmålet om hyrevognene. Når det ærede medlem bruger en sådan sammenligning, viser det, synes jeg, allerbedst, hvilken talemåde det er, når det ærede medlem vil fordele opgaven som støtteparti over flere og derved undgå, at den kommer til at hvile med fuld vægt på hans eget parti. Sandheden er jo dog den, at hver gang den høje regering har været i vanskeligheder, som kunne blive afgørende for dens muligheder for at fortsætte i det folketingsår, som er gået til ende, var det det ærede medlem og hans parti, som bragte regeringen den støtte, der gjorde, at den sidder, hvor den sidder i dag. Alt det andet er defensorat, et defensorat gennemført, naturligvis, med vanlig dygtighed, men ak, altfor talentfuldt, så talentfuldt, at det er ganske iøjnefaldende, hvor tomt det i virkeligheden er. Når den høje regering i dag slipper af med folketinget for længere tid og kan sætte sig tilrette for to år, vil det ærede medlem næppe kunne påstå, at det skyldes oppositionen i denne sal.

Til slut skal jeg gøre en enkelt bemærkning om det ærede medlem hr. P. M. Dams tale. Jeg opfattede i høj grad denne som en tale, der skulle forsvare det ærede medlems standpunkt gennem hele denne sag; men det forekom mig ikke, at dette forsvaret på nogen måde fjernede de fornemmelser, man måtte have, når man tænkte på, hvorledes det ærede medlem hervedefra i en flammande telegrafisk protest vendte sig imod

[Aksel Møller.]

sin egen kommunes hjemmeværende styre, da dette styre søgte at stive landsstyret af i denne for landsstyret og hjemmestyret så vanskelige sag. Det forekommer mig, at da kunne det ærede medlem, hvis han ikke havde kunnet støtte det kommunestyre, hvorfra han stammer, og som han er formand for, passende have ladet være med at ulejligede telegrafren.

Bertel Dahlgaard: Det ærede medlem hr. Kristen Amby rettede nogle bemærkninger til det radikale venstre. Jeg vil gerne straks sige, at jeg påskønner den venlige tone overfor vort parti, der gik igennem det ærede medlems tale, men jeg er overbevist om, at han vil forstå, at jeg ikke kan tjene ham i på få minutter at gennemdrøfte verdensomspændende problemer med ham. Når det ærede medlem hr. Kristen Amby mener at kunne fastslå resultaterne af den politik, der ude i verden er under udvikling i disse dage, og hvis rækkevidde verdens statsmænd i dag vel end ikke er i stand til at klare for sig selv, finder jeg det mere end dristigt. Det er også værd at minde om, at vi befinder os på et tidspunkt, da følgerne af brintbomben, fjernrakettvåben, alle masseødelæggelsesmidlerne er inde i en udvikling strategisk og militært, som helt ligger hen i tåge, og hvor et af de største spørgsmål for Danmark er, hvad denne udvikling kan medføre af konsekvenser for os. Måske et af de største spørgsmål, der vil opstå for det ærede medlem hr. Kristen Amby, da vil være, om hans parti under denne udvikling vil være i stand til en mere fordomsfri behandling af militære problemer udfra andre forudsætninger end hidtil. Jeg tror, det ærede medlem skal vente til efteråret med en videre udvikling af sine tanker. Vi har alle pligt til at vurdere problemerne udfra de på ethvert givet tidspunkt foreliggende forhold og kendsgerninger, og jeg håber, at også det ærede medlem vil være rede dertil til sin tid.

Det ærede medlem hr. Kristen Ambys fremkom endvidere med en udtalelse vedrørende den praktiske politik. Det ærede medlem talte om det radikale venstres forhold til den såkaldte liberale front. Ja, jeg må sige til det ærede medlem, at for mig har et sådant udtryk som liberal front

overhovedet ingen interesse; det, der har interesse for mig, er, hvad man forstår ved liberalisme. Jeg har i mit liv oplevet så meget af dette, at man smukt camouflerer konservativ politik under navnet liberalisme — denne bemærkning tager ikke sigte på det ærede medlem hr. Kristen Amby personligt i samme omfang som på andre indenfor hans parti, men jeg er overbevist om, at det ærede medlem forstår mig.

Jeg er også overbevist om, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen gør det. Han forstår meget vel, at når man kommer i liberalismens klædebon, men med toldbelagt parlamentærflag, så er tidspunktet inde, da man skal passe på sit milieu. Det ærede medlem talte om arv og milieu — jeg ved ikke, om det ærede medlem ønsker, vi skal tale om det milieu, han og jeg hver for sig bevæger os i; det har jeg ikke noget imod at gøre, hvis det måtte ønskes. Vi har vor arv fra bondevennerne, den arv, det ærede medlem og hans parti glemte, da det radikale venstre dannedes i disse dage for 50 år siden, og hvor det ærede medlem — ja, det ærede medlem var vel ikke selv tilstede dengang, men hvor det ærede medlems parti valgte sig et andet, måske finere selskab.

Det ærede medlem hr. Kristen Ambys udtalelse har iøvrigt en vis tilknytning til et spørgsmål, der fra anden side er rejst her i dag, særlig af det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Aksel Møller, nemlig spørgsmålet om, i hvilket omfang der kan samarbejdes med det radikale venstre under hensyn til, at vi ikke har kunnet billige den militærpolitik, der føres. En vurdering deraf må jeg overlade til andre. Såvidt jeg ved, har det radikale venstre ikke været påtrængende overfor nogen, men det undrer mig noget, at særlig det ærede medlem hr. Erik Eriksen rejser spørgsmålet. Der har jo ellers været tidspunkter i disse år, hvor det ærede medlem nok har haft tanke for eller ønske om et samarbejde med det radikale venstre til trods for, at han og hans parti havde et andet standpunkt til militærpolitikken, men det var måske — jeg erindrer det ikke rigtigt — før det berygtede kontaktudvalg mellem venstre og det konservative folkeparti nedsattes.

I det hele taget lagde jeg mærke til, at

[Bertel Dahlgaard.]

det ærede medlem gang på gang, når han behandlede disse materier både vedrørende det ene og det andet, konkluderede i, at han umuligt kunne tænke sig det og det. Ja, men når der er noget, man ikke kan tænke sig, så gør man klogt i ikke at tale for meget om det, ellers bliver der ofte for lidt indhold i det, man siger.

Angående det ærede medlem hr. Aksel Møllers sidste bemærkninger om det radikale venstres forhold til regeringen og det ærede medlems partis forhold til regeringen må jeg sige, at jeg ikke i særlig grad havde lagt vægten på, om det ærede medlem havde et andet standpunkt med hensyn til hyrevognene; det spørgsmål var mindre væsentligt. Det kan dog ikke nægtes, at militærpolitikken og toldpolitikken, det, som altid har været kendetegnet for konservativ politik i alle lande, dog måske er noget vigtigere problemer, og at de nok kan sammenlignes med de saglige problemer, som mit parti har forhandlet med regeringen om.

Må jeg, ganske kort, sige til det ærede medlem hr. Aksel Møller, at det valg, det radikale venstre har haft i denne samling, har været valget imellem at føre en politik, som vi — jeg mener ikke, det er ubeskedent, når jeg siger det — i betydelig grad har kunnet præge, eller at se det ærede medlem og hans sidemand indtage de pladser, det her drejer sig om. Valget har ikke været vanskeligt for os!

Jeg skal slutte med at sige, at det radikale venstre afviser al indblanding i det radikale venstres forhold. Vi binder ikke vor handlefrihed overfor situationer, der kan komme ud i fremtiden, og som vi ikke kender. Det er den store fejl, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen har begået med sit faste kontaktudvalg med de konservative, og som påvirker venstres handlinger på så mange områder — og så må det ærede medlem oven i købet lide den tort, at de konservative ikke desto mindre stiller sig side om side med regeringen på et punkt, nemlig vedrørende toldlovsforslaget, der vender sig direkte imod de eksporterhvervs og den frie handels interesser, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen og jeg i fællesskab skulle kunne værne.

Alfred Jensen: Statsministeren brugte betegnelsen „stærkt fordrejet fremstilling“ om mine udtalelser angående Klaksvigsagen. Det forekommer mig, at jeg med større berettigelse kunne anvende denne betegnelse om ministerens karakteristik af mine udtalelser her. Ministeren sagde nemlig, at jeg var skuffet over, at det ikke kom til blodsudgydelse på Færøerne. For at der ikke skal være nogen misforståelse, vil jeg, stærkere end jeg har sagt det før, sige, at vi i den kommunistiske gruppe ser med tilfredshed på, at det ikke kom til blodsudgydelser på Færøerne.

Men jeg vil sige endnu mere om sagen, og det er det, jeg fremhævede i mit første indlæg: vi føler, at det, der skete med afsendelse af politistyrken til Færøerne, var en belastning for venskabsforholdet mellem os og det færøske folk. De løsrivelseskræfter, der findes der, har fået vind i sejlene. Nu bliver det naturligvis det færøske folks egen sag, hvorhen de ønsker at styre deres kurs i fremtiden. Det kan imidlertid ikke være os ligegyldigt, med hvilke følelser de eventuelt skilles fra vort folk.

Jeg har fremsat disse udtalelser, fordi jeg har den opfattelse, at vi ikke har taget hensyn til det færøske folks følelser ved afsendelsen af denne politistyrke. Det forekommer mig, at vi heller ikke har givet de færøske medlemmer den rette behandling her i tinget. Man må erindre, at de repræsenterer et lille folk, som ser med skepsis på den i forhold til dem store danske nation. De betragter vort styre som et undertrykkelsesstyre, og det bør man tage hensyn til.

Statsministeren var inde på spørgsmålet om forsvarrets organisation. Ministeren sagde, hvad forsvarskommissionen tidligere har påpeget, at det var meget vanskeligt at give oplysninger om, hvorledes forsvarrets organisation skulle være fremefter under hensyn til de nye våben. Det kan måske have sin rigtighed. Dog er der spørgsmål i denne forbindelse, som kan besvares, og som det danske folk er interesseret i at få besvaret. Jeg har allerede rejst spørgsmålet overfor forsvarsministeren, men han veg udenom det. Nu vil jeg gerne stille det lidt anderledes og mere direkte til statsministeren. Jeg vil da spørge således: Vil regeringen modsætte sig, at der placeres atom- og

[Alfred Jensen.]

brintbomber i Danmark i fredstid? Jeg rejser spørgsmålet på den måde, fordi jeg ved, at regeringspartiet modsatte sig, at der blev placeret amerikanske flyvere her i fredstid, under henvisning til den stemning, der er her i landet. Regeringen kan være overbevist om, at der er mindst samme utryghed ved placeringen af atom- og brintbomber her i Danmark som ved placeringen af fremmede flyvere. Derfor må befolkningen have krav på at få klarhed i denne sag inden samlingens slutning, og jeg opfordrer derfor statsministeren til at svare på dette spørgsmål.

Viggo Starcke: Det fremgik ikke helt klart af det ærede medlem hr. Alfred Jensens spørgsmål, om han skulle spørge fra nogen.

Jeg takker den højtærede finansminister for hans tilsagn om, at forslaget om grundskylden vil blive indarbejdet i skattereformforslaget til efteråret. Det er værd at lægge mærke til, at den stærke og hidsige agitation imod grundskylden i den form, den havde fået i grundskyldskommissionens betænkning, særlig i venstres og i de konservatives blade ud over landet, nu er stilnet meget stærkt af. Det er mit indtryk fra offentlige møder, at den også er stilnet af ude i befolkningen. Hvis det flertal, der findes for grundskyld, til efteråret kan gennemføre denne store reform, vil det efter mit skøn have betydning, om venstre, som har æren af at have hovedparten af ansvaret for gennemførelsen af jordrentelovene af 4. oktober 1919, og det konservative folkeparti, som i 1903 modsatte sig hartkornsskattens afskaffelse, gik med ind i en reel forhandling om sagen. Det er jo sådan, at en af grundskyldens vigtigste virkninger er den, at den giver en stor realistisk mulighed for en betydelig skattenedsættelse, og jeg kunne tænke mig, at en skattenedsættelse var noget, som venstre og de konservative ville have vanskeligt ved at modsætte sig.

En stor del af den diskussion, der har været ført her i dag, har drejet sig om beregninger af og formodninger om, hvilken regering der eventuelt skulle komme til næste år eller næste år igen. Fra vor side tillægger vi dette spørgsmål sekundær betydning. Vi er interesseret i, hvilken poli-

tik der skal føres; og i den politiske diskussion, der har været ført i det sidste års tid herhjemme, synes jeg i høj grad at venstre og de konservative har forsømt at gøre det klart, hvilken politik de ville føre, hvis de fik regeringsmagten, og måske ligger i denne forsømmelse en del af forklaringen på, at de ikke nåede at få fremkaldt det valg, som de ønskede.

Det ærede medlem hr. Weikop talte om de tekstilafgifter m. m., som blev gennemført i marts måned, og den ulykkelige virkning, de har haft for tekstilindustrien. Hvis det ærede medlem skulle få held til at få sat fart i bestræbelserne for at ned sætte eller ophæve disse tekstilafgifter, så vil han få den stærkeste støtte fra retsforbundet, idet vi mener, at en sådan ophævelse ville være en langt stærkere støtte til tekstilindustrien end tolden.

Det var med stor glæde, man hørte det ærede medlem hr. Erik Eriksen tale så stærkt om at gennemføre væsentlige besparelser. Vi skal fra vor side bevare disse udtalelser i venlig erindring. Vi er glade for, at vi ligesom kunne se, at det ærede medlem hr. Jensen-Brobjy spændte og krummede ryggen ved nu at høre sin tidligere regeringschef tale om, at der virkelig skulle spares. Hvis de store beløb, som det ærede medlem hr. Jensen-Brobjy i sin tid mente kunne spares, lægges sammen med de beløb, som vi fra retsforbundets side mener kan spares, når vi et virkelig rundeligt beløb, som vil kunne få stor virkning på den økonomiske situation herhjemme, og i givet fald vil det omgående kunne bruges til f. eks. at afvikle den lede tøjsskat. Jeg tror, det ærede medlem hr. Erik Eriksen har ret i, at overfor den næste krise, som han sagde snart kommer — enten det er en selvskabt krise, som skyldes en forkert pengepolitik herhjemme, eller en virkelig reel, økonomisk krise, som f. eks. skyldes misvækst, oversvømmelse eller andre naturkatastrofer eller voldsomt stigende priser på kul, metal og foderstoffer — hjælper kun besparelser.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg skal blot svare det ærede medlem hr. Alfred Jensen, at når og hvis det spørgsmål, han rejste, kommer til at foreligge, skal jeg gerne tage standpunkt til det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 128 stemmer mod 6; 6 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 4 medlemmer til den i lov af 4. maj 1955 omhandlede licitationskommission.

(Jfr. tidenden sp. 4321).

Valgt blev: *Lars P. Jensen, Anker Lau, Ninn-Hansen og A. C. Normann.*

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Hvis det bliver nødvendigt at afholde flere møder i dette folketingsår, vil meddelelse tilgå medlemmerne gennem folketingsbureauet.

Mødet hævet kl. 17⁵⁰.

Der blev ikke holdt flere møder i folketingsåret 1954—55.